

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

BASHKIA VAU DEJES
KËSHILLI I BASHKISË VAU DEJËS

NJOFTIM PËR DËGJESË PUBLIKE

Mbështetur në ligjin 139/2015 “Për Vetëqeverisjen Vendore” neni 18, njoftojmë se do të bëhet dëgjese publike on-line, për draftin: **Plani lokal i menaxhimit të integruar të mbetjeve të ngurta urbane, Bashkia Vau Dejës 2020-2025**. Ftohen të gjithë grupet e interesit si dhe banorët e Bashkisë Vau Dejës të shprehin mendimet dhe sugjerimet e tyre lidhur me draftin bashkëngjitur ne adresen: ardian.celepija@vaudejes.gov.al

SEKRETARI KËSHILLIT

Ardian CELEPIJA

DRAFT

Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të

Ngurta Urbane

Bashkia Vau Dejës

2020-2025

SHKURTIMET

AKM	Agjensia Kombëtare e Mjedisit
ARM	Agjensia Rajonale e Mjedisit
BE	Bashkimi European
ISHMPU	Inspektoriati Shtetëror i Mjedisit Pyjeve dhe Ujrave
ISHSH	Inspektoriati Shtetëror i Shëndetësisë
MB	Mbetjet nga Bizneset
MBZHR	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
MF	Mbetjet nga Familjet
MIE	Ministria e infrastrukturës dhe Energjisë
MTM	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit
NJA	Njësi Administrative
NJQV	Njësi Qëndrore Vendore
OJF	Organizata Jo Fitim prurëse
PLMIMNU	Planin Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane
PKMM	Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbetjeve
PGM	Pikë Grumbullimi Mbetjesh
PPP	Partneritet Publik Privat
SKM	Strategjia Kombëtare e Mbetjeve
VKM	Vendim i Këshilit të Ministrave
ZAM	Zona e Administrimit të Mbetjeve

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

TABELA PËRMBAJTJES

I.	HYRJE.....	7
1.1	NEVOJA PËR HARTIMIN E PLANIT LOKAL TË MENAXHIMIT E INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE	7
1.2	HARTIMI I PLMIMNU NË BASHKINË VAU DEJËS	8
II.	POLITIKA KOMBËTARE DHE KUADRI LIGJOR ASPEKTET LIGJORE DHE INSTITUCIONALE NE MENAXHIMIT E MBETJEVE	8
2.1	POLITIKAT KOMBËTARE DHE PRINCIPET BAZË TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE.....	8
2.2	ASPEKTETE INSTITUCIONALE TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE	10
2.2.1	<i>Organizimi në nivel qendror</i>	10
2.2.2	<i>Organizimi në nivel lokal</i>	12
2.3	INFORMACION PËRMBLEDHËS MBI LEGJSLACIONIN	13
2.4	INSTRUMENTAT PËR MENAXHIMIT E INTEGRUAR TË MBETJEVE NË NIVEL VENDOR	14
2.5	KUADRI LIGJOR NË LIDHJE ME KONCEPTIN E STANDARDIT MINIMAL PËR OFRIMIN E SHËRBIMIT TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE NGA NJËSITË VENDORE	15
III.	PËRSHKRIMI I SITUATËS SË PËRGJITHSHME.....	19
3.1	PROFILI I BASHKISË	19
3.1.1	<i>Të dhëna demografike</i>	20
3.1.2	<i>Karakteristikat social ekonomike</i>	21
3.2	ASPEKTE INSTITUCIONALE NË MENAXHIMIT E MBETJEVE NË BASHKINË VAU DEJËS	21
3.3	ASPEKTE TEKNIKE NË MENAXHIMIT E MBETJEVE NË BASHKINË VAU DEJËS.....	22
3.3.1	<i>Të dhëna për sasinë e prodhuar e mbetjeve skema e ofrimit të shërbimit në Bashkinë Vau Dejës</i>	22
3.3.2	<i>Riciklimi dhe kompostimi</i>	25
3.3.3	<i>Landfilli i Bushatit</i>	25
IV.	ASPEKTET FINANCIARE NE MENAXHIMIT E MBETURINAVE	25
4.1	KOSTO E PLOTË E SISTEMIT TË MENAXHIMIT TË MBETURINAVE	25
4.2	SISTEMI I TARIFAVE TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE	27
V.	INDIKATORËT E PERFORMANCËS.....	30
VI.	PLANIFIKIMI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE	33
6.1	VIZIONI	33
6.2	OBJEKTIVAT	34
6.2.1	<i>Rryma e mbetjeve, objekti i planit</i>	37
6.2.2	<i>Zona e Administrimit të Mbetjeve (ZAM) dhe përfituesit e shërbimit të pastrimit</i>	37
6.3	SHËRBIMET E MENAXHIMIT TË MBETJEVE.....	38
6.3.1	<i>Shërbimet e pastrimit të rrugëve</i>	38
6.3.2	<i>Grumbullimi, transporti i mbetjeve</i>	38
6.3.3	<i>Trajtimi dhe depozitimi përfundimtar i mbetjeve</i>	40
6.3.4	<i>Minimizimi i mbetjeve</i>	41
6.4	MENAXHIMI I MBETJEVE VOLUMINOZE DHE NDËRTIMORE	43
6.5	SKENARËT E PROPOZUAR PËR SHËRBIMIN E MENAXHIMIT TË MBETJEVE	44
	DUKE U PUNUAR HARTAT NE GIS	47
6.6	KRAHASIMI I KOSTOVE TË SKENARËVE TË PROPOZUAR ME SKENARIN BAZË	51
6.7	POLITIKA MBULIMIT TË KOSTOS NGA TË ARDHURAT NGA TARIFAT E PASTRIMIT	52
6.7.1	<i>Metodologji për mbulimin e kostos</i>	52
6.7.2	<i>Planifikimi i të ardhurava nga tarifa e pastrimit për skenarin I&II të menaxhimit të mbetjeve</i>	55
VII.	PLANIFIKIMI I FUSHATAVE TË NDËRGJEGJËSIMIT DHE INFORMIMIT TË KOMUNITETIT	64

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

VIII. RISHIKIMI I PLANIT	66
8.1 MONITORIMI I PLANIT	66
IX. KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL	69
9.1 RREGULLORJA VENDORE	69
9.2 ZBATIMI DHE SANKSIONET	69
9.3 LICENCIMI MJEDISOR	69
9.4 PJESËMARRJA E SEKTORIT PRIVAT	70
9.5 MBËSHËTETJA POLITIKE	70
X. PLANI I VEPRIMIT	71
ANEKS I: PLAN I DETAJUAR PËR PROGRAMIN E NDËRGJEGJËSIMIT NË LIDHJE ME PROCESIN E MANAXHIMIT TË MBETJEVE DHE SKEMAVE TË MINIMIZIMIT TË TYRE.....	78
ANEKSI II – KOSTOT NJËSI SIPAS SISTEMIT TË LLOGARITJES SË KOSTOS PËR SKENARIN I & II	85

Lista e Figurave

Figura 1 Diskutime me grupin e punës në Bashkinë Vau Dejës gjatë hartimit të planit.....	8
Figura 2 Hierarkia e menaxhimit të mbetjeve	10
Figura 3 Njësitë administrative Bashkia Vau Dejës	19
Figura 4 NJA Struktura e Bashkisë për menaxhimin e mbetjeve	22
Figura 5 Shërbimi i Menaxhimit të Mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës	23
Figura 6 Landfilli i Bushatit.....	25
Figura 7 Zërat e kostos të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës	26
Figura 8 Mbulimi i kostove nga të ardhurat prej tarifës së shërbimit.....	29
Figura 9 Skema e përgjithshme e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës	40
Figura 10 Pikë grumbullimi me sistem ndarje në burim të rrymave të riciklueshme.....	42
Figura 11 Modeli i kompostimit individual.....	43
Figura 12 Skemat e kompostimit në mjedis të hapur	43
Figura 13 Rrugëtimet e mjeteve për skenarin I	47
Figura 14 Rrugëtimet e mjeteve për skenarin I	47
Duke u punuar hartat në GIS.....	50
Figura 15 Rrugëtimet e mjeteve për Skenarin II.....	50
Figura 16 Krahasimi i kostove për skenarët e propozuar me koston e skenarit bazë.....	52
Figura 17 Hapat që duhen ndjekur për të zbatuar politikën e rikuperimit të kostos.....	53
Figura 18 Strategjia për vjeljen e tarifave	54
Figura 19 Niveli i të ardhurave nga familjet kundrejt mbulimit të kostos – NJA Bushat.....	60
Figura 20 Niveli i të ardhurave nga familjet kundrejt mbulimit të kostos – NJA Vau Dejës- Hajmel.....	60
Figura 21 Niveli i të ardhurave nga familjet kundrejt mbulimit të kostos – NJA Temal	61
Figura 22 Niveli i të ardhurave nga familjet kundrejt mbulimit të kostos – NJA Vig Mnelë.....	61
Figura 23 Aktorët që mund të përfshihen në operacionet e monitorimit të shërbimit.....	68

Lista e Tabelave

Tabela 1 Kuadri ligjor shqiptar për menaxhimin e mbetjeve.....	14
Tabela 2 Njësitë Administrative të Bashkisë Vau Dejës	20

Tabela 3 Popullsia Bashkisë Vau Dejës.....	20
Tabela 4 Numri i bizneseve të vogla dhe të mëdha.....	21
Tabela 5 Situata e ofrimit të shërbimit në Bashkinë Vau Dejës.....	23
Tabela 6 Të dhëna mbi ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve.....	24
Tabela 7 Kontenierët e shërbimit në zonën e studimit.....	24
Tabela 8 Mjetet për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës.....	25
Tabela 9 Kosto e shërbimit lekë/ton/vit dhe lekë/banor/vit 2018-2019.....	26
Tabela 10 Kosto e shërbimit lekë/ton/vit për vitin 2020.....	27
Tabela 11 Niveli i tarifave të pastrimit në NJA të Bashkisë Vau Dejës për kategoritë e klientëve.....	28
Tabela 12 Përqindja e konsumatorëve të faturuar dhe arkëtuar në Bashkinë Vau Dejës.....	28
Tabela 13 Të ardhurat e shërbimit viti 2018.....	29
Tabela 14 Mbulimi i kostos nga të ardhurat e tarifave.....	29
Tabela 15 Indikatorët e performancës për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës.....	32
Tabela 16 Të dhënat teknike për Skenarin I të menaxhimit të mbetjeve.....	46
Tabela 17 Kalendari i lëvizje të mjeteve teknologjike në Zonën Suburbane – Skenari 1.....	46
Tabela 18 Kalendari i lëvizje të mjeteve teknologjike në Zonën Rurale – Skenari 1.....	47
Tabela 19 Kosto e shërbimit për Zonën Suburbane (Bushat) për Skenarin 1.....	48
Tabela 20 Kosto e shërbimit për Zonën Suburbane (Vau Dejës-Hajmel) për Skenarin 1.....	48
Tabela 21 Kosto e shërbimit për Zonën Rurale (Temal- qendër fshati Koman) për Skenarin I.....	48
Tabela 22 Kosto e shërbimit për Zonën Rurale (Vig Mnelë) për Skenarin I.....	49
Tabela 23 Tabelë përmbledhëse e kostos totale operacionale dhe të investimit për Skenarin I.....	49
Tabela 24 Kosto e shërbimit për Skenarin II.....	51
Tabela 25 Tabelë përmbledhëse e kostos totale operacionale dhe të investimit për Skenarin II.....	51
Tabela 26 Planifikimi i të ardhurave dhe nivelit të tarifave nga rritja e kostos aktuale për në skenarin I.....	58
Tabela 27 Mbulimi i kostos nga tarifa e pastrimit nga familjet për Skenarin I.....	60
Tabela 28 Mbulimi i kostos nga tarifa e pastrimit nga BV dhe BM për Skenarin I.....	63
Tabela 29 Të ardhurat dhe mbulimi i kostos nga tarifa e pastrimit gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit në Bashkinë Vau Dejës.....	63
Tabela 30 Model të raportimi ditor për gjendjen e PGM.....	68
Tabela 31 Pjesëmarrja e sektorit privat në administrimin e mbetjeve të ngurta.....	70

I. HYRJE

1.1 Nevoja për hartimin e Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane

Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane (PLMIMNU) është një dokument planifikimi strategjik, i cili mundëson zbatimin e politikave kombëtare të mbetjeve në nivel lokal, si një dokument/ udhëzues i rëndësishëm për menaxhimin e mbetjeve urbane në Bashkinë Vau Dejës.

Ky plan mundëson orientimin strategjik për të ardhmen dhe njëkohësisht krijon një qendrim të përbashkët midis aktorëve të ndryshëm për menaxhimin e mbetjeve në nivel lokal. PLMIMNU është më shumë i orientuar në veprime konkrete dhe të detajuara në lidhje me sistemin e grumbullimit, trajtimit, riciklimit, trajtimit final dhe impianteve respektive të trajtimit të mbetjeve.

Qëllimi i PLMIMNU konsiston në sfidën e re që ka bashkia për të ofruar shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në të gjithë territorin e saj, duke optimizuar koston e shërbimit kundrejt buxheteve të limituara që ka bashkia si dhe në hartimin e nevojave për investime kapitale për sektorin e menaxhimit të mbetjeve. Gjithashtu plani fokusohet edhe në përcaktimin e metodologjisë për zbatimin e sistemit të monitorimit, si dhe në ngritjen e kapaciteteve të brenda bashkisë për zbatimin e planit

Më konkretisht, ky plan ka si qëllim të mundësojë dhe sigurojë si më poshtë:

- Përputhshmëri me Dokumentin e Politikave Strategjike dhe Planin Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve (2020) dhe objektivat e saj: duke kontribuar në zbatimin e politikave kombëtare dhe arritjen e objektivave kombëtare në fushën e mbetjeve
- Opsionet e menaxhimit të mbetjeve: për të mundësuar grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve në përputhje me objektivat kombëtare. Plani identifikon fushat dhe teknologjitë e duhura për minimizimin dhe depozitimin (asgjësimin) final të mbetjeve
- Instrumente institucionale, organizative dhe rregullore: mundëson paraqitje të plotë të kuadrit institucional, organizativ dhe rregullator dhe rekomandon masat për përmirësimin e elementeve përbërës të tij, duke përfshirë ato që kontrollojnë mbetjet në të gjithë sistemin e menaxhimit për të siguruar përputhshmërinë me standardet e menaxhimit të mbetjeve
- Nevojat financiare për investime: duke përshkruar dhe argumentuar nevojat financiare dhe nevojën për investime për zbatimin e skemave të grumbullimit dhe trajtimit të mbetjeve
- Burime financiare për investime: duke krijuar një klimë të favorshme për sigurimin e fondeve qeveritare për mbetjet sikurse dhe fonde nga institucione ndërkombëtare

Viti 1994 shënoi momentin, kur autoriteteve lokale ju deleguan shërbimet e menaxhimit të mbetjeve dhe shërbime të tjera pastrimi, duke i bërë këto të fundit përgjegjëse për menaxhimin e tyre dhe njëkohësisht, duke u siguruar financimin nga qeverisja qendrore me anë të "granteve të pakushtëzuara". Hartimi i planit vendor nga Njësitë e Vet qeverisje vendore është një detyrim ligjor i përcaktuar nga **Ligji i ri nr.10 463, datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve"**, i amenduar, ku në nenin 12, pika 2 citohet: *Çdo njësi e qeverisjes vendore apo grup njësisish të qeverisjes vendore harton planin vendor të menaxhimit të integruar të mbetjeve për territorin që ka nën juridiksion, në përputhje me planin kombëtar dhe planin rajonal të menaxhimit të integruar të mbetjeve dhe me kërkesat e nenit 10 të këtij ligji.*

1.2 Hartimi i PLMIMNU në Bashkinë Vau Dejës

Në kuadër të projektit "Bashki të forta", Helvetas Sëiss Intercooperation, Bashkia Vau Dejës nën asistencën teknike të EcoDES Studio, mundësoi hartimin e Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane.

Në fazën e parë të projektit u themelua grupi i punës me përfaqësues nga stafi i bashkisë, ekspertët dhe përfaqësues dhe Pika Fokale e Rajonale e projektit BtF. Ata ishin pjesë e zhvillimit të Planit që në fillimet e tij duke rishikuar dhe përzgjedhur opsionet që janë ekonomikisht të mundshme me buxhetin që ka në dispozicion bashkia, dhe të pranueshme nga ana mjedisore me ndikimet minimale në mjedis dhe në përputhje me politikat dhe legjislacionin mjedisor në fuqi. Çdo etapë e këtij plani, duke përfshirë prioritetet e bashkisë, vizionin, objektivat, opsionet, investimet dhe afatet kohore u diskutuan dhe u ranë dakort gjatë takimeve të grupit të punës.

Figura 1 Diskutime me grupin e punës në Bashkinë Vau Dejës gjatë hartimit të planit

[Burimi: zhvilluar nga autori]

Bashkia Vau Dejës, paraqitet e gatshme të bashkëpunojë në mbarëvajtjen e projektit, duke krijuar edhe grupe pune efikas. Ky i fundit, një proces të cilin bashkia me këmbënguljen dhe rolin e saj, dhe veçanërisht të Kryetarit për ta ngritur dhe zbatuar rigorozisht dhe me sukses në Bashkinë Vau Dejës, ka shërbyer për grumbullimin dhe gjenerimin e të dhënave të nevojshme për bazat e një planifikimi të integruar të shërbimit.

Në hapa të ndryshëm të hartimit të planit, grupi i punës organizoi seanca diskutimi dhe konsultimi me përfaqësuesit kryesorë të bashkisë. Procesi i konsultimit, i cili çoi në punën e ngushtë midis aktorëve, duke rakorduar në ato që i nevojiten bashkisë, duke ofruar mundësi për komente apo diskutime të ndryshme. Përfaqësuesit e Bashkisë Vau Dejës kanë asistuar gjatë lëvizjeve në terren dhe kanë dhënë asistencën e tyre në lidhje me identifikimin e gjendjes ekzistuese të ofrimit të shërbimit në të gjithë territorin e bashkisë së madhe.

II. POLITIKA KOMBËTARE DHE KUADRI LIGJOR ASPEKTET LIGJORE DHE INSTITUCIONALE NE MENAXHIMIN E MBETJEVE

2.1 Politikat kombëtare dhe principet bazë të menaxhimit të mbetjeve

Qeveria Shqiptare miratoi me VKM nr. 418, datë 27.05.2020 „Dokumentin e Politikave Strategjike dhe Planin Kombëtar për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve 2020-2035“. Ky dokument strategjik do t'i mundësojë njësive të qeverisjes vendore një mjet mjaft frytdhënës për t'i udhëhequr ata në mënyrë të duhur për hartimin e planeve të tyre lokale për menaxhimin e integruar të mbeturinave, duke u bazuar në 4 qëllime strategjike për periudhën 2020-2035:

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

- **QS1:** Përmirësimi i menaxhimit të mbetjeve, duke përbushur parimet kryesore dhe kërkesat ligjore të planifikimit
- **QS2:** Përmirësimi dhe harmonizimi i kuadrit ligjor të menaxhimit të mbetjeve
- **QS3:** Financimi i qëndrueshëm i menaxhimit të mbetjeve
- **QS4:** Burimet njerëzore, ndërgjegjësimi dhe pjesëmarrja e popullatës në menaxhimin e mbetjeve

Ky dokument politik, në vetvete, siguron udhëzime strategjike për menaxhimin e mbetjeve, duke udhëhequr vendimmarrjen lokale drejt marrjes dhe zbatimit të një sistemi të qëndrueshëm të administrimit të mbetjeve. Dokumenti i Politikave Strategjike udhëzon njësitë e qeverisjes vendore për përcaktimin e objektivave të tyre specifike vendorë, të matshëm, realistë, të arritshëm, bazuar në situatën e tyre ekzistuese dhe standardin minimal të miratuar për menaxhimin e mbetjeve.

Strategjia, përmes përcaktimit të rëndësisë së standardit minimal të menaxhimit të mbetjeve në nivelin lokal (*grumbullimi 100% i mbetjeve në zonat urbane, transporti i sigurt dhe depozitimi i mbetjeve venddepozitimet e kontrolluara*), i ndjekur nga standardi ligjor (*mbledhja dhe trajtimi i diferencuar sipas rrymave specifike të mbetjeve, përcaktuar në ligjin për menaxhimin e integruar të mbetjeve, ligji nr. 10463 datë 22.09.2011, i ndryshuar*), përcakton trajektoren që duhet të ndjekin njësitë vendore për menaxhimin e qëndrueshëm të mbetjeve. Nisur nga kjo, NJQV-të udhëzohen të përbushin, së pari, standardin minimal për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve dhe më pas të planifikojnë hapat për të përbushur standardin ligjor.

Llogaritja e koston së menaxhimit të mbetjeve për standardin minimal të shërbimit (modeli dldp), gjatë hartimit të planeve lokale për menaxhimin e mbetjeve, është një hap i detyrueshëm (VKM nr.319, datë 31.05.2018) për NJQV-të. Kjo kosto duhet të jetë e përballueshme nga tarifat e pastrimit, të cilat përcaktohen për të mbuluar koston e shërbimit të për standardin minimal. Për më tepër, bazuar në konceptin e përballueshmërisë, të përcaktuar në dokumentin e politikave strategjike dhe në ligjin për vetëqeverisjen lokale (2015), NJQV-të duhet të jenë të afta të përcaktojnë hapa cilësor të saktë për të kaluar nga standardi minimal i ofrimit të shërbimeve drejt një përmirësimi financiar të përballueshëm dhe të arritshëm të ofrimit të shërbimit.

Një koncept tjetër i prezantuar nga Dokumenti i Politikave Strategjike janë venddepozitimet e kontrolluara. Njësitë vendore duhet të alokojnë në buxhetet e tyre vjetore lokale fonde për masat emergjente për të kontrolluar ndotjen e mjedisit në venddepozitimet ekzistuese të mbetjeve, si:

- Masat për të kontrolluar ndotjen e mjedisit në venddepozitimet e mbetjeve;
- Masat e rehabilitimit për t'i përdorur ato për një kohë kalimtare derisa të vendosen objektet e trajtimit;
- Masat për mbylljen e sigurt të venddepozitimeve.

Direktivat e BE-së dhe dokumentat strategjik, rekomandojnë që të gjithë planet në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal duhet të bazohen në parimet e përgjithshme të paraqitur më poshtë:

- **Hierarkia e mbetjeve:** Hierarkia e mbetjeve përfaqëson një nga parimet kryesore udhëzuese në menaxhimin e mbetjeve në BE. Hierarkia përshkruan një set të metodave prioritare në menaxhimin e mbetjeve duke vendosur "parandalimin dhe ripërdorimin" në majë dhe depozitimin si alternativën më pak të favorshme.

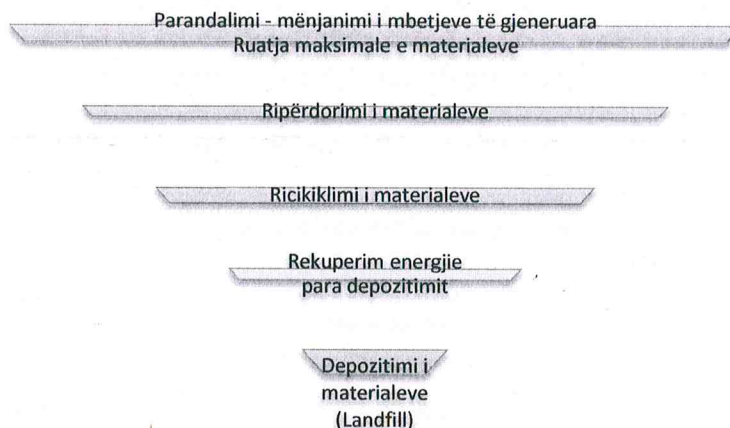

Figura 2 Hierarkia e menaxhimit të mbetjeve

- **Parimi reduktues:** Të sigurojë ruajtjen e burimeve natyrore, duke minimizuar sa më shumë të jetë e mundur gjenerimin e mbetjeve. Qëllimi kryesor në reduktimin e mbetjeve qëndron në domosdoshmërinë e ndërprerjes së lidhjes midis rritjes ekonomike dhe gjenerimit të tyre;
- **Parimi parandalues:** Të sigurojë reduktimin e impakteve nga mbetjet në shëndetin e njerëzve dhe të mjedisit, veçanërisht të reduktojë substancat e rrezikshme tek mbetjet;
- **Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë:** Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë kërkon që mbetjet të manaxhohen sa më afër vendit ku prodhohet. Politika e BE-së rekomandon që shtetet anëtare të merren vetë me mbetjet e tyre, duke shmangur eksportin në vende të tjera.
- **Parimi i përgjegjësisë së prodhuesit apo ndotësit:** Parimi "Ndotësi paguan" kërkon që prodhuesit e mbetjeve të mbulojnë koston e manaxhimit të mbetjeve që gjenerojnë. Kështu kostot mjedisore dhe kostoja e manaxhimit të mbetjeve në të gjitha proceset duhet të reflektohen në çmimin e produktit si dhe në tarifën për ofrimin e shërbimit. Objektivi është ofrimi i një sistemi të drejtë dhe dekurajues për prodhimin pa kriter të mbetjeve.

Qeveria Shqiptare është e angazhuar në procesin e anëtarësimit të plotë në BE dhe për këtë qëllim Ministria e Turizmit dhe Mjedisit është duke punuar drejt përafrimit dhe adoptimit të legjislativës Shqiptare në përputhje me instrumentet legjislative të BE-së. Progresi më i madh në fushën e mbetjeve është bërë në fushën e legjislativës. Gjatë periudhës 2011 - 2016, legjislativi Shqiptar për manaxhimin e mbetjeve është përmirësuar me ligje të reja, vendime dhe rregullore që reflektojnë direktivat e BE-së dhe detyrimet nga Konventa e Baselit.

2.2 Aspektete institucionale të menaxhimit të mbetjeve

2.2.1 Organizimi në nivel qendror

Aktorët kryesorë përgjegjës, në nivel kombëtar, në fushën e menaxhimit të mbetjeve janë Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Ministria Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Shëndetësisë dhe Çështjeve Sociale dhe Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Bazuar në legjislativën mjedisore në fuqi, **MTM** është institucioni i specializuar dhe përgjegjës kryesor për hartimin e politikës së manaxhimit të mbetjeve; hartimin e legjislativës, udhëzuesve dhe rregulloreve dhe zbatimin në nivel qendror me anë të institucioneve që ajo ka në varësi AKM (Agjencinë Kombëtare të Mjedisit dhe 4 Agjencitë Rajonale të Mjedisit në nivel rajonal). Sipas VKM nr. 568, datë

17.07.2019 "Për krijimin dhe mënyrën e organizimit të Agjencisë Kombëtare të Mjedisit", AKM është institucioni nën varësi të Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit që ka si objektivi mbrojtjen, ruajtjen dhe përmirësimin e mjedisit si një pasuri jetike për brezat e sotëm dhe të ardhshëm, parandalimin dhe pakësimin e rreziqeve ndaj jetës e shëndetit të njeriut, sigurimin dhe përmirësimin e cilësisë së jetës, përdorimin e matur dhe racional të natyrës e të burimeve të saj në kuadër të zhvillimit të qëndrueshëm të vendi. Sipas këtij riorganizimi të ri, AKM ka këto katër funksione që duhet t'i ushtrojë: i) Sigurimin e performancës mjedisore në territorin e vendit; ii) Kërkimin dhe dijen mjedisore; iii) Vlerësimin e impaktit mjedisor dhe licensimin; iv) Inspektimi dhe kontrolli tematik për respektimin e kërkesave ligjore e të kushteve mjedisore. Ky organizim i ri i AKM-së parashikon edhe nivelin rajonal, me 4 ARM-të të shpërndara në të gjithë territorin e vendit, të cilat zbatojnë funksionet përkatëse në territorin ku ato operojnë, dhe më pas raportojnë tek Drejtori i Përgjithshëm i AKM-së.

MIE dhe më konkretisht Drejtoria e Politikave të Ujësjellës Kanalizimeve dhe Mbetjeve të Ngurta ka për detyrë formulimin dhe zbatimin e politikave kombëtare, normave dhe standardeve për shërbimet publike në fushën e mbetjeve urbane apo mbetjeve të tjera. MIE është autoriteti përgjegjës në nivel kombëtar për planifikimin, financimin, zbatimin dhe monitorimin e investimeve publike në fushën e menaxhimit të mbetjeve, rehabilitimit të fushave të venddepozitimeve, ngritjes së landfill-eve etj. Në zbatim të kuadrit ligjor, ajo duhet të përgatisë rregullore, teknika dhe metoda për të gjitha proceset e menaxhimit të mbetjeve si ndarja dhe grumbullimi i tyre, transporti dhe riciklimi, trajtimi dhe groposja etj. Gjithashtu, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (në bashkëpunim me MTM) është përgjegjëse për hartimin e rregulloreve për:

- Mbetjet industriale
- Mbetjet minerale
- Rehabilitimin e venddepozitimeve në përputhje me specifikat.

AKUM (Agjencia Kombëtare për Ujësjellës Kanalizimet dhe Infrastrukturën e Mbetjeve) – Sipas VKM nr. 431, datë 11.07.2018 "Për Krijimin edhe organizimit dhe të funksionimit të Agjencisë Kombëtare të Ujësjellës Kanalizimet dhe Infrastrukturës së Mbetjeve", AKUM është institucioni i ri në varësi të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë, i cili është përgjegjës për infrastrukturën e mbetjeve, në kuadër të zbatimit të master planit të mbetjeve.

Këshilli Kombëtar i Territorit, në zbatim të kuadrit ligjor në fuqi, miraton lejen e sheshit dhe lejen e ndërtimit për objektet (si rrjedhojë edhe për landfill-et) me një sipërfaqe më të madhe se 0.5 ha që ndërtohen jashtë kufijve administrative të sipërfaqeve të qytetit/fshatit/zonave të banuara.

Ministria e Shëndetësisë dhe Çështjeve Sociale, në bashkëpunim me MTM dhe në zbatim të ligjit për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve harton rregullore për menaxhimin e mbetjeve në nivele të ndryshme të hierarkisë së menaxhimit të tyre dhe gjithashtu harton dhe zbaton rregulloren për mbetjet spitalore (miratuar Udhëzimi Nr. 6, dt. 30.11.2007).

Inspektorati Shtetëror Shëndetësor është një autoritet në varësi të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Çështjeve Sociale, i cili ka për detyrë të kontrollojë dhe ndërmarrë veprime për të siguruar kushtet e nevojshme higjieno-sanitare për aktivitetet e ndryshme. Ai bashkëpunon me Inspektoratet Mjedisore dhe në raste të veçanta, edhe me inspektorate të tjera, sikurse edhe me autoritetet lokale për kryerjen e inspektimeve të aktiviteteve që lidhen me mbetjet. Aktiviteti i inspektoratit mbështetet në ligjin 7904 datë 8.3.1995 dhe ka për detyrë të vendosë gjopa për probleme që lidhen me mospastrimin e zonave urbane apo kur grumbullimi dhe depozitimi janë jo të përshtatshëm dhe bëhen të rrezikshëm për popullsinë. Përgjegjësia e inspektoratit shtrihet edhe në përcaktimin e vendgrumbullimit të mbetjeve. Spitalet dhe gjithë prodhuesit e mbetjeve spitalore janë përgjegjës për administrimin e mbetjeve spitalore si dhe për projektimin e skemave të menaxhimit të mbetjeve të tyre, në përputhje me Planet Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve dhe Planet e Menaxhimit të Mbetjeve të Rrezikshme.

Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural (në bashkëpunim me MTM) është përgjegjëse për hartimin e rregullores për mbetjet bujqësore dhe shtazore.

Ministria e Financës (në bashkëpunim me MM) është përgjegjëse për hartimin e legjislacionit për paraqitjen e taksave të ndryshme mjedisore.

2.2.2 Organizimi në nivel lokal

Detyrat dhe përgjegjësitë: Bazuar në ligjin nr. 139/2015 "Për Vetqeverisjen Vendore" dhe ligjin nr.10463 datë 22.09.2011 bashkitë janë përgjegjëse për të organizuar shërbimin e grumbullimit, transportit, trajtimit dhe depozitimit final të mbetjeve, duke i deleguar këto shërbime organeve lokale ose duke kontraktuar një kompani private të specializuar. Bashkia përcakton:

- i. Strukturat bashkiake për administrimin dhe monitorimin e shërbimeve të manaxhimit të mbetjeve si dhe inspektimin e territorit urban
- ii. Përcakton buxhetin e mjaftueshëm për mbulimin e shpenzimeve operative dhe të investimeve në fushën e mbetjeve; vendos tarifa për manaxhimin e mbetjeve urbane në territorin nën juridiksionin e saj dhe autorizon organizmat publikë apo privatë që t'i grumbullojnë ato
- iii. Harton dhe miraton rregullore lokale specifike territoriale për çdo metodë manaxhimi për mbetjet duke zbatuar rregulloret "tip" të miratuara nga MTM, MIE dhe MSHÇS
- iv. Harton planet e manaxhimit të mbetjeve urbane në nivel lokal apo rajonal në bashkëpunim me autoritetet rajonale dhe autoritetet e tjera lokale fqinje
- v. Përcakton vendet dhe metodologjitë e përshtatshme për grumbullimin, trajtimin dhe depozitimin përfundimtar të mbetjeve në përputhje me kriteret mjedisore dhe planet e zhvillimit
- vi. Mbledh të dhëna dhe mban regjistrin lokal të mbetjeve si dhe kryen fushata sensibilizuese.

Në përputhje me legjislacionin mjedisor dhe për mbetjet, bashkitë kanë detyrimet si më poshtë:

- (i) Të kujdesen për higjienën publike kur kjo rrezikohet nga ndotja që shkaktohet prej mbetjeve të gjeneruara apo atyre të braktisura
- (ii) Të zbatojnë projekte dhe investime për përmirësimin e gjendjes së mjedisit urban në lidhje me ndotjen e mbetjeve
- (iii) Të monitorojnë dhe inspektojnë të gjitha proceset e manaxhimit të mbetjeve nga grumbullimi deri në depozitimin përfundimtar në përputhje me standardet kombëtare mjedisore dhe rregulloret dhe manualet lokale
- (iv) Të inspektojnë "zotëruesin e mbetjeve" për të konfirmuar zbatimin e rregullave dhe standardeve në nivel kombëtar dhe lokal dhe të vendosë sanksione në rast shkeljesh
- (v) Të bashkëpunojnë me ARM-të për lëshimin e lejeve mjedisore për persona fizikë dhe juridikë që lidhen edhe me aktivitetin e tyre në raport me proceset e manaxhimit të mbetjeve
- (vi) Të bashkëpunojnë me ARM-të si dhe inspektoriate të tjerë për të ndërmarrë inspektime të mbetjeve dhe aktiviteteve që lidhen me to brenda territorit dhe juridiksionit lokal
- (vii) Çdo njësi e qeverisjes vendore është autoritet kontraktues për koncesionet lidhur me aktivitetet ekonomike nën juridiksionin përkatës dhe, si rrjedhojë, edhe për koncesionin e projekteve mbi mbetjet (neni 5 i ligjit nr. 9663).

Këshilli Bashkiak: është autoriteti përfaqësues lokal me përgjegjësi të drejtpërdrejtë për miratimin e buxhetit të mbetjeve dhe investimeve, miratimin e strukturave urbane për administrimin e mbetjeve, miratimin e nivelit të tarifave të mbetjeve dhe miratimin e dokumenteve rregullatore dhe strategjike (plane, plan-veprime) dhe është i përfshirë në procesin e dhënies së lejes për një vend për mbetjet e rezikshme (Ligjit 9537).

Policia e bashkiake është përgjegjëse për të evidentuar dhe parandaluar ndotjen mjedisore dhe depozitimet e papërshtatshme të mbetjeve, dhe për të siguruar zbatimin e urdhërave, akteve lokale dhe vendimet në lidhje me manaxhimin e mbetjeve.

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

2.3 Informacion përmblendhës mbi legjislacionin

Në tabelën më poshtë është bërë një përmblendhje e kuadrit ligjor Shqiptar në fushën e Manaxhimit të mbetjeve:

Kuadri Ligjor për Manaxhimin e Mbetjeve

Ligjet	Ligji nr. 10 463, datë 22.9. 2011 "Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve", amenduar me ligjin nr. 156, datë 10.10.2013
	Ligji nr. 9537, datë 18.5.2006 "Për manaxhimin e mbetjeve të rrezikshme"
	Ligji nr. 10 431, datë 9.6.2011 "Për mbrojtjen e mjedisit".
VKM-të	VKM nr. 389, datë 27.06.20118 "Për disa ndryshime në dhe shtesa në vendimin nr. 452, datë 11.07.2012 "Për landfillet e mbetjeve"
	VKM nr. 319, datë 31.05.2018 "Për miratimin e masave për kostot menaxhimit të integruar të mbetjeve"
	VKM nr. 232, datë 26.04.2018 "Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr. 177, datë 06.03.2012 "Për amabalazhet dhe mbetjet e tyre"
	VKM nr. 428, datë 08.06.2016 "Për krijimin e bazës së të dhënave shtetërore për hartën dixhitale venddeozitimeve të mbetjeve urbane"
	VKM nr.687 datë 29.07.2015 "Për miratimin për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve"
	VKM nr.575 datë 24.06.2015 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte"
	VKM nr.387 datë 06.05.2015 "Për miratimin e rregullave për kontrollin e asgjësimit të PCB-ve, ç'ndotjen apo asgjësimin e pajisjeve që përmbajnë PCB dhe/ose asgjësimin e mbetjeve të PCB-ve të përdorura "
	VKM nr.127 datë 11.02.2015 "Për kërkesat për përdorimin në bujqësi të llumrave të ujrave të ndotura"
	VKM nr.641, datë 01.10.2014 "Për miratimin e rregullave për eksportin e mbetjeve dhe kalimin tranzit të mbetjeve jo të rrezikshme dhe mbetjeve inerte "
	VKM nr.608 datë 17.09.2014 "Për masat e nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve BIO si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre"
	VKM nr.579 datë 03.09.2014 "Për një shtesë në vendimin nr.99, datë 18.02.2005 të Këshillit të Ministrave, për miratimin e Katalogut Shqipëtar të Klasifikimit të Mbetjeve"
	VKM nr.418 datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim"
	VKM nr.371 datë 11.06.2014 "Për miratimin e rregullave për dorëzimin e mbetjeve të rrezikshme dhe të dokumentit të dorëzimit të tyre"
	VKM nr.229 datë 23.04.2014 "Për miratimin e rregullave për transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe informacionit që duhet të përfshihet në dokumentin e transferimit"
	VKM nr.52, datë 05/02.2014 për disa ndryshime në Vendimin Nr.117, datë 13/02/2013 të Këshillit të Ministrave "Për kriteret që përcaktojnë kur disa tipe të metalit srapi pushojnë së qeni mbetje"
VKM nr.117, datë 13/02/21013 "Për kriteret në bazë të të cilave përcaktohet kur disa	

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

	tipe të metalit skrap pushojnë së qëni mbetje"
	VKM nr.957, datë 19/12/2012 "Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike"
	VKM nr.866, datë 04/12/2012 "Për bateritë, akumulatorët dhe mbetjet e tyre"
	VKM nr.765, datë 07/11/2012 "Për miratimin e rregullave për grumbullimin e diferencuar dhe trajtimin e vajrave të përdorura"
	VKM nr.705, datë 10/10/2012 "Për menaxhimin e mbetjeve të automjeteve në fund të jetës"
	VKM nr.452, datë 11/07/2012 "Për landfill-et e mbetjeve"
	VKM nr.177, datë 06/03/2012 "Për ambalazhet dhe mbetjet e tyre"
	VKM nr.178, datë 06/03/2012 "Për incinerimin e mbetjeve"
	VKM nr.175, datë 19/01/2011 "Për miratimin e strategjisë kombëtare të menaxhimit të mbeteve dhe të planit kombëtar të menaxhimit të mbetjeve"
	VKM nr.798, datë 29/09/2010 për miratimin e rregullores "Për administrimin e mbetjeve spitalore"
	VKM nr.99, datë 18/02/2005 "Për miratimin e katalogut Shqipëtar të klasifikimit të mbetjeve"
Udhëzime	Udhëzim nr.1738, datë 12.03.2015 "Mbi kriteret e studim-projektimit për rehabilitimin e vend-depozitimeve të mbetjeve të ngurta urbane, si dhe ndërtimin e Landfilleve apo impianteve të trajtimit të mbetjeve të ngurta urbane"

Tabela 1 Kuadri ligjor shqiptar për menaxhimin e mbetjeve

[Burimi: Punuar nga autori]

2.4 Instrumentat për menaxhimin e integruar të mbetjeve në nivel vendor

Bazuar në ligjin kuadër për menaxhimin e integruar të mbetjeve, i miratuar në vitin 2011 dhe i amenduar përsëri në vitin 2013, NJQV-të (bashkitë) duhet të hartojnë instrumentat vendorë për planifikimin, zbatimin, monitorimin dhe kontrollin e shërbimit të mbetjeve, si:

- **Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane**, si instrumenti kryesorë i planifikimit për përcaktimin e vizionit dhe objektivat specifike, të mundshëm nga ana ekonomike dhe mjedisore, në lidhje me drejtimit që do të ndërmerret bashkia në fushën e menaxhimit të mbetjeve. Këto objektiva specifike duhet të reflektojnë orietimet e politikës kombëtare drejt menaxhimit të integruar të mbetjeve, të aktualizuara në gjendjen ekzistuese të bashkisë. Mbi bazën e objektivave specifike të dakordësuar në të gjitha nivelet vendimarrëse dhe me grupet e interesit, plani fillon dhe analizon skenarët e mundshëm të organizimit të shërbimit të shoqëruar me koston përkatëse dhe politikën fiskale që duhet të ndjekë bashkia në mbulimin e plotë të kostos. Ai për përfundon me një plan veprimi konkret të ndarë në afate kohore, brenda një 5 vjeçari, sipas përgjegjësive përkatëse të aktorëve të përfshirë në zbatimin e planit. Plani është një dokument planifikimi, i cili merr fuqi të plotë me miratimin nga Këshilli Bashiak.
- **Rregulloret bashkiake për menaxhimin e mbetjeve** për çdo rrymë specifike: është përgjegjësi e Bashkisë Vau Dejës të hartojë këto rregullore (duke zbatuar specifikat e ndarjes së re territoriale-administrative), e cila përcakton metodologjitë dhe rregullat për shërbimet e pastrimit të qytetit dhe menaxhimit të mbetjeve për të gjitha rrymat specifike të mbetjeve, brenda territorit administrativ të bashkisë, duke hartuar procedura për ankesat e banorëve, gjithashtu edhe

kapitulli për aplikimin e sanksioneve në rast të mos zbatimit të rregullores nga aktorë të ndryshëm. Rregullorja duhet të miratohet nga Këshilli Bashkiak për të marrë fuqi të plotë ligjore.

- **Rregulloret për llogaritjen e kostos dhe tarifave mbetjet:** në sajë të asistecës teknike nga programi dldp, Bashkia Vau Dejës ka qënë pjesë e shumë trajnimeve për aplikimin e modelit të llogaritjes së kostos dhe tarifave të prezantuar nga programi dldp. Në këtë kuadër, nisur edhe nga fakti që shumë shpejt këto metodologji do të miratohen edhe në nivel kombëtar, për t'u përdorur zyrtarisht nga të 61 bashkitë vendit, bashkia duhet të hartojë rregulloret përkatëse në lidhje me rregullat dhe procedurat për llogaritjen e kostos vjetore të shërbimit dhe nivelit të tarifave për konsumatorë të ndryshëm që janë pjesë e skemës, sipas modeleve të dldp-së¹. Këto rregullore do të qartësojmë punën e stafit të financës dhe tarifave, të cilët në bashkëpunim me stafin teknik të menaxhimit të shërbimit, duhet të llogarisin koston vjetore dhe të përcaktojnë politikën fiskale, e cila i përshtatet më mirë nevojave të bashkisë bazuar në konceptin e përbalueshmërisë nga konsumatori, por edhe në drejtim të mbulimit të plotë të kostos nga tarifat e pastrimit. Këto rregullore duhet të miratohen në Këshill Bashkiak.
- **Modeli i Sistemit të Monitorimit:** Ky është një instrument të cilin bashkia duhet të fillojë ta ngrejë dhe ta zbatojë, si fillim për pjesën urbane të bashkisë, ku e ka më të lehtë të kontrollojë, dhe më pas me zonat ruralet, ku e ofron shërbimin, apo në zonat që do ta shtrijë. Me hartimin dhe aplikimin e modelit të sistemit të monitorimit në të gjithë territorin e saj, bashkia do të kuptojë më mirë nivelin e ofrimit të shërbimit, elementet ku ajo duhet të ndërhyjë për të përmirësuar situatën, apo edhe të rishikojë objektivat specifike për zonë, apo kategori të ndryshme të konsumatorëve. Me anë të këtij sistemi edhe sistemi i sanksioneve kryesisht për firmat private që ofrojnë shërbimin, për bizneset apo edhe për konsumatorët familjarë mund të ekzekutohen lehtësisht.
- **Strategjia e informimit:** një instrument tjetër mjaft i rëndësishëm për zbatimin e suksesshëm të planit të menaxhimit të integruar të mbetjeve të ngurta urbane. Bashkia duhet të sigurojë angazhimin e plotë të komunitetit duke i informuar ata në lidhje me skemën e menaxhimit të mbetjeve që po zbaton në territorin e bashkisë dhe me politikën fiskale që ajo po aplikon. Bashkia duhet të hartojë një strategji informimi, që në hapat e parë të hartimit të planit, duke informuar komunitetin në lidhje me iniciativën që ajo ka ndërmarrë, objektivat e përcaktuar, skenarët që kërkon të aplikojë dhe politikën fiskale që bashkia kërkon të ndjekë. Kjo strategji duhet të përcaktojë edhe etapa të tjera që duhet të përsëriten vit pas viti, ku synimi kryesor duhet të jetë informimi i komunitetit në lidhje me proceset që zhvillon bashkia dhe marrja e opinionit të tyre në lidhje me performancën e shërbimit dhe sugjerimeve që ata mund të kenë. Zhvillimi i pyetësorëve të ndryshëm, apo i dëgjësave publike në periudha të ndryshme gjatë zbatimit të planit, janë disa nga elementet që strategjia e informimit duhet të parashikojë, për të matur opinionin qytetar, i cili duhet të reflektohet si në përmirësimin e shërbimit ashtu edhe të strategjisë së informimit.

2.5 Kuadri ligjor në lidhje me konceptin e standardit minimal për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve nga njësitë vendore

Me hyrjen në fuqi të ligjit të ri nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" i amenduar me ligjin nr.38, datë 20.06.2019, në nenin 23, pika 10, një ndër funksionet e bashkisë (*fusha e saj e veprimtarisë, ku ajo është përgjegjëse dhe ka autoritetin ligjor për ta ushtruar atë lirisht, tërësisht apo pjesërisht neni 2, pika 3*), në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike, u përcaktua ai i *mbledhjes, largimit dhe trajtimit të mbetjeve të ngurta shtëpiake*. Nisur nga përcaktimi që bën ky ligj për *shërbimet publike* (neni 2, pika 13), **shërbimi i menaxhimit të mbetjeve të ngurta është ai shërbim me interes të përgjithshëm publik, i cili duhet t'i ofrohet të gjithë komunitetit në territorin e bashkisë, në mënyrë të vazhdueshme, me çmim të përbalueshëm, bazuar në standardet minimale kombëtare**. Ky ligj, përveç tre proceseve kryesore të përcaktuar edhe në ligjin bazë për menaxhimin e integruar të mbetjeve për ofrimin e shërbimit, sjell për herë të parë disa nocione apo principe (të

¹ VKM nr. 319, datë 31.05.2018 "Për miratimin e masave për kosotot menaxhimit të integruar të mbetjeve"

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

pranuara de facto) që duhet të plotësojnë njësitë e qeverisjes vendore në proceset e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në territorin e tyre, siç janë:

1. *Gjithëpërfshirja* e komunitetit dhe territorit që merr shërbim
2. *Vazhdimësia* e ofrimit të shërbimit
3. *Përballueshmëria* financiare për ofrimin e shërbimit
4. *Plotësimi i standardeve minimale* kombëtare të përcaktuara nga ligjet sektoriale

Ligji vazhdon me përcaktimin e 5 formave të lejuara për mënyrën e organizimit të shërbimit publik, në këtë rast menaxhimi i mbetjeve, nga ana e pushtetit vendor me anë të: i) Njësive organizative, si pjesë e strukturës administrative të bashkive; ii) Ndërmarrjet e shërbimeve publike; iii) Kontraktimi i palëve të treta; iv) PPP; v) Shoqëritë tregtare në pronësi apo bashkëpronësi të njësive vendore.

Pavarësisht formës të administrimit që zgjedhin njësitë vendore për ofrimin e shërbimit të mbledhjes, largimit dhe trajtimit të mbetjeve të ngurta shtëpiake, ato kanë përgjegjësi për vendosjen e **sistemit të administrimit të performancës së shërbimit** (neni 33, pika 2), dhe krijimin e **një strukturë të posaçme** në njësinë e qeverisjes vendore për prezantimin, mbikqyrjen dhe monitorimin e performancës të shërbimit publik.

Ligji vazhdon me përcaktime të reja në lidhje me proceset e ciklit të ofrimit të shërbimeve publike (*menaxhimi i mbetjeve në këtë rast*), ku njësitë vendore duhet të bëjnë transparente shërbimet e menaxhimit të mbetjeve për komunitetin (neni 15, pika 1), **nga koordinatori i transparencës** (neni 15, pika 3), dhe njëkohësisht çdo qytetar i njësisë vendore ka të drejtë të bëjë kërkesa, ankesa apo vërejtje pranë njësisë vendore në lidhje me shërbimet publike që ofrohen në njësinë vendore (neni 19).

Në përfundim mund të themi që ligji për vetëqeverisjes vendore sjell në vëmendje të njësive vendore disa elemente² shumë të rëndësishme në lidhje me standardin për ofrimin e shërbimeve publike, duke prezantuar për herë të parë konceptin e vlerësimit të shërbimit publik sipas indikatorëve të performancës dhe detyrimin e ofrimit të shërbimit bazuar në standardin minimal.

Në vitin 2015, kur ligji hyri në fuqi, për njësitë vendore ishte ende e paqartë se kur një shërbim publik (*menaxhimi i mbetjeve në këtë rast*) do të konsiderohej se përmbushte apo jo standardin minimal. Në këtë kontekst, **draft Strategjia Kombëtare e Mbetjeve (2018)** bëri përpjekje për përcaktimin e standardit minimal të ofrimit të shërbimit nga njësitë vendore (në rastin konkret atë të menaxhimit të mbetjeve nga njësitë vendore), i cili përkufizohet si:

“Shtrirja e shërbimit dhe mbledhja e mbetjeve në të gjithë territorin e aksesueshëm të bashkisë, duke siguruar mjetet e nevojshme dhe të mjaftueshme të grumbullimit, transportit dhe depozitimit në një vend të kontrolluar.”

Nisur nga ky përkufizim për standardin minimal, strategjia ka shkuar përtej duke përcaktuar aktivitetet dhe prioritarizmin e tyre, të cilat bashkitë duhet t'i përqafojnë në kohë, në përmbushje edhe të detyrimeve ligjore sipas ligjit vendor për të ofrura një shërbim sipas stamdardit minimal. Konkretisht strategjia përcakton si prioritet fillestar për bashkinë, shtrirjen e shërbimit në 100% të territorit urban dhe depozitimin i mbetjeve në një vend-depozitim të kontrolluar dhe të pajisur me leje. Prioriteti i dytë

²Principet bazë në lidhje me domëthënien e ofrimit të një shërbimi publik (gjithëpërfshirja, vazhdimësia, përballueshmëri financiare dhe plotësimi i standardit minimal të përcaktuar me ligj)

Format e mundshme ligjore të organizimit dhe administrimit të shërbimit nga njësitë vendore

Krijimi i strukturës së posaçme për monitorimin dhe vlerësimin e shërbimit sipas sistemit të indikatorëve të performancës

Krijimi i strukturës së posaçme dhe procedurave për transparencën me komunitetin në lidhje me shërbimin e mbetjeve dhe aksesibiliteti i vazhdueshëm i komunitetit për të qënë pjesë e sistemit të kontrollit të shërbimit (ankesa, vërejtje, sugjerime, etj..)

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

është shtrirja e shërbimit në 90% të territorit rural, dhe prioriteti i fundit është ai i ndarjes së mbetjeve për riciklim të mëtejshëm.

Për të përfunduar të gjitha kërkesat ligjore që njësitë vendore duhet të përmbushin për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve sipas standardit të kërkuar kombëtar, ku përfshihen të gjitha proceset e shërbimit (*grumbullimi, transportimi, riciklimi, trajtimi, monitorimi dhe vlerësimi i shërbimit sipas indikatorëve të performancës, raportimi dhe informimi i komunitetit*), hallka e fundit është detyrimi i raportimit nga palët e treta dhe krijimi i databazës së mbetjeve dhe raportimi më tej, nga njësitë vendore. Që nga viti 2011, kur ligji i ri "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve", i ndryshuar hyri në fuqi, statistikat e mbetjeve iu kaluan Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, si një nga detyrat për t'a zhvilluar më tej. Bazuar në nenin 100 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe ligjit nr. 10 463, datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve", të ndryshuar, neni 60 "Për statistikat e mbetjeve", është aprovuar **VKM nr. 687, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullave për mirëmbajtjen, rifreskimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve"**, ku jep të drejtën e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit "të mbajë të dhënat e mbetjeve nga njësitë vendore dhe autoritetet e tjera kombëtare përmes mbledhjes së listave të kontrollit të përcaktuara nga VKM. Në këtë pikë, të gjitha njësitë vendore (61 bashki) duhet të plotësojnë listën e kontrollit për 11 rrymat e mbetjeve që gjenerohen në territorin e tyre dhe duhet t'ia dorëzojë Agjencisë Kombëtare të Mjedisit çdo vit, si dhe institucionet e tjera kombëtare, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Ministria e Shëndetësisë dhe Çështjeve Sociale. Pas hyrjes në fuqi të ligjit bazë për menaxhimin e integruar të mbetjeve, të gjitha VKM e tjera në vazhdim për rrymat specifike të mbetjeve përcaktuan qartë se të gjithë prodhuesit, përdoruesit, shpërndarësit dhe palët e tretave të rrymave specifike duhet të raportojnë çdo vit në njësinë vendore ku ato operojnë, në lidhje me sasinë e mbetjeve që gjenerojnë dhe trajtojnë gjatë vitit.

Tabela më poshtë përmbledh të gjitha kërkesat ligjore për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve sipas standardit ligjor kombëtar të kërkuar:

STANDARDI MINIMAL I MENAXHIMIT TË MBETJEVE		
GRUMBULLIM I PERZIER	TRANSPORTI³	DEPOZITIMI
<ul style="list-style-type: none"> • Prioriteti I ⁴ : Grumbullimi i mbetjeve ⁵ në 100% në zonën urbane. Mënyra e grumbullimit me kontenierë 1.1 m³ ose derë me derë me kontenierë 120litra/240 litra/ qese plastike • Prioriteti III ⁶ është shtrirja e shërbimit në mbi 90% të zonës rurale. Mënyra e grumbullimit me kontenierë 1.1 m³ në qendër fshati ose derë me derë me kontenierë 120litra/240 litra/ qese plastike 	<ul style="list-style-type: none"> • Në zonat urbane me makina teknologjike • Në zonat rurale me makina të vogla të hapura (kamionçina) 	<p>Prioriteti II ⁷ : Depozitimi i mbetjeve në vendgrumbullimet e kontrolluara të pajisura me leje mjedisore përkatëse dhe me sisteme për kontrollin e ndotjes</p>
STANDARDI LIGJOR I MENAXHIMIT TË MBETJEVE		
GRUMBULLIM I DIFERENCUAR⁴	TRANSPORT I DIFERENCUAR SIPAS	TRAJTIMI NE IMPIANTET E

³ Ligji nr. 10 463, datë 22.09.2011, i amenduar me ligjin nr. 156, datë 10.10.2013, neni pika 48

⁴ Përcaktuar në Draft Strategjinë Kombëtare të Mbetjeve (2018) për standardin minimal të ofrimit të shërbimit (Prioriteti I)

⁵ Ligji nr. 10 463, datë 22.09.2011, i amenduar me ligjin nr. 156, datë 10.10.2013, neni pika 11

⁶ Përcaktuar në Draft Strategjinë Kombëtare të Mbetjeve (2018) për standardin minimal të ofrimit të shërbimit (Prioriteti III)

⁷ Përcaktuar në Draft Strategjinë Kombëtare të Mbetjeve (2018) për standardin minimal të ofrimit të shërbimit (Prioriteti II)

⁸ Ligji nr. 10 463, datë 22.09.2011, i amenduar me ligjin nr. 156, datë 10.10.2013, neni pika 10

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

	RRYMAVE TE GRUMBULLUARA⁹		GROPOSJES OSE ASGJESIMI¹⁰
<p>Prioriteti IV¹¹: Ndarja e mbetjeve për riciklim të mëtejshëm. Mënyra e organizimit të grumbullimit të ndarë mund të përzgjidhet nga njësia vendore, sipas kushteve që ajo¹², ku mund të zgjedhë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grumbullimi me dy rryma mbetjesh <ul style="list-style-type: none"> a) të riciklueshme të thata b) të riciklueshme të njoma dhe mbetjet e përziera me kontenierë 1.1m³. • Grumbullim me 4 rryma mbetjesh: <ul style="list-style-type: none"> a) letër, b) metal, c) plastikë d) qelq dhe të tjera me kontenierë 120litra/240litra. 	<p>Transport drejt impianteve primare të trajtimit (rikuperimit të burimeve) për mbetjet e riciklueshme si MRF (Impiantet e e rekuperimit të materialeve), apo MBT (impiantet e trajtimit biologjik)</p>	<p>Transporti drejt stacioneve të transferimit të mbetjeve</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parapërgatitja e mbetjeve për operacionet e rikuperimit të energjisë ose asgjesimit final të tyre • Rikuperimi i energjisë ose asgjesimi i mbetjeve
FORMAT E PËRCAKTUARA TË ORGANIZIMIT TË SHËRBIMIT PUBLIK¹³	SISTEMI I ADMINISTRIMIT TË PERFORMANCËS¹⁴		SISTEMI I DATABAZËS SË MBETJEVE¹⁶
<ul style="list-style-type: none"> i) Njësitë organizative, pjesë e strukturës administrative të bashkive ii) Ndërmarrjet e shërbimeve publike, në varësi të bashkive iii) Kontraktimi i palëve të treta, kompani private iv) Krijimi i Partneriteteve Publike Private v) Shoqëritë tregtare në pronësi apo bashkëpronësi të njëjse vendore 	<ul style="list-style-type: none"> • Krijimi i strukturës së posaçme në bashki për mbikqyrjen dhe monitorimin e performancës të shërbimit publik • Monitorimi përmes indikatorëve të performancës së shërbimit • Raportimi përmes indikatorëve të performancës 		<ul style="list-style-type: none"> • Plotësimi i listës së kontrollit për 11 rrymat e mbetjeve që prodhohen në territorin e bashkisë¹⁶ • Raportimi nga ofruesit e shërbimit • Raportimi nga kompanitë tregtare shpërndarëse/ prodhuese / importuese brenda territorit të bashkisë¹⁷
TRANSPARENCA PËR SHËRBIMIN PUBLIK			

⁹ Sipas draft Studimit Sektorial të Kërkesës për Investime për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve (Master Plan) për 10 zonat e mbetjeve është propozuar ndërtimi i impianteve primare dhe stacioneve të transferimit

¹⁰ Ligji nr. 10 463, datë 22.09.2011, i amenduar me ligjin nr. 156, datë 10.10.2013, neni pika 3

¹¹ Përcaktuar në Draft Strategjinë Kombëtare të Mbetjeve (2018) për standardin minimal të ofrimit të shërbimit (Prioriteti IV)

¹² Në Draft Strategjinë Kombëtare të Mbetjeve është përcaktuar që njësitë vendore mund ta vendosin vetë cilën skemë të zgjedhin për grumbullimin e ndarë

¹³ Ligji nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" i amenduar me ligjin nr.38, datë 20.06.2019, neni 33 pika 1

¹⁴ Ligji nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" i amenduar me ligjin nr.38, datë 20.06.2019, neni 33 pika 2

¹⁵ Ligji nr. 10 463, datë 22.09.2011, i amenduar me ligjin nr. 156, datë 10.10.2013, neni pika 60

¹⁶ VKM nr. 687, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullave për mirëmbajtjen, rifreskimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve"

¹⁷ VKM nr. 177. 06.03.2012 "Për ambalazhet dhe mbetjet nga ambalazhet" kapitulli XII "Monitorimi dhe Raportimi" neni 1,2,3

VKM nr. 765, datë 07.11.2012 "Për miratimin e rregullave për mbledhjen dhe trajtimin e diferencuar të vajrave të përdorur", kapitulli VIII "Monitorimi", neni 6

VKM nr. 866, datë 04.12.2012 "Për bateritë dhe akumulatorët dhe mbetjet nga bateritë dhe akumulatorët", kapitulli XI "Përqindjet në mbledhjen dhe monitorimin", neni 7

VKM nr. 957, datë 19.12.2012 "Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike" kapitulli IX, neni 4

VKM nr. 608, datë 17.09.2014 "Për përcaktimin e masave të nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio dhe kritereve dhe afateve për minimizimin e tyre"

VKM nr. 575, datë 24.06.2015 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte", neni 20

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

- i) Njësitë vendore duhet të bëjnë transparente shërbimet e menaxhimit të mbetjeve bëhen transparente nga njësia vendore komunitetit¹⁸, nga koordinatori i transparencës¹⁹
- ii) Çdo qytetar i njësise vendore ka të drejtë të bëjë kërkesa, ankesa apo vërejtje pranë njësise vendore në lidhje me shërbimet publike që ofrohen në njësinë vendore (neni 19)

III. PËRSHKRIMI I SITUATËS SË PËRGJITHSHME

3.1 Profili i Bashkisë

Bashkia Vau Dejës shtrihet në pjesën veriore të vendit dhe bën pjesë në qarkun Shkodër në një territor prej 468 km², i cili kufizohet në veri dhe në perëndim me Bashkinë Shkodër dhe Tropojë, në lindje me Bashkitë Fushë-Arrëz dhe Pukë, ndërsa në jug me Bashkinë Lezhë.

Bazuar në reformën e re administrative dhe territoriale, të miratuar në Korrik 2015, Bashkia Vau Dejës përbëhet nga 6 NJA (Vau Dejës, Bushat, Hajmel, Vig Mnelë, Shllak dhe Temal), ku kryeqendra e bashkisë është qyteti i Vau Dejës.

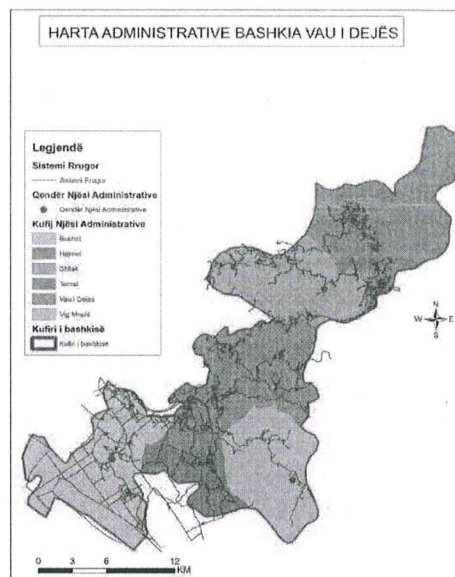

Figura 3 Njësitë administrative Bashkia Vau Dejës

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

NJA	Sipërfaqe	Popullsia (Sipas MNE)	Nr. i familjeve (Sipas MNE)	Njësitë përbërëse
Vau Dejës	99.2 km ²	9,584	2,576	Vau Dejës, Mjedë, Spathare, Shelqet, Kaç, Naraç, Dush, Karmë, Gomsiqe
Bushat	91.4 km ²	17,247	4,378	Bushat, Shkjezë, Plezhë, Kosmaç, Stajkë, Ashtë, Rranxa, Fshat i Ri, Mali i Jushit, Plepan-Konaj, Melgush, Barbullush, Kukël, Hoten
Hajmel	29.98 km ²	5,063	1,260	Hajmel, Dheu i Lehtë, Pistull, Paçram, Nënshatë
Vig Mnelë	71.83 km ²	1,741	483	Mnelë e Madhe, Mnelë e Vogël, Vig
Shllak	73.11 km ²	1,060	303	Vukjakaj-Gegaj, Palaj-Gushaj, Benë, Kroni i Madh, Barcollë, Vukaj, Uk-Bibaj
Temal	105.38 km ²	1,969	506	Koman, Qerret, Arrë, Vilë, Telum, Kllogjen, Malagji-Kajvall, Toplanë, Sermë, Gushtë

¹⁸ Ligji nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" i amenduar me ligjin nr.38, datë 20.06.2019, neni 15 pika 1

¹⁹ Ligji nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" i amenduar me ligjin nr.38, datë 20.06.2019, neni 15 pika 3

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Tabela 2 Njësitë Administrative të Bashkisë Vau Dejës

Burimi: [Bashkia Vau Dejës, punim i autorit]

Territori i bashkisë është i larmishëm, me një reliev kryesisht fushor në pjesën jug-perëndimore dhe malor në pjesën veri-lindore. Maja më e lartë është ajo e Cukalit me lartësinë 1,721 m mbi nivelin e detit. Një rëndësi të madhe në këtë territor ka edhe ultësira e Zadrimës, që shquhet për prodhimet bujqësore dhe të artizanatit. Zhvillimi aktual ka karaktere të ndryshme dhe të pintegruara në pjesë të ndryshme të territorit. Potencialet bujqësore, turizmi dhe artizanati, janë elementet kryesore të promovimit të zhvillimit dhe karakterit të bashkisë. Bujqësia luan rolin kryesor me 65-85% të punësimit në territorin e bashkisë. Rol të rëndësishëm luan edhe prania e infrastrukturës energjetike (prania e 4 HEC-eve) që punëson mbi 5% të fuqisë punëtore.

Zonat e thella të njësive administrative Shllak, Temal dhe Vig-Mnelë paraqesin prapambetje në zhvillimin urban dhe ekonomik si dhe aksesin në infrastrukturë. Turizmi është një potencial ende i pazbulur, por që paraqet alternativa të shumta për zhvillim, sidomos në raport me trashëgiminë kulturore, natyrën, bujqësinë, veprat energjetike, sportin, lundrimin etj.

3.1.1 Të dhëna demografike

Popullsia e regjistruar në Bashkinë Vau i Dejës bazuar në të dhënat e marra nga regjistri i Gjendjes Civile është 51,188 banorë, ndërsa nga të dhënat e marra nga INSTAT Census 2011, popullsia e bashkisë është 30,438 banorë ndërsa popullsia e llogaritur sipas formulës së Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë është llogaritur në 36,663 banorë. Njësitë administrative Bushat dhe Vau Dejës kanë numrin më të lartë të popullsisë rezidente, ku në Bushat banon 49% e popullsisë së bashkisë, ndërsa në Vaun e Dejës banon 27% e popullsisë totale të bashkisë.

Njësitë e tjera administrative kanë një numër më të vogël të popullsisë ku popullsia totale e tyre përbën vetëm 23% të popullsisë totale të bashkisë. Njësitë administrative Bushat dhe Vau i Dejës kanë popullsi më të lartë për fshat që varion respektivisht nga 1,011 dhe 902 banorë për fshat. Raportin më të ulët të këtij treguesi e kanë njësitë administrative Temal (156 banorë/fshat) dhe Shllak (96 banorë/fshat). Popullsia e bashkisë dominohet më shumë nga grupmosha 15-64 vjeç, e cila përbën 65.8% të popullsisë totale të bashkisë. Grupmosha 0-14 vjeç përbën 21.6 % të popullsisë, ndërsa mosha e tretë (+65 vjeç) përfaqëson 12.6% të popullsisë të bashkisë Vau i Dejës. Treguesi për grupmoshën 0-14 vjeç është mbi mesataren e këtij treguesi për vendin tonë. Këto të dhëna tregojnë se Bashkia Vau i Dejës karakterizohet nga popullsi me moshë të re.

Sot në territorin Bashkisë Vau Dejës janë 6 NJA. Në hartimin e këtij planit i jemi referuar numrit të popullsisë të marrë nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë ashtu siç tregohet në tabelën më poshtë:

NJA	Popullsia Census 2011		Popullsia RGJC		Popullsia Formula MFE	
	Popullsia	Familje	Popullsia	Familje	Popullsia	Familje
Vau Dejës	8,117	1,972	13,006	3,985	9,584	2,576
Bushat	14,149	3,566	24,475	6,273	17,247	4,378
Hajmel	4,430	1,001	6,540	1,864	5,063	1,260
Vig-Mnelë	1,509	333	2,281	834	1,741	483
Shllak	671	168	1,966	617	1,060	303
Temal	1,562	426	2,520	693	1,969	506
Totali	30,438	7,466	51,188	14,266	36,663	9,506

Tabela 3 Popullsia Bashkisë Vau Dejës

[Burimi: zhvilluar nga autori]

3.1.2 Karakteristikat social ekonomike

Ekonomia e bashkisë është e bazuar kryesisht në aktivitetin bujqësor për shkak të karakterit rural të bashkisë, atë të shërbimeve dhe atë energjetik pasi në territorin e bashkisë ushtrojnë aktivitetin e tyre 4 HEC-e. Në sektorin e bujqësisë janë të përfshirë rreth 65-85% e të punësuarve, ndërsa sektori energjetik punëson më shumë se 5% të forcës punëtore të banorëve të bashkisë. Një vend të rëndësishëm në ekonominë e bashkisë zënë dhe bizneset ku aktualisht janë regjistruar 875 biznese nga të cilat 626 të vogla dhe 236 të mëdha.

	2016	2017	2018	2019 (PBA)	2020 (PBA)	2021 (PBA)
BV	170	185	689	231	236	238
BM	20	25	111	626	639	645
Totali	190	210	800	857	875	883

Tabela 4 Numri i bizneseve të vogla dhe të mëdha

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

Turizmi përbën një nga sektorët me potencial zhvillimi të lartë në bashkinë Vau Dejës, por mbetet akoma i pa zhvilluar plotësisht. Aktualisht në territorin e bashkisë ushtrojnë aktivitetin e tyre 5 hotele me një numër rreth 174 shtretërish dhe 3 bujtina me një numër prej 20 shtretërish. Zonat e thella të njësive administrative Shllak, Temal dhe Vig-Mnelë paraqesin prapambetje në zhvillimin urban dhe ekonomik si dhe aksesin në infrastrukturë. Turizmi është një potencial ende i pa eksploruar, por që paraqet alternativa të shumta për zhvillim, sidomos në raport me trashëgiminë kulturore, natyrën, bujqësinë, veprat energjetike, sportin, lundrimin etj.

3.2 Aspekte institucionale në menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

Në Bashkinë Vau Dejës shërbimi ofrohet nga vetë bashkia për tre njësi administrative, Vau Dejës, Hajmel dhe Bushat, duke mbuluar 100% të popullsisë që banon në këto njësi. Në diagramën më poshtë tregohet se si funksionon struktura në bashki për menaxhimin e mbetjeve:

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

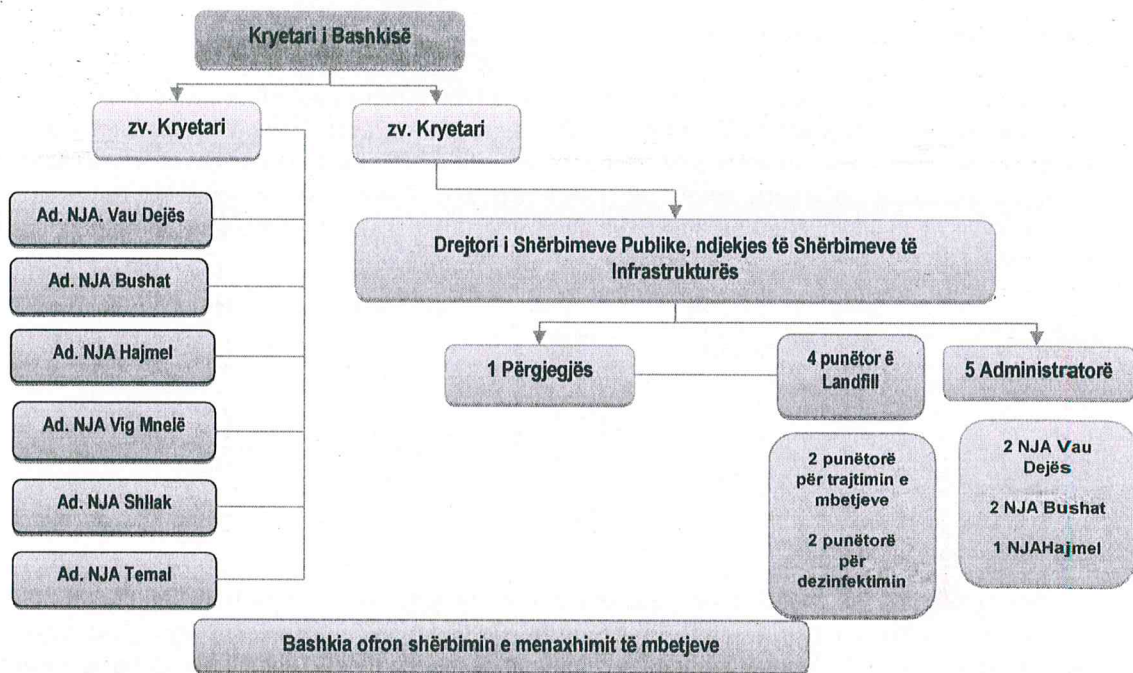

Figura 4 NJA Struktura e Bashkisë për menaxhimin e mbetjeve

[Burimi: Bashkia Vau Dejës, zhvilluar nga autori]

Sipas të dhënave të grumbulluara në terren, në Bashkinë Vau Dejës ka 1 përgjegjës për sektorin e menaxhimit të mbetjeve të ngurta urbane, 5 administratorë në total, ku 2 operojnë në NJA Vau Dejës, 2 në NJA Bushat dhe 1 në NJA Hajmel. Këtyre punonjësve i shtohen edhe 2 supervisorë të shërbimit, të cilët janë për të gjithë territorin e bashkisë ku ofrohet shërbimi. Burimet njerëzore për mbledhjen dhe transportin janë të përcaktuara, fikse dhe jo të shëndara sipas njësive përkatëse. Bazuar në organigramën e bashkisë numri i punëtorëve për transportin e mbetjeve është 2 dhe numri i punonjësve për grumbullimin e mbetjeve është 5 punëtorë, të cilët operojnë në të gjithë territorin e bashkisë. Bashkia Vau Dejës ka edhe 2 punëtorë të cilët janë të vendosur në landfillin e Bushatit për të mbajtur evidencat, si dhe 2 punëtorë të tjerë janë për larjen dhe dezinfektimin e kontenierëve.

3.3 Aspekte teknike në menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

3.3.1 Të dhëna për sasinë e prodhuar e mbetjeve skema e ofrimit të shërbimit në Bashkinë Vau Dejës

Bashkia Vau Dejës e organizon vetë shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në territorin e saj, siç tregohet në tabelën dhe figurën më poshtë:

Nr.	NJA	Lloji i shërbimit
1	Vau Dejës	Nga NJA Vau Dejës
2	Bushat	Nga NJA Vau Dejës
3	Hajmel	Nga NJA Vau Dejës
4	Vig Mnelë	Nuk ofrohet shërbim
5	Shllak	Nuk ofrohet shërbim
6	Temal	Nuk ofrohet shërbim

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Tabela 5 Situata e ofrimit të shërbimit në Bashkinë Vau Dejës

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

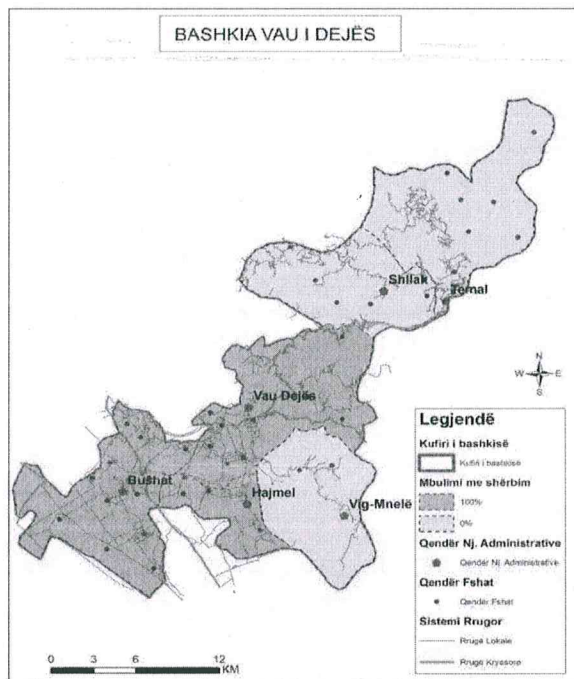

Figura 5 Shërbimi i Menaxhimit të Mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

Bashkia Vau Dejës është një ndër bashkitë e pakta në vend, e cila dërgon mbetjet urbane në një landfill sanitar (Landfilli i Bushatit), në të cilin mbetjet peshohen në çdo dërgesë të tyre. Pas reformës administrative territoriale, Bashkia Vau Dejës, e përbërë nga 6 NJA i dërgon mbetjet urbane në landfillin e Bushatit. Në landfillin e Bushatit bashkia ka punonjësit e saj, të cilët mbajnë të dhëna në lidhje me të gjitha dërgesat që vijnë në landfill nga të gjitha NJA të Bashkisë Vau Dejës.

Sipas të dhënave të raportuara nga bashkia dhe nga supervizori në landfillin e Bushatit, sasia e mbetjeve që transportohet, nga tre njësitë administrative, në të cilat ofrohet shërbimi (Bushat, Vau Dejës dhe Hajmel), për vitin 2019 është 2,964 ton/vit²⁰. Për sasinë e mbetjeve të grumbulluara dhe numrit të banorëve të shërbyer përlogaritet një normë gjenerimi prej 0.23 kg mbetje për banorë në ditë.

Tipi i të dhënave	Vlera
Numri total i popullsisë sipas MFE	36,663
Numri i popullsisë që merr shërbim	31,894
% popullsisë që merr shërbim	87%
% e territorit të mbuluar me shërbim	47%
Sasia e mbetjeve të gjeneruara (e vlerësuar)	2,934
Sasia e mbetjeve të mbledhura (ton/vit)	2,552
Mbetje të gjeneruara (kg/banorë/ditë)	0.23 kg/banorë/ditë

²⁰ Në Njësinë Administrative Vig Mnelë, Shllak dhe Temal Bashkia aktualisht nuk ofron shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Frekuenca e mbledhjes së mbetjeve	
a. Zona 1 (Urbane)	3 herë/javë
b. Zona 2 (Rurale)	2 herë/javë

Tabela 6 Të dhëna mbi ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

Në lidhje me infrastrukturën për grumbullimin e mbetjeve, Bashkia Vau i Dejës ka në pronësi kontenierë metalikë në pjesën më të madhe dhe kontenierë plastikë me kapacitet 1.1m³. Ata janë të vendosur në pika të përcaktuara nga bashkia për grumbullimin e mbetjeve të ngurta urbane, kryesisht me nga një dhe dy kontenierë për një pikë grumbullimi. Në njësitë administrative të shërbyera janë të vendosur 670 kontenierë për një total prej 290 pika grumbullimi mbetjesh.

Referuar të dhënave të Bashkisë rezulton se numri i kontenierëve të dëmtuar është 400, gjë kjo e cila tregon nevojën për riparimin apo rinovimin e flotës së kontenierëve.

Nga po këto të dhëna rezulton se kryhet dezinfektimi dhe larja e kontenierë në pikat e grumbullimit të mbetjeve. Ky aktivitet kryhet 4 herë në muaj dhe për larjen dhe dezinfektimin e PGM-ve dhe kontenierëve bashkia deklaron se përdor rreth 20 m³ ujë dhe 70 m³ klor në muaj. Ky është një komponent i shërbimit, i cili duhet të përmirësohet për të ofruar një shërbim më të mirë dhe me cilësi në Bashkinë e Vau Dejës.

Nga të dhënat e marra nga bashkia rezulton se shpërndarja e kontenierëve është disi e ç'rregullt, pasi në disa raste kemi bateri prej 8 kontenierësh të stacionuar në disa biznese të zonës, dhe në disa raste vetëm dy apo 1 kontenier për pikë, duke sjellë edhe mbinagrkimin e pikës së grumbullimit, ku mbetjet gjenden edhe jashtë kontenierit.

Bashkia Vau Dejës	Kontenierë 1.1m ³	Kontenierë në gjendje të mirë (nr/%)	Kontenierë në gjendje të dëmtuar (nr/%)	PGM me1-2 kontenierë për pikë	Vite pune të kontejnerëve
Bushat, Hajmel, Vau Dejës	670	270 - 41%	400 - 60%	290	...

Tabela 7 Kontenierët e shërbimit në zonën e studimit

[Burimi: Bashkia Vau Dejës, zhvilluar nga autori]

Bashkia ka në pronësi 3 kamionë, 2 teknologjik (kompaktor) dhe 1 vetëshkarkues, për kryerjen e shërbimit të mbledhjes dhe transportit të mbetjeve urbane. Kamionët teknologjik kanë një kapacitet 10 dhe 5 ton ndërsa kamioni vetëshkarkues ka një kapacitet 3 tonësh. Kamioni 10 ton është tejmase i amortizuar, por është akoma në gjendje pune, ndërsa kamioni 5 tonësh është prodhimi i vitit 2014 dhe është në gjendje të mirë pune. Jeta mesatare e përdorimit të kamionëve është 22 vite, ku kamioni më i ri rezulton me 5 vite pune.

Kamionë/automjet e të tjera	Teknologjia	Tonazhi	Viti i prodhimit	Vite punë
Kamioni 1	Kompaktor	10 ton	NA	NA
Kamioni 2	Kompaktor	5 ton	2014	5
Kamioni 3	Me vetëshkarkim	3 ton	NA	NA

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS 2020-2025

Tabela 8 Mjetet për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

3.3.2 Riciklimi dhe kompostimi

Në Bashkinë Vau Dejës nuk kryhet grumbullimi dhe mbledhja e ndarë e mbetjeve sipas rrymave të riciklueshme. Sektori joformal i riciklimit, është i pranishëm në bashki, gjithsesi i kufizuar në një numër të vogël njerëzish, të cilët mbledhin nga kontenerët rrymat e riciklueshme të mbetjeve, kryesisht plastikë dhe metal.

3.3.3 Landfilli i Bushatit

Në Bashkinë Vau Dejës mbetjet depozitohen në landfillin sanitar të Bushatit, një sipërfaqe prej 23,000 m². Në landfill depozitohen mbetjet urbane të të gjitha llojeve dhe nuk lejohen të depozitohen mbetjet spitalore, bateri, akumulatorë, vajra industriale dhe mbetje të tjera të përcaktuara si të rrezikshme nga legjislacioni mjedisor Shqipëtar.

Firma private e cila ushtron aktivitetin teknologjik në impiant bën ngjeshjen dhe mbulimin me dhe të mbetjeve pasi ato depozitohen. Në këtë impiant është instaluar në hyrje të tij një linjë për ndarjen e mbetjeve, por asnjëherë nuk është vendosur në punë. Sistemi i kullimit të ujrave të shiut mbledh ujrat sipërfaqësorë dhe i devijon ato nga venddepozitimi, por impianti i pastrimit të tyre nuk funksionon. Si pasojë shllami derdhet herë pas here në sistemin e gropave septike, duke krijuar një rrezik potencial për mjedisin. Landfilli aktualisht ka hyrë në zonën e maturimit të sasisë të gazit të metanit (CH₄), i cili ka filluar të jepet nga dy puse dhe më pas realizohet djegia në natyrë.

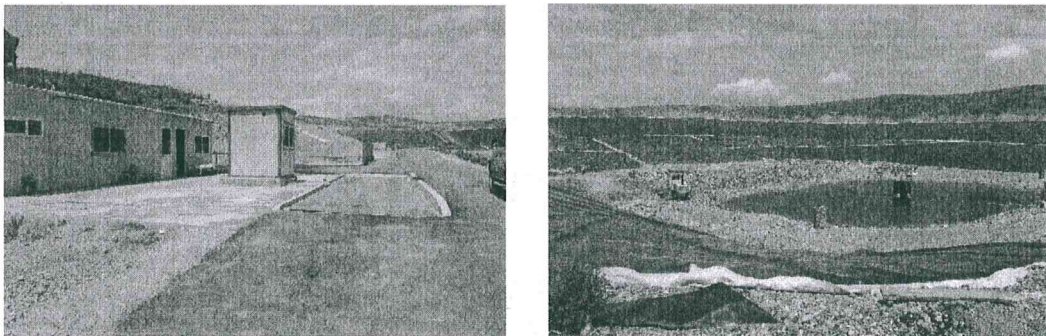

Figura 6 Landfilli i Bushatit

[Burimi: Autori]

IV. ASPEKTET FINANCIARE NE MENAXHIMIN E MBETURINAVE

4.1 Kosto e plotë e sistemit të menaxhimit të mbeturinave

Në financat vendore në Shqipëri, në përgjithësi shpenzimet operative të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve janë planifikuar dhe realizuar vazhdimisht së bashku me shërbimet e tjera publike vendore, dhe veçanërisht të bashkuara me shpenzimet për pastrimin dhe gjelbërimin dhe shërbime të tjera publike. Në Bashkinë e Vaut Dejës është gjetur pikërisht kjo praktikë. Për rrjedhojë, buxheti i veçuar i këtij shërbimi është i përafëruar.

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Nga të dhënat e bashkisë marrim kostot e mëposhtme për njësi të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në vitin 2018 dhe 2019. Sasia mesatare e vlerësuar e gjenerimit të mbetjeve për banor/ditë e cila përdoret si bazë e përlogaritjes së kostos operative për ton mbetje është 0.3 kg/banor/ditë.

Nga të dhënat e bashkisë marrim kostot e mëposhtme ku tregohet që shpenzimet Lek/vit në bashki kanë një variacon. Përgjatë vitin 2018 kosto operative e shërbimit është në vlerën 12,606 Lek/ton/vit dhe respektivisht 1,009 Lek/banor/vit. Gjatë vitit 2018-2019, bashkia në llogaritjet e kostos së shërbimit ka marrë në konsideratë edhe shërbime të tjera publike, dukemos e ndarë shërbimin e mbetjeve më vete. Gjatë fazës të përgatitjes së buxhetit, në fund të vitit 2019, bashkia ka bërë një ndarje të zërave të kostos, duke e lënë koston për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve më vete, siç tregohet në tabelat më poshtë, së bashku me zërat përkatës të kostos:

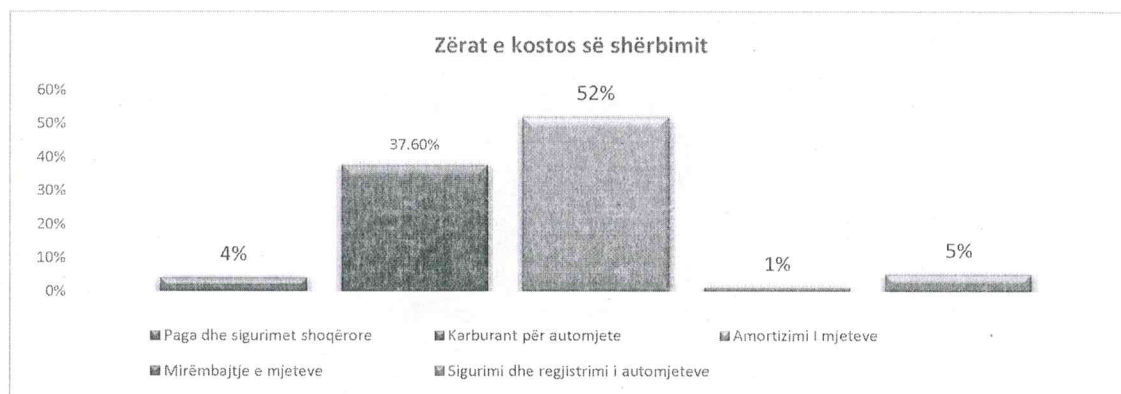

Figura 7 Zërat e kostos të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

Kosto e shërbimit 2018 - 2019

Shpenzimet e realizuara të shërbimit (lekë/vit)	32,171,000
Sasia e mbetjeve e mbledhur (ton/vit)	2,964
Banorë që marrin shërbim	31,894
Kosto operative e shërbimit (lek/ton/vit)	12,606
Kosto operative e shërbimit (lek/banor/vit)	1,009
Norma gjenerimit të mbetjeve	0.23

Tabela 9 Kosto e shërbimit lekë/ton/vit dhe lekë/banor/vit 2018-2019

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

Kosto e shërbimit 2020	
Pagat vjetore (lek/vit)	5,965,000
Sigurimet shoqëror+shëndetësore (lek/vit)	996,000
Shpenzimet operative (lek/vit)	6,726,237
Pagesa në landfill për depozitimin e mbetjeve (lek/vit)	2,594,829
Karburant+lubrikant (lek/vit)	2,421,816
Pjesë këmbimi (lek/vit)	1,709,592
Kosto totale operative + administrative (lek/vit)	13,687,237

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Kosto e Investimeve	6,330,000
Blerje kontenierësh	840,000
Ndërtimi bazementi për kontenierët	2,490,017
Blerje mjete vetëshkarkues	3,000,000
Kosto totale (operative, administrative, investimeve)	20,017,237

Tabela 10 Kosto e shërbimit lekë/ton/vit për vitin 2020

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

4.2 Sistemi i tarifave të menaxhimit të mbetjeve

Bashkia ka një bazë të dhënash të pjesshme për klientët që përfshijnë një pjesë të familjeve dhe kryesisht bizneset. Mungesa e një databaze të plotë për subjektet familjare është shkak kryesor për mos faturimin e tyre. Detyrimi vjetor u ngarkohet familjeve përgjithësisht nëpërmjet Zyrës së Gjendjes Civile, kur banorët paraqiten për të marrë një shërbim administrativ. Tarifa e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve u faturohet rregullisht bizneseve dhe institucioneve 1 herë në vit. Ajo mbledhet nga bashkia nëpërmjet sporteleve pranë zyrave të bashkisë qendër ose nëpërmjet bankës; bizneset dhe institucionet derdhen tarifën kryesisht nëpërmjet bankës.

Masat shtrënguese janë të parashikuara në Paketën Fiskale të bashkisë, por masat nxitëse në tërësi mungojnë. Gjithashtu, shpesh familjet janë të përjashtuara edhe nga masat shtrënguese.

Niveli i tarifës për familjet është 1,500 lekë/vit/familje, ndërsa për bizneset dhe institucionet jepet si në tabelën më poshtë:

Kategoria	Niveli I tarifave (lek/vit)	Nr. Vau Dejës	Nr. Bushat
Familjet	1,500		
Bizneset			
Ambulant	5,000	0	0
Subjektet me xhiro 0 – 8 milion lek në vit	120/leke/m ² /vit	194	272
Profesione të Lira	10,000 - 15,000	9	9
Transport për pasagjerë	4,000 – 10,000	8	6
Transport Mallrash	4,000 – 10,000	2	2
Subjekte Juridike të Mëdha me xhiro 8,01 deri ne 200 milion leke			
Tregtim karburanti me pakicë	35,000	8	8
Tregtim karburanti me shumice	60,000	1	
Subjekte prodhimi asfalto-beton, bloqe, tulla, mermer, etj	50,000	4	2
Subjekte ndërtimi të regjistruar pranë Bashkisë Vau Dejës.	60,000	3	1
Subjekte me aktivitet punime & përpunime duralumini, metalesh, druri etj.	50,000	3	5
Subjekte tregti artikuj të ndryshëm.	60,000	3	50
Subjekte që ushtrojnë aktivitet në fushen e inerteve	100,000	2	1
Subjekte dege të shoqerive së huaj	200.000	1	0
Subjekte shërbimi, agjensi sigurimi, transporti, loto, banka,	40,000	2	4

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Subjekte tregtare, shërbime telefoni fikse, mobile, internet.	40,000	6	3
Subjekte të transmetimit të energjisë, OSHE, OST	100 leke/m ² /vit	2	1
Njësia e prodhimit të gjithë H/C	100 leke/m ² /vit	2	1
Reparti Ushtarak 1010	100 leke/m ² /vit	1	0
Subjektet prodhim mishi, peshku, qumështi, stalla derrash, lopesh etj.	60,000	4	1
Subjektet Juridike te Medha me xhiro mbi 200 milion leke	200.000	2	0
OFJ	10,000	0	0
Institucionet	15,000	0	0

Tabela 11 Niveli i tarifave të pastrimit në NJA të Bashkisë Vau Dejës për kategoritë e klientëve
[Burimi: zhvillimi nga autori]

Të ardhurat e planifikuara të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës përfshijnë mbledhjen e tarifës nga familjet, institucionet dhe bizneset tek të cilët faturohet shërbim. Aktualisht nuk ka planifikim të të ardhurave nga familjet për shkak se nuk faturohet rregullisht shërbimi. Për pasojë të ardhurat që mund të mbliidhen gjatë vitit në rastet kur banorët paraqiten përpara bashkisë për shërbime administrative janë një shumë e rastësishme dhe shtesë ndaj planit total të të ardhurave nga bizneset dhe institucionet.

Gjatë vitit të kaluar janë faturuar 11,274 familje ose 67% nga 14,226 familje gjithsej. Ndërsa janë faturuar 100% e institucioneve dhe bizneseve të regjistruara në bashki.

Kategoria	Totali	Faturuar	Arkëtuar
Familje	14,226	67%	39%
Biznes	594	100%	55%
Institucione	...	100%	100%

Tabela 12 Përqindja e konsumatorëve të faturuar dhe arkëtuar në Bashkinë Vau Dejës

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

Një problem që evidentohet përse i takon të ardhurave është niveli i ulët i planifikimit të tyre, ku për vitin 2018 planifikimi i të ardhurave ishte vetëm 27,000,000 Lek/vit, duke sjellë një përqindje prej 115% kundrejt atij të planifikuar:

Të ardhurat e shërbimit	Vlerat (lek/vit)
Të ardhurat e planifikuara të shërbimit lekë/vit	27,000,000
Të ardhurat e realizuara të shërbimit lekë/vit	31,049,000
Familje	12,049,000
Biznesi i madh dhe i vogël	17,000,000
Institucione	2,000,000
% e realizimit të të ardhurave gjithsej	115%
% e realizimit të familjeve ndaj totalit	39%
% e realizimit të bizneseve ndaj totalit	55%
% e realizimit të institucioneve ndaj totalit	6%

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Tabela 13 Të ardhurat e shërbimit viti 2018

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

Edhe pse planifikimi i faturimit të të ardhurave nga tarifa e pastrimit është i ulët, në tabelën më poshtë tregohet ecuria e realizimit të të ardhurave, shpenzimeve dhe përqindja e mbulimit të kostos nga të ardhurat. Nga viti 2016 në vitin 2017 ka patur një rënie si të grumbullimit të të ardhurave, ashtu edhe të mbulimit të kostos nga të ardhurat. Ndërkohë viti 2018 shënoi një rritje të grumbullimit të të ardhurave në krahasim me dy vitet e tjera:

	2016	2017	2018	2019
Të ardhurat e realizuara të shërbimit (lek/vit)	26,223,000	23,517,000	31,049,000	25,418,385 ²¹
Shpenzimet e realizuara të shërbimit (lek/vit)	30,304,000	32,171,000	32,171,000	50,805,604 ²²
% e mbulimit të kostos nga të ardhurat e tarifave	87%	73%	97%	50%

Tabela 14 Mbulimi i kostos nga të ardhurat e tarifave

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

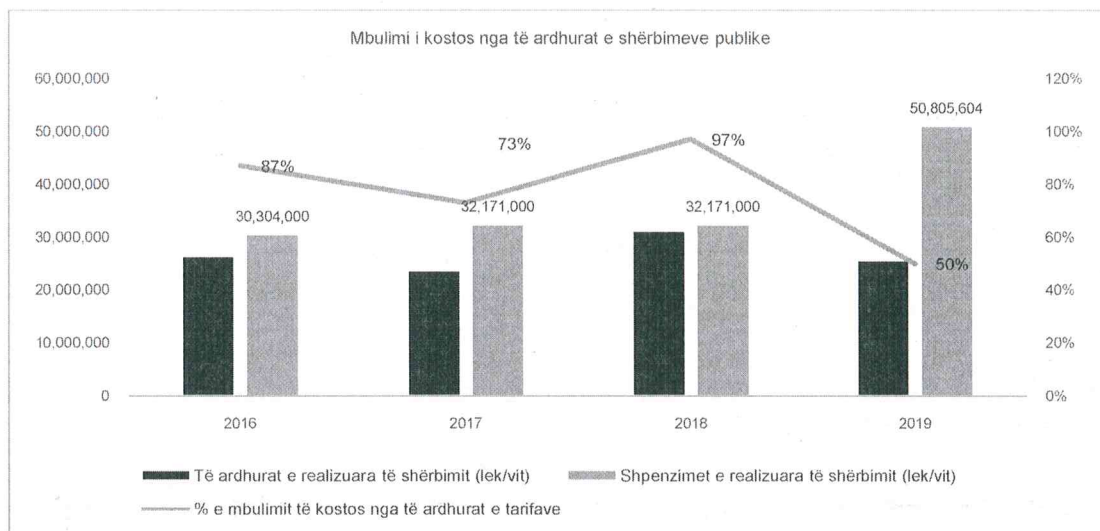

Figura 8 Mbulimi i kostove nga të ardhurat prej tarifës së shërbimit

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

Ajo që duhet theksuar në rastin e Bashkisë Vau Dejës, është fakti se të dhënat në lidhje me të ardhurat nga tarifa e pastrimit nuk janë të ndara në databazën e bashkisë. Ato janë të mbledhura së bashku me tarifa të shërbimeve të tjera publike, duke e bërë të pamundur për të kuptuar realisht se sa përqind e kostos së shërbimit të menaxhimit të mbetjeve, mbulohet nga tarifa e pastrimit.

²¹ Të ardhurat e realizuara për vitin 2019, të paraqitura në këtë tabelë, siç argumenton edhe zyra e financës në bashki, përfshijnë edhe shërbime të tjera publike, dhe jo vetëm shërbimin e menaxhimit të mbetjeve

²² Shpenzimet e realizuara për vitin 2019, të paraqitura në këtë tabelë, siç argumenton edhe zyra e financës në bashki, përfshijnë edhe shërbime të tjera publike, dhe jo vetëm shërbimin e menaxhimit të mbetjeve

V. INDIKATORËT E PERFORMANCËS

Në përfundim të procesit për evidentimin e gjendjes ekzistuese të shërbimit në Bashkinë Mirditë, u bë vlerësimi i performancës bazuar në indikatorët e performancës: i) Cilësia e shërbimit; ii) Qendrueshmëria mjedisore; iii) Qendrueshmëria ekonomike dhe financiare; iv) Qendrueshmëria institucionale. Secili nga indikatorët kryesorë ka indikatorët e tij specifike, të cilët u përdorën për llogaritjen e indikatorit kryesor, siç shpjegohet më poshtë:

Cilësia e shërbimit - Ky indikator përbëhet nga tre indikatorë specifike.

- a. **C1 Mbulimi i zonës me shërbim:** ky indikator tregon sasinë e mbetjeve të grumbulluara në NJA/bashkinë nga firma private e autorizuar ose nga njësia vetë (nëse e kryen ajo shërbimin) kundrejt sasisë totale të mbetjeve të gjeneruara në njësi. Për këtë indikator u përdor formula për zonat urbane dhe për zonat rurale të Bashkisë Vau Dejës:

$$C1 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që gjenerohen në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Në rastin e Bashkisë Vau Dejës për llogaritjen e këtij indikator, janë marrë vlerat e sasisë së mbetjeve që depozitohen në Lendfillin e Bushatit dhe vlerat e llogaritura në sajë të normës së gjenerimit dhe numrit të popullsisë, për të llogaritur përqindjen e mbulimit të zonës me shërbim.

- b. **C2: Pastërtia e bashkisë:** ky është një indikator gjithëpërfshirës, i cili vlerësohet nga këto kritere vlerësimi:
- Efektiviteti i grumbullimit të mbetjeve (prezenca e mbetjeve të akumuluar rreth PGM);
 - Efektiviteti i pastrimit të rrugëve (prezenca e mbetjeve në rrugë);
 - Efektiviteti i grumbullimit të mbetjeve në zonat e largëta (prezenca e mbetjeve të akumuluar/pika ilegale/ djegie të mbetjeve në rrugë).
 - Efektiviteti në zbatimin e kontrollit dhe supervizimit
 - Efektiviteti në përdorimin e mjeteve personale mbrojtëse dhe zbatimi i protokollove në rast aksidentesh nga punëtorët e pastrimit

Në përcaktimin e këtij indikator, situata është vlerësuar si nga vëzhgimet në terren në të gjitha NJA-ve të Bashkisë Mirditë, ashtu edhe në bashkëpunim me stafin e Bashkisë dhe të NJA-ve për të na diktuar fenomene të ndryshme në lidhje me pastërtinë e territorit dhe zonat ku duhet të ndërhyhet.

- c. **C3: Shkalla e kënaqësisë publike:** ky është një indikator cilësor për shërbimin që ofron bashkia, dhe vlerësohet në sajë të pyetësorëve të ndryshëm me komunitetin. Zakonisht ky indikator llogaritet në sajë të një pyetje të vetme: **A jeni të kënaqur me shërbimin e grumbullimit të mbetjeve që ofrohet në njësinë tuaj?**

Për vlerësimin e këtij indikator kanë shërbyer fushatat e pyetësorëve dhe dëgjesa publike të zhvilluara nga bashkia, të cilat nuk janë të shpeshta, duke ndikuar në vërtetësinë e vlerësimit që jep ky indikator.

Qendrueshmëria mjedisore – Ky indikator përbëhet nga dy indikatorë specifikë.

- a. **D1:** Shkalla e grumbullimit të diferencuar: ky indikator prezanton shkallën e sasisë të mbetjeve që grumbullohen të ndara kundrejt sasisë totale të mbetjeve të grumbulluara. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet si më poshtë:

$$D1 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen të ndara në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen total në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

Në lidhje me llogaritjen e këtij indikator, për NJA-ve të bashkisë nuk është kryer ndonjë llogaritje pasi nuk ka iniciativa për grumbullimin e ndarë të mbetjeve.

- b. **D2:** Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave: ky indikator shpreh sasinë e mbetjeve që trajtohen në impiante të autorizuara. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet si më poshtë:

$$D2 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që trajtohen në impiante} \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen total} \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Në lidhje me këtë indikator, të gjitha NJA në të cilat ofrohet shërbimi i dërgojnë mbetjet në lëndfillin e Bushatit, ndonëse në territor ka përsëri pika ilegale ku hidhen mbetjet. Megjithatë, territori i kësaj bashkie ka mundësinë për dërgimin e mbetjeve në një impiant inxhinierik dhe jo në venddepozitime të hapura të pakontrolluara.

Qendrushmëria ekonomike dhe financiare: Ky indikator përbëhet nga 3 indikatorë specifikë.

- a. **E1** Mbulimi i Kostos: ky indikator mat sa është kosto e plotë e shërbimit e mbuluar nga grumbullimi i tarifave. Formula më poshtë tregon se si llogaritet ky indikator:

$$E1 = \frac{\text{Të ardhurat nga tarifa e mbetjeve} \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)}{\text{Kosto totale e shërbimit} \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Llogaritja e këtij indikator, ashtu siç tregohet edhe në analizën financiare të gjendjes ekzistuese, është kryer në sajë të konsultave me zyrën e financës dhe të taksave në bashki për të gjitha NJA-ve.

- b. **E2** Shkalla e mbledhjes së tarifës: ky indikator reflekton kapacitetin e popullsisë për të paguar tarifën. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet në formulën më poshtë:

$$E2 = \frac{\text{Të ardhurat vjetore nga tarifa e pastrimit} \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)}{\text{Totali i të ardhurave të planifikuara} \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Llogaritja e këtij indikator, ashtu siç tregohet edhe në analizën financiare të gjendjes ekzistuese, është kryer në sajë të konsultave me zyrën e taksave në bashki për të gjitha NJA-ve. Ndonëse ky indikator është i lartë në përqindje, siç deklaron zyra e taksave e Bashkisë Vau Dejës, ai nuk reflekton plotësisht kapacitetin e popullsisë që është rezidente në bashki, pasi jo të gjitha njësitë marrin shërbim dhe paguajnë tarifën. Për këtë arsye në reflektimin e përqindjes së mbledhjes së tarifës kemi zbritur 20%, për t'iu afruar sa më shumë realitetit. Kjo është bërë për arsye se një nga objektivat e bashkisë është shtrirja e shërbimit në të gjithë territorin e saj dhe planifikimi për grumbullimin e tarifës duhet të bëhet në të dhëna sa më reale për numrin e plotë të popullsisë së bashkisë.

- c. **E3** Transparenca në systemin e faturimit: ky është një indikator cilësor, i cili ka tre shkallë vlerësimi:
- I ulët: nuk ka një sistem faturimi për tarifën e pastrimit
 - Mesatar: ka një sistem faturimi dhe konsumatori merr një faturë
 - I lartë: ka një sistem faturimi dhe konsumatori ka informacion dhe kupton tarifën e llogaritit dhe mënyra e llogaritjes është e qartë dhe transparente për të gjithë komunitetin

Edhe pse sistemi i faturimit në Bashkinë Vau Dejës, në ato njësi të cilat e aplikojnë tarifën, shoqërohet me një faturë, e cila kryesisht lëshohet në sportelet e bashkisë, për familjet dhe për bizneset në systemin e taksave dhe tarifave vendore që ata duhet të paguajnë, niveli i njohurisë së qytetarëve për mënyrën e grumbullimit dhe faturimit është i ulët.

Qendrushmëria Institucionale

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

- i. F1: Transparenca në aspektete institucionale: është një indikator cilësor, i cili vlerësohet nga këto kritere vlerësimi:
- i. Prania e një strukture organizative në bashki për menaxhimin e mbetjeve
 - ii. Nëse janë të trajnuar punonjësit e bashkisë për aspekte të menaxhimit të mbetjeve
 - iii. Pasja e një Plani Lokal për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve të miratuar
 - iv. Pasja e një databaze të rifreskuar për të dhëna për mbetjet
 - v. Pasja e një sistemi monitorimi/supervizimi për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve

Të gjithë këta indikatorë u përkthyen në një pyetësor praktik, i cili përmbante pyetje sasiore dhe cilësore për secilin nga indikatorët. Pyetësi u nda me grupin e punës të bashkisë dhe u plotësua prej tyre. Nga rezultatet e nxjerra nga plotësimi i pyetësorit në tabelën më poshtë përmbledhet situata e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës, vlerësuar sipas indikatorëve të performancës:

Indikatorët e performancës BASHKIA Vau Dejës		NJA Vau Dejës	NJA Bushat	NJA Hajmel	NJA Vig Mnelë	NJA Temal	NJA Shllak	Bashkia TOTAL
Cilësia e shërbimit	C1 Mbulimi i zonës me shërbim (të dhënat e bashkisë)							60%
	C2 Pastërtia e bashkisë							55%
	C3 Gadishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat							I Panjohur
Qëndrueshmëria mjedisore	D1 Shkalla e grumbullimit të diferencuar							0%
	D2 Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave							100%
Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare	E1 Mbulimi i kostos							39%
	E2 Niveli i grumbullimit të të ardhurave							53%
	E2.1 Kosto e njësi (lek/ton)							16,676
	E2.2 Kosto për banorë (lek/banorë)							996
E3 Transparenca në sistemin e faturimit								Mestar
Qëndrueshmëria institucionale	F1 Transparenca në aspektet institucionale							70%

Tabela 15 Indikatorët e performancës për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

[Burimi: Punuar nga autori]

Indikator I: Cilësia e shërbimit

Sipas të dhënave të deklaruar nga Bashkia Vau Dejës, tre njësi administrative, Bushat, Vau Dejës dhe Hajmel rezultojnë të kenë mbulimin më të madh të territorit dhe banorëve me shërbim, duke kapur vlera pothuajse 100%. Ndërkohë në njësitë e tjera administrative shërbimi nuk ofrohet. Nga kjo panoramë e të gjitha njësiteve, në total Bashkia Vau Dejës është e mbuluar me shërbim në 60%, ndërsa përsa i takon nivelit të pastërtisë ai është në vlerën 55%. Nga kjo situatë kuptojmë qartë që në objektivat afatshkurtër të bashkisë është shtrirja e shërbimit në zonat ku momentalisht ofrohet shërbimi dhe rritja e nivelit të pastërtisë, duke përmirësuar infrastrukturën në terren, si dhe pastrimin e pikave ilegale.

Indikator II: Qëndrueshmëria Mjedisore

Në asnjërin nga NJA-ve nuk ofrohet shërbimi për grumbullimin e ndarë të mbetjeve. Ndonëse Dokumenti i Politikave Strategjike dhe Plani Kombëtar për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve dhe legjislacioni sektorial parashikon objektiva, të cilat duhet të arrihen deri në vitin 2035 grumbullimin e ndarë të mbetjeve, për Bashkinë Vau Dejës, ky mbetet një objektiv afatmesëm, i cili duhet të testohet si fillim me zona pilot për të parë mundësinë e shtrirjes në të gjithë territorin e bashkisë. Në lidhje me trajtimin e mbetjeve në impiante të kontrolluara, Bashkia Vau Dejës i dërgon mbetjet në landfillin e Bushatit, duke e klasifikuar këtë si bashki me një shkallë 100% të trajtimit të mbetjeve sipas normave.

Indikatori III: Qendrueshmëria ekonomike dhe financiare

Për sa i takon aspekteve ekonomike dhe financiare, ka një nivel të ulët të grumbullimit të tarifave të pastrimit (53%) nga konsumatorët, duke sjellë edhe një mbullim të ulët të kostos së shërbimit (39)%. Mungesa e shërbimit në tre njësi administrative, përkatësisht, Vig Mnelë, Temal dhe Shllak ka sjellë që jo të gjithë konsumatorët të jenë në sistemin e pagesës së tarifës së pastrimit, kryesisht familjet. Në lidhje me kostot njësi, kuptojmë që kosto njësi për banorë është sa $\frac{1}{4}$ e tarifës aktuale që aplikohet nga Bashkia për banorët. Sistemi i faturimit nuk është i rregulluar plotësisht për të gjithë kategoritë e konsumatorëve, duke sjellë probleme dhe mospagesa të tarifës, kryesisht nga familjarët. Në këto kushte bashkia ka si qëllim llogaritjen e plotë të kostos për një shërbim i cili do të shtrihet në të gjithë territorin e saj si dhe planifikimin e rritjes së grumbullimit të tarifës brenda 5 vjeçarit të zbatimit të planit, duke parashikuar edhe rritjen e nevojshme të niveleve aktuale të tarifave për mbulimin e plotë të kostos.

Indikatori IV: Qendrueshmëria Institucionale

Për sa i takon aspekteve institucionale, si referencë janë marrë të dhënat për tre NJA (Bushat, Vau Dejës dhe Hajmel), të cilat ofrojnë shërbimin dhe të gjitha varen nga qendra e bashkisë në NJA Vau Dejës. Aktualisht, bashkia ka një strukturë në bashki për çështjet e menaxhimit të mbetjeve, e cila përbëhet nga specialistë të fushës për pjesën teknike dhe atë të financave dhe taksave. Për sa i përket pjesës së raportimit nga ana e bizneseve për sasinë e mbetjeve që ata gjenerojnë, sipas kërkesave ligjore në fuqi, nuk kryhet. Nga ana tjetër, bashkia nuk ka një sistem monitorimi dhe kontrolli të rregullt të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve. Nisur nga kjo situatë bashkia në objektivat e saj afat shkurtër kërkon ngritjen e një sistemi të rregullt monitorimi si dhe hartimin i fushatave ndërgjegjësuese për aspekte të ndryshme të sistemit të menaxhimit të mbetjeve, si informimi për skemën e menaxhimit të mbetjeve, pagesën e tarifës së pastrimit, informimin e bizneseve për raportimin e detyruar në bashki për sasinë e mbetjeve që gjenerojnë etj.

VI. PLANIFIKIMI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE

6.1 Vizioni

Vizioni i planit lokal të menaxhimit të mbetjeve të Bashkisë Vau Dejës u formëzua në sajë të një procesi të vazhdueshëm diskutimi dhe konsultimi midis palëve të interesuara të përfshira drejtpërdrejtë në përgatitjen e planit (Grupi i Punës dhe Kryetari i Bashkisë Z. Mark BABANI, grupi i ekspertëve konsulentë të EcoDES Studio dhe Grupi i punës i BtF Helvetas Intercooperation), në sajë të analizimit të gjendjes ekzistuese të ofrimit të shërbimit sipas indikatorëve të performancës dhe propozimit të objektivave afat shkurtër dhe afat mesëm, bazuar në këtë analizë. Në fund, duke iu referuar statusit aktual të menaxhimit të mbetjeve, vlerësimi të indikatorëve të performancës, prioritetëve të përgjithshme dhe konkrete në kuadrin e ndarjes së re administrative si dhe pritshmërive për zhvillimin e këtij sektori, vlerave dhe normave qytetare, nevojës për ndryshim, u ra dakord që vizioni i bashkisë të jetë:

Bashkia Vau Dejës, një bashki e pastër me zhvillim të qëndrueshëm mjedisor dhe turistik, falë punës së saj dhe kontributit të përbashkët të të gjithë komunitetit për menaxhimin e integruar të mbetjeve.

“

6.2 Objektivat

Në Dokumentin e Politikave Startegjike dhe Planit Kombëtar për menaxhimin e Integruar të Mbetjeve (Miratuar Maj 2020) është prezantuar një metodologji mbi bazën e prioriteteve të bashkisë për menaxhimin e mbetjeve, për të përcaktuar se cili do të konsiderohet standardi minimal, i prezantuar në ligjin e veteqeverisjet vendore (2015) për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve. Kjo metodologji propozon 4 hapa në shkallë, duke filluar nga më baziku deri tek ai më optimali, të cilët përcaktojnë standardin minimal të ofrimit të shërbimit:

- i. Mbulimi i 100% të territorit urban me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve
- ii. Depozitimi i mbetjeve në një vend depozitim të kontrolluar të pajisur me lejen përkatëse nga AKM-ja apo në një impiant inxhinierik
- iii. Mbulimi i 90% të territorit rural të bashkisë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve
- iv. Ndarja në burim e mbetjeve dhe rikuperimi i energjisë

Në përcaktimin e objektivave të planit 5 vjeçarë, gjatë konsultimeve me bashkinë, u ra dakord që objektivat do të përcaktohen mbi bazën e vlerësimit të performancës së shërbimit sipas indikatorëve, duke synuar hartimin e skenarëve për të përmbushur standardin minimal të ofrimit të shërbimit.

INDIKATORET E PERFORMANCES BASHKIA VAU DEJES	Bashkia TOTAL GJENDJA EKZISTUJSE 2020	OBJEKTIVAT E BASHKISE GJATE ZBATIMIT TE PLANIT 5 -VJECAR 2021-2025	AFATI KOHOR
<p>C1 Mbulimi i zonës me shërbim (të dhënat e bashkisë)</p>	60%	<p>Mbulimi i territorit të Bashkisë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbejeve dhe konsolidimi i tij në zonat ku aktualisht ofrohet shërbimi</p> <ul style="list-style-type: none"> Shitja e shërbimit në 100% të territorit urban në NJA Vau Dejës, NJA Bushat, NJA Hajmel Shitja e shërbimit në 90% të territorit rural në NJA Vig Mnelë dhe NJA Temal Shitja e shërbimit në 50% të territorit rural në NJA Shilak, (kur të mundësohet rruga automobilistike) Përmirësimi dhe zgjerimi i infrastrukturës për grumbullimin me kontenerë 1.1 m³ si dhe transportin elektrik të mbejeve në të gjithë territorin e Bashkisë Vau Dejës 	2020 – 2021
<p>C2 Pastërtia e bashkisë</p>	55%	<p>Sigurimi i pastërtisë së pikave të grumbullimit të mbejeve (evitimi i pikave të tejmbushura)</p> <p>Sigurimi i pasirimit të regullt të rrugëve të oqyellit dhe zonave të urbanizuara nga hedhurimat</p> <p>Reduktimi i depozitimeve ilegale të mbejeve urbane dhe atyre inerte në territorin e Bashkisë Vau Dejës</p>	2021
<p>C3 Gadishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat</p>	100%	<p>Ngritja e një sistemi komunikimi dhe paritmetit me komunitetin për krijimin e mundësisë për akses të vazhdueshëm për shërbimin e menaxhimit të mbejeve</p>	2020-2021
<p>D1 Shkalla e grumbullimit të diferencuar</p>	50%	<p>Promovimi i ndarjes dhe minimizimit të mbejeve në burim si dhe në të gjitha statet e gjenerimit të tyre.</p> <p>Promovimi i trajtimit të veçantë të mbejeve organike, kryesisht nga kopshtet, duke instaluar skemat e ndarjes në burim për zona pilot në bashki</p> <p>Sensibilizimi i komunitetit dhe biznesve për t'u bërë pjesë e iniciativave të bashkisë për mbajtjen pastër të territorit si dhe për aplikimin e skemave inovative për minimizimin e mbejeve</p>	2023-2025
<p>D2 Shkalla e mbejeve të trajtuara sipas normave</p>	100%	<p>✓</p>	
<p>E1 Mbulimi i kostos</p>	30%	<p>Forcimi i kuadrit financiar të menaxhimit të mbejeve, marrëveshjeve dhe kontratave.</p> <p>Llogaritja vjetore e kostos sipas modelit të miratuar me VKM dhe rishikimi i nivelit të tarifave, bazuar në koston reale të shërbimit.</p> <p>Rifreskimi i databazës së klientëve për planifikimin e saktë të grumbullimit të tarifës</p>	2021-2025
<p>E2 Niveli i grumbullimit të ardhurave</p>	53%	<p>Hartimi i një strategjie për rrjetin e nivelit të ardhurave nga tarifat për të gjitha njësitë administrative</p> <ul style="list-style-type: none"> Arrija e mbledhjes së tarifës së pasirimit gjatë periudhës 5 vjeçare në masën 100% Informimi i qytetarëve në lidhje me shërbimet e pasirimit që do të mbuloohen nga tarifa Aplikimi i fushatave ndërgjegjëse në lidhje me pagesën e tarifës së pasirimit dhe rrjetet progresive në sajë të përmirësimit dhe shiritit të shërbimeve për mbejtjet 	2021-2025
<p>E2.1 Kosto e njësi (lek/ton)</p>	16.676		
<p>E2.2 Kosto për banorë (lek/banorë)</p>	996		

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETIEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Qëndrueshmëria Institucionale	E3 <i>Transparenca në sistemin e faturimit</i>	Mesalet	Hartimi dhe miratimi i një sistemi të unifikuar për faturimin e tarifës së pasirimit Hartimi i një strategjie gjithëpërfshirëse për informimin e komunitetit	2020-2022
	F1 <i>Transparenca në aspektet institucionale</i>	55%	<p>Plotësimi i kuadrit ligjor dhe rregulator lokal për menaxhimin e integruar të mbejtjeve urbane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miratimi i planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbejtjeve • Hartimi i rregulloreve për shërbime të caktuara të mbejtjeve • Adoptimi i modelit të dldp-së, miratuar me VKM për logaritjen e kostos dhe tarifave • Përmirësimi i sistemit të klientëve dhe rifreskimi databases <p>Ngritja e sistemit të monitorimit të shërbimit të menaxhimit të mbejtjeve në territorin e bashkisë</p> <p>Ngritja e kapaciteteve të stafit teknik të shërbimeve publike për shërbimin e menaxhimit të mbejtjeve</p>	2020-2021

6.2.1 Rryma e mbetjeve, objekti i planit

Sipas legjisllacionit në fuqi²³, ky plan do të fokusohet në rrymën e mbetjeve bashkiake (urbane) për të cilën Bashkia Vau Dejës është drejtpërdrejt apo pjesërisht përgjegjëse:

Sipas përbërjes dhe mënyrës së manaxhimit të mbetjeve, mbetjet bashkiake do të klasifikohen në:

- Mbetje urbane (mbetje shtëpiake, ushqime, bimë, të riciklueshme, të dekompozuar, etj.), dhe
- Mbetje të veçanta urbane (mbetje nga ndërtimet dhe prishjet, voluminoze, pajisje elektrike dhe mobiljesh, etj.) që prodhohen nga familjet apo njësitë tregtare;
- Mbetje të rrezikshme që prodhohen brenda territorit të bashkisë nga banorë të përhershëm apo të përkohshëm.

Sipas burimit të gjenerimit mbetjet urbane (bashkiake) klasifikohen në dy rryma:

- Mbetjet e gjeneruara nga familjet (MF)
- Mbetjet e gjeneruara nga bizneset dhe industritë (MB), ku përbërja e mbetjeve nuk ndryshon nga karakteristikat e mbetjeve urbane

Ndërkohë, rryma të tjera të mbetjeve klasifikohen si mbetje masive, mbetje nga ndërtimet dhe prishjet (inerte), mbetje nga kopshtet që prodhohen në familje dhe që quhen 'mbetje të veçanta' për të cilat njëسيا vendore duhet t'i ofrojë e vetme ose në bashkëpunim alternativa të përshtatshme për grumbullimin dhe transportin e tyre, megjithëse largimi i tyre është përgjegjësi direkte e prodhuesit.

6.2.2 Zona e Administrimit të Mbetjeve (ZAM) dhe përfituesit e shërbimit të pastrimit

Në funksion të organizimit më të mirë të shërbimeve dhe eficiencës së sistemit që do të propozohet, zonat e mbetjeve ose zona brenda kufijve administrativë të bashkisë do ndahet në nën-zona mbetjesh që kanë diferenca në lidhje me tipologjinë urbane, infrastrukturën rrugore apo llojin e konsumatorëve. Kjo është e rëndësishme që sistemet dhe metodat që do të identifikohen dhe analizohen në vijim të këtij plani të përshtaten më mirë me qëllim e rritjes së efikasitetit dhe efektivitetit të shërbimeve. Kjo do të shërbejë për të planifikuar infrastrukturën e nevojshme për skemat e mbledhjes dhe transportit, si dhe shërbime të tjera të ngjashme apo organizimin e programeve për minimizimin e mbetjeve. Për këtë qëllim, zona e mbetjeve ndahet në këto nënzona:

1. **Nën-zona e parë:** Në këtë nën-zonë do të kategorizojmë zonat me dendësi të lartë popullesie si dhe zonat me tipare të ngjashme me zonat urbane. Referuar metodologjisë së ddp-së, për këtë zonë do të konsiderojmë kryerjen e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve çdo ditë (7 ditë/javë). PGM do të jenë të shpërndara në mënyrë uniforme kryesisht çdo 50-100m nga njëri-tjetri. Në rastin e Bashkisë Vau Dejës, nuk kemi një zonë të mirfilltë urbane, ku shërbimi të ofrohet vetëm aty. Ofrimi i shërbimit në Bashkinë Vau Dejës është i përzier midis zonave urbane si NJA Vau Dejës dhe atyre rurale njëkohësisht.
2. **Nën-zona e dytë:** kjo nën-zonë do të kategorizohen nga pjesë të territorit me tipare rurale fushore me numër jo të lartë banorësh, ku shërbimi parashikohet të kryhet mesatarisht 2-3 herë në javë dhe distanca midis PGM do të jetë 150-200m larg njëri-tjetrit. Konkretisht në këtë zonë do të përfshijmë NJA Bushat, NJA Vau Dejës dhe NJA Hajmel. Ndryshe kjo zonë mund të konsiderohet edhe si zonë semi-urbane.
3. **Nën-zona e tretë:** do të kategorizohen zonat malore apo ato të thella dhe me dendësi të ulët popullesie. Në këto zona shërbimi do të jetë i rrallë (1 herë në javë ose 2-3 herë në muaj në varësi të sasisë dhe distancave) dhe distanca e PGM do të jetë mbi 300 m, pasi do të jenë pika grumbullimi në distancë të madhe nga njëra tjetra (një për çdo fshat). Parashikohet që në këtë nën-zonë të kemi NJA Temal, NJA Vig Mnelë. Në të ardhmen, kur Bashkia Vau Dejës të

²³ Ligji nr. 10463, datë 22.09.2011, amenduar me ligjin nr. 156, datë 10.10.2013

ketë infrastrukturë rrugore të përshtatshme për NJA Shllak, ajo do të jetë pjesë e skemës për ofrimin e shërbimit.

6.3 Shërbimet e menaxhimit të mbetjeve

Në këtë plan 5 vjeçar, Bashkia Vau Dejës parashikon tre shërbime kryesore të menaxhimit të mbetjeve, të cilat konsistojnë në:

- i) Shërbimi i pastrimit, grumbullimit, transportit i mbetjeve;
- ii) Depozitimi i mbetjeve në landfillin e Bushatit;
- iii) Shërbimi i minimizimit të mbetjeve.

Këto shërbime pasi do të shpjegohen shkurtimisht më poshtë, do të përfshihen në dy skenarët e propozuar nga bashkia për organizimin e shërbimit në territorin e saj gjatë viteve 2020-2025.

6.3.1 Shërbimet e pastrimit të rrugëve

Organizimi i shërbimeve të pastrimit duhet të marrë në konsideratë nevojat për pastrimin e rrugëve dhe shkallën e ndotjes ditore nga mbetjet dhe hedhurinat, apo brenda një periudhe të caktuar ditësh. Për këtë qëllim propozimi i frekuencave për secilën kategori rrugësh duhet të jetë objekt i një vlerësimi apo testi deri në përcaktimin përfundimtar në specifikime teknike të mundshme në rast se ky shërbim do të kontraktohet në të ardhmen.

Një element shumë i rëndësishëm në organizimin e shërbimeve të pastrimit të rrugëve është edhe kategorizimi i rrugëve në funksion të rëndësisë si më poshtë:

1. **Kategoria e Parë:** (përfshin rrugët kryesore dhe rrugët tregtare) nevojitet shërbimi ditor i fshirjes; është më i parapëlqyer pastrimi me makinë teknologjike i akseve kryesore (kur është e mundur dhe ka efektivitet), por dhe mirëmbajtja e tyre gjatë ditës, vendosja dhe pastrimi ditor i koshave rrugore, si dhe shërbimi i larjes gjatë verës, i cili mund të kombinohet me makinën teknologjike që kryen edhe fshirjen edhe larjen;
2. **Kategoria e dytë:** (rrugët kryesore me aktivitet të ulët komercial dhe me densitet të ulët kalimtar) fshirja manuale e rrugëve është e nevojshme të kryhet çdo ditë të javës.
3. **Kategoria e tretë:** (sistem rrugor periferik në zona me dendësi të ulët urbane, apo në zona me infrastrukturë jo të rregullt dhe rrugë të paasfaltuara) është i nevojshëm një shërbim mujor pastrimi (fshirje ose thjesht mbledhje mbetjesh dhe hedhurinash).

6.3.2 Grumbullimi, transporti i mbetjeve

Në parashikimin e shërbimeve të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve Bashkia duhet të marrë në konsideratë parimin për parandalimin e ndotjes. Cilësia dhe kostot e shërbimit të mbledhjes dhe largimit të mbetjeve urbane lidhen drejtpërdrejtë me mënyrën se si konsumatorët hedhin mbetjet, përdorin PGM, respektojnë oraret e përcaktuara dhe zbatojnë rregullat lokale për menaxhimin e mbetjeve. Në këtë aspekt, bashkia duhet të plotësojë kuadrin e saj rregullaror në sajë të:

- Hartimit të një rregulloreje vendore për menaxhimin e mbetjeve, ku do të përcaktohen procedurat, protokollet e punës, parashikimet se çfarë do të ndodhë në rast avarish apo aksidentesh në punë, të drejtat dhe detyrimet e të gjitha grupeve të interesit të përfshira në menaxhimin e mbetjeve si dhe gjobat përkatëse në rast të shkeljeve të evidentuara. Si parakusht, bashkia duhet të caktojë një grup pune për monitorimin dhe për të vënë në zbatim këto rregulla.
- Parandalimin e hedhjes së paligjshme dhe derdhjen e mbetjeve jashtë kontenerëve. Kjo duhet të sjellë në vëmendje rëndësinë kryesore që kanë fushatat e ndërgjegjësimit dhe programet e edukimit.

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

- Marrëveshje me konsumatorët e mëdhenj, për të përcaktuar përgjegjësitë dhe detyrimet e secilës palë, ku rekomandohet vendosja e orareve në ditë dhe orë të caktuara për dorëzimin e mbetjeve nga konsumatori në pikat e caktuara nga bashkia, ose grumbullimi i tyre nga bashkia, në sajë të një kontrate të veçantë, në pikat e gjenerimit të tyre.

Ndërkohë elemente të tjerë që kanë të bëjnë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve, që bashkia duhet të marrë në konsideratë gjatë planifikimit të shërbimit në territorin e saj, janë si më poshtë:

- Orare pune efektive dhe të përshtatshme:** Për të operuar sipas nevojave të pastërtisë dhe në mënyrë të efektshme dhe me kosto të ulët, bashkia duhet të hartojë një program efektiv dhe të përshtatshëm pune. Ky program duhet të marrë parasysh ndryshimet ditore, javore dhe mujore në lidhje me numrin e banorëve dhe veprimtarive tregtare.
- Numri i duhur i kontenierëve:** Për të ofruar një shërbim të efektshëm dhe me kosto të ulët, bashkia duhet të sigurojë numrin e duhur të kontenierëve apo koshave dhe rregullsinë e mbledhjes së mbetjeve.
- Itenerar efektiv për mbledhjen e mbetjeve:** Përcaktimi i saktë i itinerarit për makinat e mbetjeve do të ulë koston duke pakësuar forcat që shpenzohen për mbledhjen e mbetjeve. Rekomandohet verifikimi i përputhshmërisë me parimet e efektshmërisë së itinerarit të grumbullimit të mbetjeve si dhe të kohës efektive me metodën (MTM – Metodës të Matjes së Kohës).
- Rritja e rendimentit në punë:** Bashkia duhet të gjejë mekanizma për të përmirësuar punën duke rritur rendimentin. Masat që mund të ndërmerren për të rritur moralin, përfshijnë përmirësimin e kushteve të përgjithshme të punës, pajisja me uniformë, stimujt për punë të mirë, trajnimi dhe forcimi i punës në grup.
- Mirëmbajtja e përshtatshme e kontenierëve dhe makinave të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve:** Mirëmbajtja dhe riparimi i specializuar i makinave dhe pajisjeve janë çështje të rëndësishme për shërbimin e mbledhjes së mbetjeve. Pavarësisht nëse shërbimi ofrohet nga bashkia apo kontraktohet një kompani private, bashkia duhet të parashikojë mirëmbajtjen e duhur dhe standardet e riparimit që duhet të vihen në zbatim.

Aspektete teknike

Referuar gjëndjes aktuale të shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve si dhe eksperiencës, arritjeve dhe problematikës të identifikuar në kapitujt e mëparshëm të këtij plani, nënvizojmë se shërbimi i ofruar në Bashkinë Vau Dejës, është më i kompletuar në NJA Bushat. Megjithatë Bashkia Vau Dejës është e motivuar dhe e angazhuar të përmirësojë këtë situatë, duke synuar si përmirësimin e nivelit aktual të ofrimit të shërbimit në lidhje me cilësinë, efikasitetin dhe efektshmërinë, por gjithashtu të krijojë një bazë të qëndrueshme mbi të cilën do të mbështeten iniciativat lokale dhe rajonale për minimizimin e mbetjeve. Për bashkinë është shumë e rëndësishme, jo vetëm konsolidimi i shërbimit në ato njësi të cilat aktualisht marrin shërbim, por gjithashtu edhe në shtrirjen e shërbimit në njësitë, të cilat nuk marrin ende shërbim. Bashkia për të qënë sa më efektive kërkon që shërbimin në zonat e reja ta shtrijë sipas skemës me qendër fshati.

Duke kaluar në një përfaqje teknike, ekzistojnë mënyra të ndryshme për grumbullimin, ruajtjen dhe transportin e mbetjeve në funksion të kategorive të konsumatorëve dhe tipologjisë urbane të zonave të banuara. Sipas legjislacionit aktual dhe tipologjisë së zbatuar më së shumti për mbledhjen e mbetjeve, bashkia është përgjegjëse për të mbledhur vetëm "mbetjet urbane", sipas përcaktimeve të dokumentave ligjore dhe të këtij plani. Mbetje të tjera që ndryshojnë në përmbajtje (përbërje) nga mbetjet urbane nuk pranohen nga sistemi bashkiak për grumbullimin e mbetjeve.

Për disa mbetje të ashtuquajtura "të veçanta" që prodhohen nga banorët mund të organizohen metoda për grumbullimin e tyre në mënyrë të diferencuar nga sistemi publik (bazë) bashkiak.

Ekzistojnë kufizime të tjera për përdorimin e sistemit bazë bashkiak të grumbullimit të mbetjeve që lidhet me madhësinë dhe sasinë e mbetjeve veçanërisht nga konsumatorët jo-banorë. Duke iu referuar përcaktimeve ligjore (Neni 12 i Ligjit Nr. 8094, datë 21.3.1996), konsumatorët jo-banorë që prodhojnë mbi ¼ e sasisë që mund të hidhet në një kontener mbetjesh (zakonisht 1.1m³) nuk lejohen të përdorin sistemin publik të grumbullimit të mbetjeve. Autoritetet vendore apo personat përgjegjës për grumbullimin e mbetjeve duhet të ofrojnë mundësi dhe metoda të tjera për mbledhjen dhe largimin e mbetjeve, në përmbushje të kërkesave dhe nevojave të konsumatorëve, shoqëruar me një sistem të ndryshëm tarifash.

Infrastruktura për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve

Në lidhje me përcaktimin e infrastrukturës së nevojshme për zbatimin e skemës së përbashkët për grumbullimin e mbetjeve, duke marrë në konsideratë numrin e popullsisë sipas formulës të llogaritur nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë, dhe qëllimit për mbulimin e të gjithë territorit të bashkisë më shërbim, u realizua analiza për llogaritjen e infrastrukturës së nevojshme: kontenerë dhe makina teknologjike. Si fillim u përcaktua kapaciteti i përshtatshëm i kontenerëve si dhe frekuenca e dëshirueshme e shërbimit. Kontenerët me volum 1.1m³, metalik apo plastik, kjo në varësi të preferencave të bashkisë, rekomandohen si më të përshtatshëm për grumbullimin e mbetjeve në këtë bashki. Gjithashtu rekomandohet që kontenerët të jenë me vaskë (trashësi 1.5-2 mm) dhe me sistem rrotash të qëndrueshëm, me kapakë për të mundësuar qëndrueshmërinë e tyre nga impakti i faktorëve të jashtëm, si dhe me kërkesë të bashkisë, ajo kërkon që kontenerët në shumë PGM të mund të lidhen për të mos u lëvizur nga banorët pa ndonjë arsye. Ndërkohë bazuar në sasinë e mbetjeve të gjeneruara, frekuencës të ofrimit të shërbimit, dhe eksperiencës të ofrimit të shërbimit në Bashkinë Vau Dejës, për territorin e saj Bashkia preferon mjete teknologjike 10ton dhe 5ton, dhe në rastin e zonave rurale, bashkia mund të përdorë mjete më të vogla prej 3ton, kjo në varësi të infrastrukturës rrugore në këto zona. Në figurën më poshtë tregohet skematikisht skema e përgjithshme e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në territorin Bashkisë Vau Dejës:

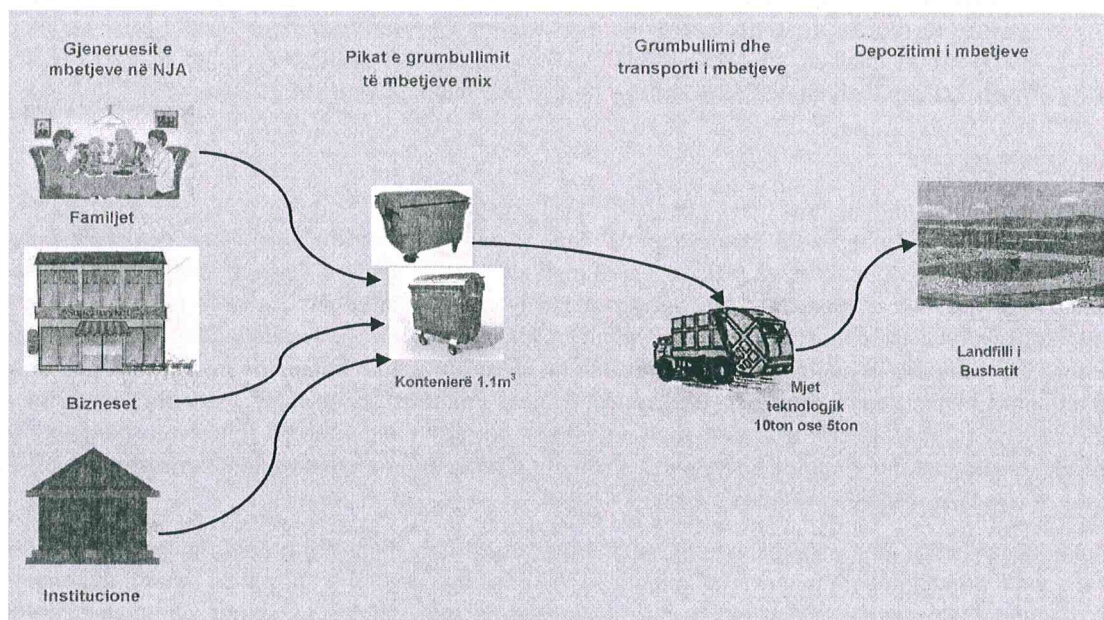

Figura 9 Skema e përgjithshme e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës
[Burimi: Punuar nga autori]

6.3.3 Trajtimi dhe depozitimi përfundimtar i mbetjeve

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS 2020-2025

Sipas ligjit për vetqevrisjen vendore, njësitë vendore kanë si funksion shërbimet e menaxhimit të mbetjeve (grumbullim, transport dhe trajtim final të tyre). Në këtë llogjikë, rekomandohet që autoritetet vendore të rehabilitojnë vend-depozitimet e pakontrolluara dhe të parashikojnë depozitimet e mbetjeve në landfillet rajonale të ardhshme apo ato ekzistuese në qarqet përkatëse. Në Bashkinë Vau Dejës mbetjet depozitohen në landfillin e rajonal të Bushatit, kundrejt një tarife me vlerën 469 lek/ton me TVSH. Në landfill depozitohen mbetjet urbane nga tre NJA që marrin shërbimin (Bushat, Vau Dejës dhe hajmel). Në këtë landfill nuk lejohen të depozitohen mbetjet spitalore, bateri, akumulatorë, vajra industriale dhe mbetje të tjera të përcaktuara si të rrezikshme nga legjislacioni mjedisor Shqipëtar.

6.3.4 Minimizimi i mbetjeve

Dokumenti i Politikave Startegjike dhe Plani Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve (2020) ka përcaktuar disa indikatorë në lidhje me sasinë e mbetjeve që duhet të riciklohen, kompostohen sipas afateve kohore deri në vitin 2035²⁴:

- *Mbetjet nga paketimet*
 - *Deri në vitin 2025 duhet të recuperohen jo më pak se 10% e peshës totale të mbetjeve*
 - *Deri në vitin 2025 duhet të riciklohen:*
 - *Jo më pak se 10% e peshës totale të letrës dhe kartonit*
 - *Jo më pak se 6% e peshës totale të plastikës*
 - *Jo më pak se 10% e peshës totale të qelqit*
 - *Jo më pak se 5% e peshës totale të mbetjeve nga druri*
- *Mbetjet e biodegradueshme*
 - *Deri në vitin 2025 duhet të reduktohen 75% e nivelit të vitit 2016*

Ndërkohë, sipas VKM nr. 48, datë 25.06.2017 "Për grumbullimin e ndarë të mbetjeve në burim", janë përcaktuar disa objektiva, të cilat duhet të plotësohen nga NJQV-të deri në vitin 2020, ku konkretisht:

- NJQV-të deri në fund të vitit 2018, duhet të grumbullojnë në mënyrë të diferencuar, të paktën mbetje të letrës, metalit, plastikës dhe qelqit;
- Brenda vitit 2020, ato duhet të arrijnë normën e riciklimit me 50% të sasisë të mbetjeve të vitit 2014;
- Brenda vitit 2020, sasia e mbetjeve që shkojnë në Landfill do të jetë 45% e sasisë së mbetjeve që prodhohet, dhe pjesa tjetër duhet të shkojë për riciklim, kompostim apo për recuperim me energji.

Pavarësisht mungesës së eksperiencës së autoriteteve lokale dhe operatorëve të mbetjeve si dhe vetë komunitetit për të ndarë mbetjet, Bashkia ka shprehur interesin e saj se fillimi i skemave të ndarjes së mbetjeve në burim, është një objektiv, të cilin ajo e vlerëson si të rëndësishëm për 5 vjeçarën e ardhshme, kryesisht për kompostimin e mbetjeve.

I gjithë sistemi i ndarjes përbëhet nga dy komponentë: sistemi parësor i ndarjes dhe sistemi dytësor i ndarjes.

- **Sistemi parësor i ndarjes:** Njihet gjerësisht si ndarja në burim dhe jep rezultatin më të mirë të ndarjes. Ndarja në burim i referohet ndarjes së materialeve të riciklueshme dhe të ripërdorshme në pikën e prodhimit të tyre.
- **Sistemi dytësor i ndarjes,** nënkupton ndarjen e tyre në PGM publike të grumbullimit të tyre.

²⁴ Këtu kemi hedhur objektivat kombëtare deri në vitin 2025 (harku kohor i zbatimit të planit)

Sistemi parësor – Skema e ndarjes individuale:

Sistemi i mbledhjes individuale nga familjet dhe bizneset përbën bazën për ngritjen e sistemit të ndarjes së mbetjeve. Duhet theksuar se sistemi i ndarjes në burim duket më i preferueshëm sesa sistemi i ndarjes së mbetjeve në rrugë. Nga kjo pikëpamje, angazhimi i drejtpërdrejtë i pronarëve apo personave të kontaktit të bizneseve apo familjeve siguron më shumë ndërgjegjshmëri, efektivitet dhe mundësi financimi sesa sistemi i hapur mbi të cilin mbështetet skema e përbashkët.

Ndarja në burim mund të jetë më praktike dhe e efektshme për biznesin dhe industrinë, ku duhet të mundësohet shërbimi individual i grumbullimit të mbetjeve. Koshat për ndarjen e mbetjeve në burim mund të vendosen në çdo njësi të madhe biznesi apo institucion shtetëror, duke ndjekur të njëjtën teknologji si sistemi i mbledhjes individuale. Sistemi duhet të jetë sa më i thjeshtë duke synuar vetëm ato mbetje apo komponentë që mund të riciklohen. Për këtë arsye, sistemi me katër kontenierë të vegjël duket më i favorshëm se të tjerët. Kjo nënkupton caktimin e një kodi me ngjyra për alternativën me katër kontenierë që konsumatorët ta kenë parasysh, kur vendosin të depozitojnë mbetjet aty. Ngjyrat duhet të përcaktohen qartësisht që në fillim:

Figura 10 Pikë grumbullimi me sistem ndarje në burim të rrymave të riciklueshme
[Burimi: Foto ilustruese nga kërkimi në internet]

Kodi i ngjyrave për katër kontenierët e vegjël nënkupton:

- Në kontenierin me ngjyrë të kuqe do të depozitohen mbetjet plastike
- Në kontenierin me ngjyrë blu do të depozitohen mbetjet si letër dhe karton
- Në kontenierin me ngjyrë të verdhë do të depozitohen kanaçet metalike
- Në kontenierin me ngjyrë të gjelbërt do të depozitohen mbetje të tjera.

Zakonisht ky është një konfigurim i kontenierëve, i cili rekomandohet që bashkia të mund ta aplikojë në biznese, ose në institucione publike, siç janë shkollat.

Sistemi dytësor: Skema e përbashkët për ndarjen e mbetjeve (qendrat e riciklimit): Përdorimi i sistemit aktual të grumbullimit të mbetjeve urbane shërben si një bazë për të vënë në funksionim dhe prezantuar sistemin e mbledhjes së diferencuar të tyre. Kjo mënyrë mund të jetë praktike vetëm kur qytetarët dhe bizneset janë mësuar me këtë lloj sistemi dhe do të mund të përshtaten më mirë. Kjo metodë është e preferueshme kryesisht në qytete të mëdha ku është i pamundur krijimi i sistemeve individuale për ndarjen e mbetjeve dhe blloqet e banimit janë kolektive.

Sektori informal, i cili është krahu kryesor i punës në sektorin e grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme nuk është plotësisht në vëmendje nga strukturat shtetërore. Ky sektor sjell mjaft dobi në sektorin e menaxhimit të mbetjeve, si: i) ul mesatarisht deri 15-30% sasinë e mbetjeve që depozitohen në landfill/fushë depozitimi; ii) Ul koston e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve; iii) Është burim të ardhurash për rreth 2% të popullsisë së zonave të varfra; iv) Sipas shifrave nga literatura e huaj llogaritet që çdo ton mbetje e riciklueshme e grumbulluar është e barabartë me një vend pune.

Ashtu si hierarkia e përgjithshme e menaxhimit të mbetjeve, edhe menaxhimi i mbetjeve të riciklueshme duhet të mbështetet në një hierarki të ngjashme, ku objektivi kryesor është parandalimi sa më shumë i gjenerimit të mbetjeve:

- i. Riprodhimi i mbetjeve të riciklueshme (prioritarizohet më shumë)

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS 2020-2025

- ii. Grumbullimi i mbetjeve të riciklueshme nga tregtarët
- iii. Mbledhësit formalë të mbetjeve të riciklueshme
- iv. Grumbulluesit fillestarë të mbetjeve të riciklueshme
- v. Mbledhësit informalë të mbetjeve të riciklueshme (prioritarizohet më pak)

Kompostimi i mbetjeve: Një argument i rëndësishëm në favor të kompostimit është fakti se pothuajse të 6 NJA të Bashkisë Vau Dejës, duke përjashtuar qytetin e Vau Dejës, i cili ka karakter urban, pjesa tjetër ka karakter suburban dhe kryesisht rural, dhe sasia e mbetjeve organike, kryesisht nga kopshtet, bujqësia apo blegtoria në zonë, përbëjnë një sasi të konsiderueshme për zhvillimin e kompostimit familjar (individual) dhe kolektiv. Bashkia mund ta përdorë produktin e kompostit në bujqësinë e zonës, apo për lulishtet e qytetit.

Kompostimi në nivel individual (në shtëpi) paraqet një nga metodat më të parapëlqyera të kompostimit që rekomandohet për t'u përdorur në familjet në zonat suburbane apo rurale. Kjo metodë është më pak e kushtueshme dhe më e efektshme sesa transferimi i mbetjeve organike në pikën e mbledhjes dhe më pas transportimi i tyre në landfill, ku përfshihen edhe depozitimi si dhe të gjitha kostot e tjera që shoqërojnë këto procese. Ky proces është mjaft i rëndësishëm nga ana mjedisore, pasi ul ndjeshëm sasinë e mbetjeve që hedhin familjet për trajtim final, duke ulur në këtë mënyrë edhe koston e transportit dhe të trajtimit final të mbetjeve. Në rastin e mbetjeve drusore, të cilat në zonat sub-urbane/rurale janë të shumta, bashkia mund të ofrojë shërbimin e copëtimit (grirjes) për familjet që ndërmarrin një nismë të tillë, duke copëtuar mbetjet drusore, disa herë në vit.

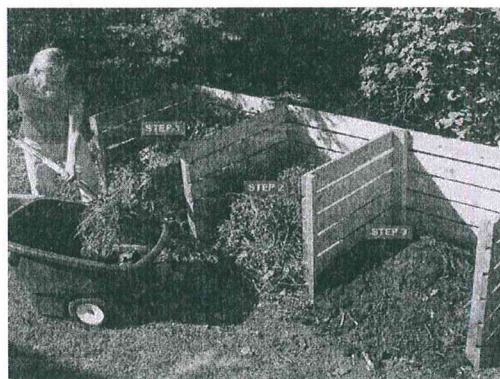

Figura 11 Modeli i kompostimit individual
[Burimi: Foto ilustruese nga kërkimi në internet]

Përveç kompostimit në nivel individual, një ndër metodat më të përshtatshme për kushtet dhe koston relativisht të ulët që ka, mund të jetë **kompostimi në mjedis të hapur (kolektiv)**. Kjo metodë nuk ka një kosto të lartë për investimin fillestar dhe mund të japë rezultate mjaft të favorshme, jo vetëm për uljen e sasisë së mbetjeve që shkojnë për trajtimin final, por edhe në prodhimin e një sasive të konsiderueshme komposti si pleh organik, që mund të përdoret nga bashkia për qëllime publike.

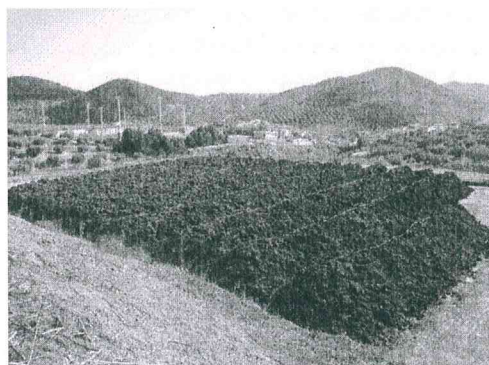

Figura 12 Skemat e kompostimit në mjedis të hapur
[Burimi: Foto ilustruese nga kërkimi në internet]

6.4 Menaxhimi i mbetjeve voluminoze dhe ndërtimore

Sipas kuadrit ligjor në fuqi për administrimin e mbetjeve (VKM nr.575, datë 24.6.2015 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte") është përgjegjësia e prodhuesit (familje, biznes apo industri) që të largojë dhe transportojë mbetjet inerte (mbetjet nga ndërtimi dhe prishjet), ndërtimore apo voluminoze që mund të gjenerojë nga aktiviteti që kryen për në vendet e përcaktuara nga pushteti vendor për këtë qëllim. Ndonëse ekziston ky kuadër ligjor, i cili përcakton mjaft mirë detyrat për secilin aktor të përfshirë në këtë fushatë, asnjë nga bashkitë e vendit nuk ka përcaktuar një vend

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS 2020-2025

për depozitimin e mbetjeve inerte. Në kuadrin ligjor theksohet se këto vende të përcaktuara për depozitimin e mbetjeve inerte/ ndërtimore/voluminoze duhet të jenë të pajisur me leje mjedisore të posaçme dhe duhet të pranojnë vetëm këto lloj mbetjesh, dhe jo përzjerje apo përpunime të këtyre mbetjeve me elemente të tjerë, pasi ato mund të jenë të rrezikshme.

Të gjitha venddepozitimet e mbetjeve inerte kanë të njëjtën mënyrë operimi si landfillet për mbetjet urbane, ku gjeneruesi i mbetjeve duhet të paguajë një tarifë kundrejt sasisë së mbetjeve inerte që transportohet, e cila mbulon koston e operimit të fushës, trajtimit të tyre dhe mbylljen përfundimtare të saj. Ndërkohë ndalohej ndërtimi i venddepozitimeve të përkohshme të mbetjeve inerte nga njësitë e qeverisjes vendore në zonat e mëposhtme:

- Zonat e mbrojtura, arkeologjike, turistike apo në çdo zonë që mbrohet me një akt normativ;
- Zonat në distancë 300 metra nga një pus furnizues me ujë dhe çdo burim tjetër ujor;
- Zonat në distancë 100 metra nga një përrua, argjinaturë lumore, liqen, lum ose kompleks ligatinor;
- Zonat në distancë 300 metra nga një zonë e mbrojtur në përputhje me pikën e parë.

Landfillët e mbetjeve inerte mund të jenë landfille vendore, të cilat shërbejnë për trajtimin e mbetjeve të prodhuara brenda territorit të një NJQV-je ose landfille rajonale, të cilat shërbejnë për trajtimin e mbetjeve të shumë NJQV-ve. Njësitë e qeverisjes vendore mund të bashkëpunojnë me njëra-tjetrën për përcaktimin e vendit, ku do të ndërtohet landfili rajonal dhe të mënyrës së funksionimit të tij. Operatorët, të cilët merren me trajtimin e mbetjeve në landfillët dhe venddepozitimet e përkohshme të mbetjeve inerte, janë të detyruar të raportojnë pranë NJQV-ve dhe Agjencisë Kombëtare të Mjedisit për të dhënat e mbetjeve që trajtojnë. Në mënyrë të veçantë, ka një treg ripërdorimi për agregatet që rrjedhin nga mbetjet e ndërtimeve në rrugë, kanalizime dhe projekte të tjera ndërtimi. Nëse nuk ndahen që në burim apo nuk transportohen veçmas, ato mund të përmbajnë sasi të vogla të mbetjeve të rrezikshme, përzjerja e të cilave mund të paraqesë rrezik të veçantë për mjedisin dhe mund të pengojë riciklimin.

Bashkia Vau Dejës ka marrë iniciativën për fillimin e procedurave për përcaktimin e një zone në afërsi të landfillit të Bushatit për depozitimin e mbetjeve inerte. Sipas informacioneve të bashkisë, ajo ka përcaktuar zonën dhe është në proces për hartimin e dokumentacionit për marrjen e lejes së mjedisit për operimin e zonës si venddepozitim për mbetjet inerte. Bashkia argumenton që ky venddepozitim do të funksionojë sipas parimit të përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit, ku secili gjenerues i mbetjeve inerte duhet t'i sjellë ato në këtë venddepozitim kundrejt një pagese.

6.5 Skenarët e propozuar për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve

Hyrja në fuqi e reformës territoriale u shoqërua edhe me një riorganizim të shërbimeve publike, ku njëri prej tyre është edhe ai i menaxhimit të mbetjeve. Kjo ndarje ofron mundësi të mira për përdorimin eficient të burimeve ekzistuese (makina për transportin e mbetjeve, kontenierë, venddepozitime) ashtu dhe të burimeve njerëzore për këtë qëllim.

Propozimi i skenarëve për organizimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës, do të bëhet bazuar në objektivin kryesorë të bashkisë për të ndërmarrë hapat për arritjen e standardin minimal të ofrimit të shërbimit. Të dy skenarët do të synojnë, në nivele të caktuara, ofrimin e një shërbimi me standarde sa më të larta, me kosto optimale dhe të përballueshme nga taksat e paguesit, për të synuar mbulimin e plotë të kostos së shërbimit. Qëllimi i bashkisë është të rrisë cilësinë e shërbimit në sajë të përmirësimit të infrastrukturës dhe diversifikimit të shërbimeve që ajo ofron. Për secilin nga skenarët është bërë llogaritja e koston sipas modelit të dldp-së, miratuar me VKM nr. 319, datë 31.5.2018 "Për Miratimin e Masave për Kostot e Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve". Formulimi i skenarëve është realizuar bazuar në konsideratat më poshtë:

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

- **Skenari 1** – do të synojë mbulimin e 100% të territorit me shërbim dhe depozitim e mbetjeve në impiante inxhinierike ose në venddepozitime të kontrolluara, të pajisur me leje të posaçme. Në këtë skenar do të analizohet përqindja e territorit për shtrirjen e shërbimit, rritja e kostos dhe e nivelit të tarifave kundrejt skenarit bazë si dhe planifikimi i rritjes së nivelit të tarifave gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit si dhe programi i monitorimit dhe informimit të komunitetit.
- **Skenari 2** – do të synojnë për të plotësuar maksimalisht arritjen e standardit maksimal të ofrimit të shërbimit, por kjo në varësi të potencialit të bashkisë për të përmbushur këtë skenar.

Skenari I – Shtrirja e shërbimit

A. Shërbimet që do të përfshihen në këtë Skenar

Në këtë skenar të parë Bashkia do të synojë të mbulojë 100% zonën urbane në NJA të Vau Dejës dhe Bushatit, si dhe shtrirjen e shërbimit në 90% të territorit rural, në NJA Hajmel, Vig Mnelë dhe NJA Temal. Ndërkohë për NJA Shllak, Bashkia shpreh shqetësimin për infrastrukturën e dobët rrugore, dhe shtrirja e shërbimit në këtë njësi do të kishte kosto shumë të larta dhe nuk do të ishte aspak efiçente si objektiv afatshkurtër. Ndonëse, bashkia nuk e sheh si objektiv afatshkurtër shtrirjen e shërbimit në NJA Shllak, ajo në një të ardhme jo shumë të afërt parashikon që të paktën shërbimin në këtë zonë ta shtrijë deri në masën 50%, kur edhe infrastruktura rrugore të jetë më e përshtatshme. Shtrirja e shërbimit në pothuajse 100% të territorit të bashkisë do të synojë që niveli i pastërtisë nga depozitimet e paligjshme të mbetjeve të reduktohet. Gjithashtu në lidhje me depozitim e mbetjeve në impiante të kontrolluara, në Bashkinë Vau Dejës tashmë ky objektiv është i përmbushur, pasi mbetjet transportohen në një landfill inxhinierik, siç është ai i Bushatit.

Skenari I propozon ndarjen në dy zona shërbimi Bashkinë Vau Dejës: Zona suburbane dhe Zona rurale. Kjo ndarje do të bëhet bazuar në tipologjinë urbane, numrin e popullsisë dhe bizneseve që kërkojnë shërbim, infrastrukturës dhe sasisë të mbetjeve të gjeneruara. Duke marrë parasysh këto faktorë, u vlerësua kjo ndarje:

- Zona Sub-urbane (NJA Bushat, NJA Vau Dejës, NJA Hajmel)
 - Bushat- Landfill i Bushatit
 - Vau Dejës-Hajmel-Landfill i Bushatit
- Zona Rurale (NJA Temak, NJA Vig Mnelë)
 - Qendër fshati Mnelë e Madhe- Qendër fshati Vig- Landfill i Bushatit
 - Qendër fshati Temal (Koman)-Landfill i Bushatit

Duke qënë zona me infrastrukturë pak të zhvilluar, me distanca me të largëta nga landfilli dhe normë gjenerimi më të ulët, shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbetjeve do të ofrohet me qendër fshati, përkatësisht, qendër fshati Mnelë e Madhe, qendër fshati Vig dhe qendër fshati Koman.

Ndërkohë shtrirja e shërbimit në NJA Shllak shfaqet më problematike për shkak të rrugës të paaksesueshmërisë nga infrastruktura e dobët rrugore.

A. Të dhënat teknike në lidhje me ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve

Riorganizimi i shërbimit, tashmë në 2 zona sjell edhe ndryshime në lidhje me infrastrukturën e nevojshme për ofrimin e shërbimit, investimet për kontenerë apo mjete dhe frekuencat e ofrimit të shërbimit. Në tabelën më poshtë jepet një përmbledhje në lidhje me infrastrukturën e nevojshme dhe të dhënat teknike për zonat e këtij skenari:

Përbërja

Infrastruktura

Të dhënat teknike

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

	Mjetet	Kontenierë	Norma e gjenerimit	Frekuenca	Sasia vjetore e mbetjeve
Njësitë e Zonës suburban					<i>ton/Vit</i>
<i>Bushat</i>	1 mjet 10 ton	Total 47	0.4 kg/banorë/ditë	7 herë/javë	2,014
<i>Vau Dejës, Hajmel</i>	2 mjete 10 ton	Total 35	0.4 kg/banorë/ditë	3 herë/javë	1,497
Njësitë e Zonës rurale					
<i>Vig-Mnelë</i>	1 kamion 5 ton	Total 9	0.3 kg/banorë/ditë	2 herë/javë	108
<i>Temal</i>	1 kamion 5 ton	Total 8	0.3 kg/banorë/ditë	2 herë/javë	95
Totali					3,714

Tabela 16 Të dhënat teknike për Skenarin I të menaxhimit të mbetjeve²⁵
[Burimi: Punuar nga autori]

Zona Suburbane: Siç u përmënd më sipër, kjo zonë përbëhet nga dy nënzona, me një normë gjenerimi 0.4kg/banorë/ditë.

- Në nën-zonën e parë (Bushat-Landfilli i Bushatit) për ofrimin e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve 7 herë në javë parashikohet të përdoret *1 mjet teknologjik 10 ton*.
- Në nën-zonën e dytë (Vau Dejës-Hajmel-Landfill i Bushatit) nevojitet *1 mjete teknologjike 10 ton* për të ofruar shërbimin 3 herë në javë.

Në tabelën më poshtë propozohet një kalendar i mundshëm në lidhje me ditët e ofrimit të shërbimit në secilën nga njësitë vendore:

ZONA SUBURBANE		E Hënë	E Martë	E Mërkurë	E Enjte	E Premte	E Shtunë	E dielë
Rrugëtimi I	<i>Bushat-Landfilli Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							
<i>Gjatësia e rrugës (1 kah)</i>	54 km							
<i>Kohëzgjatja</i>	4 orë							
<i>Mjeti - I</i>	1 mjet 10ton							
Rrugëtimi II	<i>Vau Dejës-Hajmel-Landfilli Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							
<i>Gjatësia e rrugës (1 kah)</i>	42 km							
<i>Kohëzgjatja</i>	4 orë							
<i>Mjeti-II</i>	1 mjete 10ton							

Tabela 17 Kalendar i lëvizje të mjeteve teknologjike në Zonën Suburbane – Skenari 1
[Burimi: Punuar nga autori]

Zona Rurale: Në tabelën më poshtë propozohet një kalendar i mundshëm në lidhje me ditët e ofrimit të shërbimit në secilën nga njësitë vendore:

ZONA RURALE		E Hënë	E Martë	E Mërkurë	E Enjte	E Premte	E Shtunë	E dielë
Rrugëtimi I	<i>Qender fshati Mnelë e madhe-qender fshati Vig-Landfilli i Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							
<i>Gjatësia e rrugës (1 kah)</i>	14 km							
<i>Kohëzgjatja</i>	3 orë							
<i>Mjeti - I</i>	1 mjet 5 ton							
Rrugëtimi II	<i>Temal (qender fshati Koman)-Landfilli i Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							

²⁵ Në këtë skenar nuk është parashikuar ofrimi i shërbimit në NJA Shllak, për shkak të distancës së largët dhe gjendjes jo të mirë të rrugëve

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Gjatësia e rrugës (1 kah)	33 km							
Kohëzgjatja	3 orë							
Mjeti-II	1 mjet 5 ton							

Tabela 18 Kalendar i lëvizje të mjeteve teknologjike në Zonën Rurale – Skenari 1

[Burimi: Punuar nga autori]

B. Rrugëtimi i mjeteve për Skenarin I

Rrugëtimi i mjeteve për këtë skenar nga pika e nisjet për në pikën fundorë që është landfilli i Bushatit janë kryer me sistemin GPS bazuar në sistemin e rrugëve aktuale dhe në pikat e grumbullimit të mbetjeve të hedhura në hartë. Bazuar në të dhënat në lidhje me pikën e nisjes, vendndodhjen e PGM, sistemit të rrugëve aktuale dhe pikën fundore (landfilli i Bushatit), sistemi përlogarit gjurmën se ku duhet të kalojë mjeti sipas rradhës të grumbullimit të PGM (në hartë kjo rradhë tregohet me numrat rendor në secilën PGM).

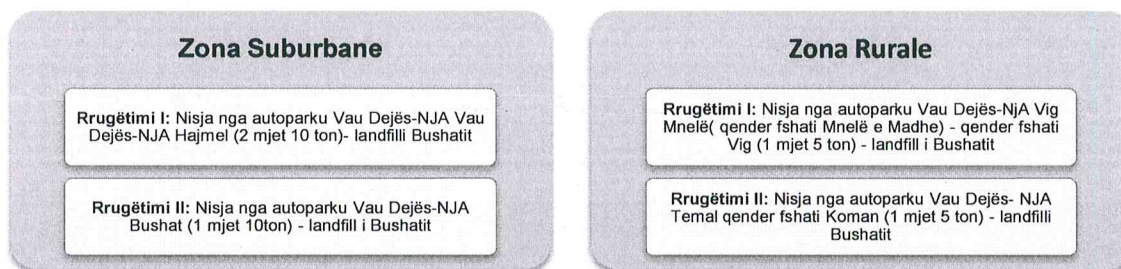

Figura 13 Rrugëtimet e mjeteve për skenarin I

[Burimi: zhvilluar nga autori]

Duke u punuar hartat ne GIS

Figura 14 Rrugëtimet e mjeteve për skenarin I

[Burimi: zhvilluar nga autori]

C. Llogaritja e koston së shërbimit për Skenarin I

Llogaritjet e kostove të Skenarit I janë kryer në sajë të programit të zhvilluar nga dldp për llogaritjen e koston, sipas Vendimit nr.319, datë 31.5.2018 “Për miratimin e masave për koston e menaxhimit të integruar të mbetjeve” duke e përshtatur sistemin në rastin e Bashkisë Vau Dejës. Në sistem janë hedhur të dhënat teknike të përmendura më lart dhe për secilën nga tre zonat e mbetjeve është llogaritur kosto e shërbimit siç tregohet në tabelat përmbledhëse më poshtë për të tre zonat, me zërat përkatëse të shërbimeve të mbetjeve:

Kosto për Zonën Sub-Urbane

Zona Suburbane	Kosto e Skenarit I
	12 mujore (LEK/vit)
NJA Bushat	
Nën kosto e mirëmbajtjes së mjeteve (Sigurimi kamionit, Vaj+filtra, Goma, Mirëmbajtje mekanike, Parkim)	650,000
Nën kosto për grumbullim dhe transport	1,948,188
Nën kosto e personelit (2 shofera)	1,367,520
Nën Kosto Totale (Grumbullim, Transport, Personel, Mirëmbajtje)	3,965,708
Nën kosto e depozitimit në landfill	999,167
Nën kosto e amortizimit të kontenierëve	247,914
Nën kosto e amortizimit të mjeteve	896,550

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Nën kosto totale e amortizimit	1,144,464
Nën kosto administrative/ për grumbullimin e taksave/ fushatë ndërgjegjësimit)	6,109,339
Kosto administrative (9%) dhe Fitimi nga të radhurat neto (4%)	794,214
KOSTO TOTALE OPERACIONALE	6,903,553
KOSTO TOTALE INVESTIMI	7,629,761

Tabela 19 Kosto e shërbimit për Zonën Suburbane (Bushat) për Skenarin 1
[Burimi: Punuar nga autori]

Zona Suburbane	Kosto e Skenarit I
	12 mujore (LEK/vit)
NJA Vau Dejës-NJA Hajmel	
Nën kosto e mirëmbajtjes së mjeteve (Sigurimi kamionit, Vaj+filtra, Goma, Mirëmbajtje mekanike, Parkim)	650,000
Nën kosto për grumbullim dhe transport	1,660,750
Nën kosto e personelit (4 shofera)	1,367,520
Nën Kosto Totale (Grumbullim, Transport, Personel, Mirëmbajtje)	3,678,270
Nën kosto e depozitimit në landfill	742,474
Nën kosto e amortizimit të kontenierëve	184,223
Nën kosto e amortizimit të mjeteve	896,550
Nën kosto totale e amortizimit	1,080,773
Nën kosto administrative/ për grumbullimin e taksave/ fushatë ndërgjegjësimit)	495,137
Kosto administrative (9%) dhe Fitimi nga të radhurat neto (4%)	220,061
KOSTO TOTALE OPERACIONALE	6,216,714
KOSTO TOTALE INVESTIMI	7,205,155

Tabela 20 Kosto e shërbimit për Zonën Suburbane (Vau Dejës-Hajmel) për Skenarin 1
[Burimi: Punuar nga autori]

Kosto për Zonën Rurale

Zona Rurale	Kosto e Skenarit I
	12 mujore (LEK/vit)
NJA Temal	
Nën kosto e mirëmbajtjes së mjeteve (Sigurimi kamionit, Vaj+filtra, Goma, Mirëmbajtje mekanike, Parkim)	585,000
Nën kosto për grumbullim dhe transport	879,060
Nën kosto e personelit (1 shofer+1 puntor)	1,367,520
Nën Kosto Totale (Grumbullim, Transport, Personel, Mirëmbajtje)	2,831,580
Nën kosto e depozitimit në landfill	53,470
Nën kosto e amortizimit të kontenierëve	46,435
Nën kosto e amortizimit të mjeteve	538,200
Nën kosto totale e amortizimit	584,635
Nën kosto administrative/ për grumbullimin e taksave/ fushatë ndërgjegjësimit)	3,469,685
Kosto administrative (9%) dhe Fitimi nga të radhurat neto (4%)	451,059
KOSTO TOTALE OPERACIONALE	3,920,744
KOSTO TOTALE INVESTIMI	3,897,565

Tabela 21 Kosto e shërbimit për Zonën Rurale (Temal- qendër fshati Koman) për Skenarin I
[Burimi: Punuar nga autori]

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Zona Rurale	Kosto e Skenarit I 12 mujore (LEK/vit)
NJA Vig Mnelë	
Nën kosto e mirëmbajtjes së mjeteve (Sigurimi kamionit, Vaj+filtra, Goma, Mirëmbajtje mekanike, Parkim)	585,000
Nën kosto për grumbullim dhe transport	631,540
Nën kosto e personelit (1 shofer+1 puntor)	1,367,520
Nën Kosto Totale (Grumbullim, Transport, Personel, Mirëmbajtje)	2,584,060
Nën kosto e depozitimit në landfill	42,279
Nën kosto e amortizimit të kontenerëve	41,058
Nën kosto e amortizimit të mjeteve	538,200
Nën kosto totale e amortizimit	579,258
Nën kosto administrative/ për grumbullimin e taksave/ fushatë ndërgjegjësimi)	3,210,597
Kosto administrative (9%) dhe Fitimi nga të radhurat neto (4%)	417,378
KOSTO TOTALE OPERACIONALE	3,627,975
KOSTO TOTALE INVESTIMI	7,489,154

Tabela 22 Kosto e shërbimit për Zonën Rurale (Vig Mnelë) për Skenarin I
[Burimi: Punuar nga autori]

Nën zërat e kostos – SKENARI I	KOSTO (LEK/vit)				
	Bushat	Vau Dejës- Hajmel	Temal	Vig Mnelë	BASHKIA TOTAL
Nën Kosto Totale (Grumbullim, Transport, Personel, Mirëmbajtje)	7,281,415	8,662,880	2,831,580	2,584,060	21,359,935
Nën kosto e depozitimit në landfill	3,935,731	3,342,416	157,263	92,702	7,528,112
Nën kosto totale e amortizimit	1,361,389	3,174,774	603,209	576,521	5,715,893
Nën kosto administrative/ për grumbullimin e taksave/ fushatë ndërgjegjësimi)	1,132,068	1,366,206	323,285	292,795	3,114,354
Fitimi nga të radhurat neto (4%)	503,141	607,203	143,682	130,131	1,384,157
Nën Kosto e plotë për fshirje larjen	0	0	0	-	-
KOSTO TOTALE OPERACIONALE - A	6,903,553	6,216,714	3,920,744	3,627,975	20,668,986
KOSTO TOTALE INVESTIMI - B	9,075,926	21,165,161	4,021,391	3,843,471	38,105,949
Kosto A +B	15,979,479	27,381,875	7,942,135	7,471,446	58,774,935

Tabela 23 Tabelë përmbledhëse e kostos totale operacionale dhe të investimit për Skenarin I
[Burimi: Punuar nga autori]

Skenari II – Parashikimi i skemës pilot për mbetjet e kompostueshme

A. Shërbimet që do të përfshihen në këtë Skenar

Sipas *Draft Studimit Sektorial për Nevoja për Investime për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve* në Shqipëri (Master Plan-2018) në Zonën e Mbetjeve të përcaktuar *Shkodër-Lezhë* janë planifikuar të ndërtohen gjatë fazës së dytë të zbatimit të tij (2023-2027):

- i) *Impiant me Trajtim Mekanik Biologjik (MBT) dhe me tharje biologjike (RDF)*

Vendndodhja nuk është përcaktuar ende. Gjithsesi nisur nga fakti që Master plani parashikon që ky impiant të nisë në fazën e dytë të zbatimit të tij (pra në përfundim me afatin kohor të zbatimit të planit të Bashkisë për mbetjet), ne parashikojmë që bashkia mund të fillojë më iniciativa për trajtimin e mbetjeve të biodegradueshme me impiante me përmasa të vogla, të cilat do t'i shërbejnë bashkisë, kryesisht për mbetjet nga kopshtet dhe një pjesë e atyre organike nga familjet. Sipas Master planit parashikohet që në fazën e dytë (deri në vitin 2027) të grumbullohen të ndarë 15% e mbetjeve

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

organike për të gjithë zonën e mbetjeve (Shkodër -Lezhë). Në do të parashikojmë për këtë periudhë të zbatimit të planit 5% të mbetjeve organike të largohen nga rryma.

Në zonën rurale (NJA Vig Mnelë, NJA Temal) do të ofrohet shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbetjeve nga qendrat e fshatit për në landfillin e Bushatit.

Në zonën sub-urbane (Bashkia Vau Dejës) përveç shërbimit të grumbullimit të mbetjeve dhe transportit të tyre për në landfillin e Bushatit, bashkia do të parashikojë edhe një shërbim tjetër shtesë:

- i. Ndarjen në burim të mbetjeve në NJA Vau Dejës dhe NJA Bushat për grumbullimin e mbetjeve të kompostueshme.

Arsyeja pse propozohen këto dy njësi administrative, qendron në faktin se shërbimi është më konsoliduar në krahasim me NJA të tjera. Kjo do të lehtësojë Bashkinë Vau Dejës edhe nga ana financiare, gjë që e bën më të realizueshëm këtë plan.

B. Të dhënat teknike në lidhje me ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve

Konkretisht në rastin e NJA Vau Dejës dhe NJA Bushat bashkia kërkon të pilotojë kompostimin kolektiv, duke parashikuar një infrastrukturë shtesë në sajë të vendosjes së një konteneri shtesë 1.1m³ me ngjyrë kafe ose të gjelbër në PGM aktuale, në disa lagje të njësive për grumbullimin e mbetjeve organike, që do të shkojnë më pas për kompost. Për këtë arsye kemi parashikuar që rreth 3% e popullsisë aktuale në Bashkinë Vau Dejës do të jetë pjesë e skemës pilot, me një normë gjenerimi për mbetjet organike 0.3 kg/banorë në ditë, ku shërbimi do të zhvillohet rreth 2 herë në javë potencialisht dhe do të duhen rreth 10 kontenerë dhe 1 mjet 5 ton për realizimin e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të tyre.

Zona Sub-urbane: Të dhënat teknike për zonën sub-urbane do të jenë të njëjta si për skenarin e parë, por do të shtohen vetëm 10 kontenerë në NJA Vau Dejës dhe NJA Bushat ku do të bëhet grumbullimi i ndarë i mbetjeve të njoma. Mbetjet e njoma do të grumbullohen me një mjet të veçantë 5ton dhe do të dërgohen në pikën kolektive të trajtimit të mbetjeve për kompost. Shërbimi i grumbullimit të mbetjeve të njoma do të zhvillohet mesatarisht dy ditë në javë.

Përveç investimit që Bashkia do të kryejë në skenarin e parë, ajo do të investojë, si projekt pilot kontenerë për grumbullimin e mbetjeve të njoma dhe mjetin e veçantë për grumbullimin e tyre. Kjo praktikë pritet të fillojë në këto NJA, ku më pas me të shtrihet si eksperiencë edhe në njësitë e tjera.

C. Rrugëtimi i mjeteve për Skenarin II

Rrugëtimi i mjeteve për këtë skenar, sipas mjeteve përkatëse të cilat do kryejnë shërbimin në një rrugë të vetme (nga pika e nisjet për në pikën fundorë që është Impianti i trajtimit të mbetjeve organike) do kryhen me sistemin GPS bazuar në sistemin e rrugëve aktuale dhe në pikat e grumbullimit të mbetjeve të hedhura në hartë. Bazuar në të dhënat në lidhje me pikën e nisjes, vendndodhjen e PGM, sistemit të rrugëve aktuale dhe pikën fundore (impiantin e trajtimit të mbetjeve organike), sistemi përlllogarit gjurmën se ku duhet të kalojë mjeti sipas rradhës të grumbullimit të PGM (në hartë kjo rradhë tregohet me numrat rendor në secilën PGM). Potencialisht do të propozojmë që pika fundore për trajtimin e mbetjeve organike do të jetë në afërsi të landfillit të Bushatit.

Zona Suburbane

Rrugëtimi I: Nisja nga autoparku Vau Dejës-NJA Vau Dejës-NJA Bushat (Kukël)-Impianti i trajtimit të mbetjeve organike (landfilli Bushatit)

Duke u punuar hartat në GIS

Figura 15 Rrugëtimet e mjeteve për Skenarin II
[Burimi: zhvilluar nga autori]

D. Llogaritja e kostos së shërbimit për Skenarin II

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Llogaritjet e kostove të Skenarit II janë kryer në sajë të programit të dldp për llogaritjen e kostos (miratuar me VKM, 2018), duke e përshtatur sistemin në rastin e Bashkisë Vau Dejës. Në sistem janë hedhur të dhënat teknike të përmendura më lart dhe është llogaritur kosto e shërbimit siç tregohet në tabelat përmbledhëse më poshtë, me zërat përkatëse të shërbimeve të mbetjeve. Kostot për skenarin e II janë të njëjta me kostot e skenarit të parë, për pjesën e shtrirjes së shërbimit në të gjithë territorin e bashkisë, ndëkohë janë shtuar kostot për skenarin e dytë për ndarjen në burim të mbetjeve organike:

Zona Sub-Urbane	Kosto e Skenarit II 12 mujore (LEK/vit)
NJA Vau Dejës, NJA Bushat	
Nën kosto e mirëmbajtjes së mjeteve (Sigurimi kamionit, Vaj+filtra, Goma, Mirëmbajtje mekanike, Parkim)	585,000
Nën kosto për grumbullim dhe transport	325,780
Nën kosto e personelit	1,367,520
Nën Kosto Totale (Grumbullim, Transport, Personel, Mirëmbajtje)	2,278,300
Nën kosto e depozitimit në landfill	39,829
Nën kosto e amortizimit të kontenerëve	34,588
Nën kosto e amortizimit të mjeteve	538,200
Nën kosto totale e amortizimit	572,778
Nën kosto administrative/ për grumbullimin e taksave/ fushatë ndërgjegjësimi)	260,183
Kosto administrative (9%) dhe Fitimi nga të radhurat neto (4%)	115,637
KOSTO TOTALE OPERACIONALE	3,266,736
KOSTO TOTALE INVESTIMI	3,818,588

Tabela 24 Kosto e shërbimit për Skenarin II
[Burimi: Punuar nga autori]

Nën zërat e kostos – SKENARI II	KOSTO (LEK/vit)						BASHKIA TOTAL
	Bushat		Vau Dejës-Hajmel		Temal	Vig Mnelë	
Nën Kosto Totale (Grumbullim, Transport, Personel, Mirëmbajtje)	7,281,415	1,139,150	8,662,880	1,139,150	2,831,580	2,584,060	21,359,935
Nën kosto e depozitimit në landfill	3,935,731	29,872	3,342,416	29,872	157,263	92,702	7,528,112
Nën kosto totale e amortizimit	1,361,389	295,041	3,174,774	295,041	603,209	576,521	5,715,893
Nën kosto administrative/ për grumbullimin e taksave/ fushatë ndërgjegjësimi)	1,132,068	1,464,063	1,366,206	1,464,063	323,285	292,795	3,114,354
Kosto Administrative (9%) dhe Fitimi nga të radhurat neto (4%)	503,141	190,328	607,203	190,328	143,682	130,131	1,384,157
KOSTO TOTALE OPERACIONALE - A	6,903,553	1,654,391	6,216,714	1,654,391	3,920,744	3,627,975	23,977,767
KOSTO TOTALE INVESTIMI - B	9,075,926	1,966,941	21,165,161	1,966,941	4,021,391	3,843,471	42,039,831
Kosto A +B	15,979,479	3,621,332	27,381,875	3,621,332	7,942,135	7,471,446	58,774,935

Tabela 25 Tabelë përmbledhëse e kostos totale operacionale dhe të investimit për Skenarin II
[Burimi: Punuar nga autori]

6.6 Krahasimi i kostove të skenarëve të propozuar me skenarin bazë

Skenarët e propozuar për planin e menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës janë bazuar në përmbushjen e parimit për arritjen e standardit minimal për menaxhimin e mbetjeve, duke filluar nga prioritetet më bazike deri tek ato më maksimale. Skenari I është hartuar për të përmbushur prioritetin për shtrirjen e shërbimit në të gjithë territorin urban dhe rural të bashkisë dhe dërgimin e mbetjeve në një impiant të kontrolluar, dhe skenari-II ka tentuar që të prezantojë tek bashkia masa të cilat ponetialisht do të tentonin të arrinin standardin ligjor për menaxhimin e integruar të mbetjeve.

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS 2020-2025

Në grafikun më poshtë bëhet një krahasim i kostos aktuale të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në tre NJA në Bashkinë Vau Dejës dhe kostot e dy skenarëve të tjerë ku shërbimi është shtrirë në dy njësi të tjera administrative dhe do të prezantohen skema e ndarjes në burim të mbetjeve organike:

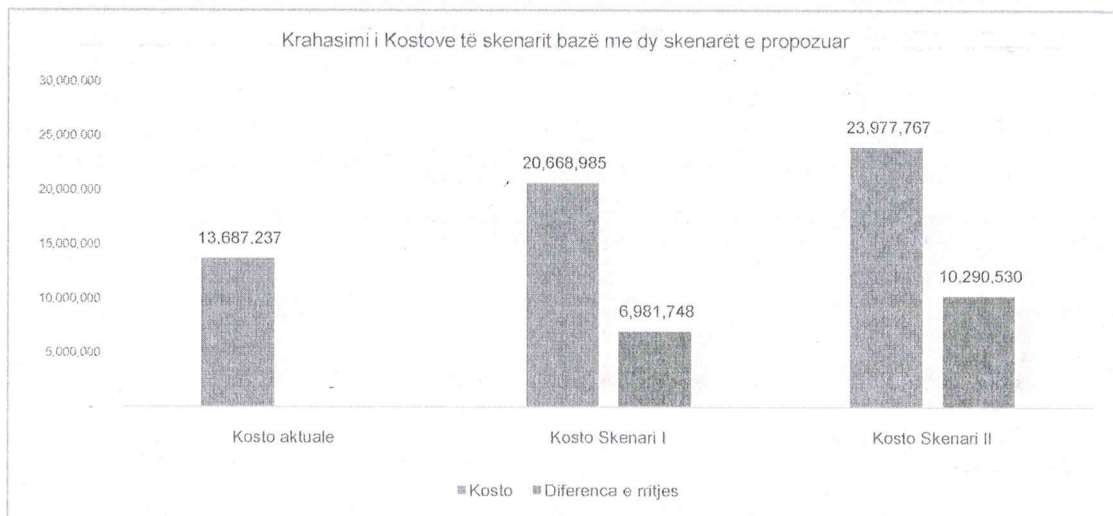

Figura 16 Krahasimi i kostove për skenarët e propozuar me koston e skenarit bazë
[Burimi: zhvilluar nga autori]

Siç mund ta shohim nga grafiku, aplikimi i skenarit të parë në Bashkiën Vau Dejës do të sjellë rritje të kostos së shërbimit me 34% në krahasimim me koston e skenarit bazë aktual, dhe me 75% për skenarin e dytë krahasuar me skenarin bazë. Në kushtet, kur bashkia është e limituar në buxhetin e saj për ofrimin e shërbimeve cilësore të menaxhimit të mbetjeve, në kushtet kur edhe niveli i grumbullimit të tarifave dhe mbulimi i kostos nga tarifat është shumë i ulët, zbatimi i këtyre skenarëve do të kërkojë që bashkitë të angazhohen në hartimin e strategjive konkrete për të kapërcyer këtë rritje të kostos nga skenari bazë, si:

- i. Rritja e nivelit të grumbullimit të tarifave
- ii. Planifikimi i rritjes së tarifës, bazuar në koston aktuale të shërbimit për gjatë 5 vjeçarit të planit
- iii. Ngritja e një sistemi faturimi sa më transparent dhe të aksesueshëm për komunitetin
- iv. Ngritja e një sistemi monitorimi të shërbimit sipas indikatorëve të performancës
- v. Informimi i komunitetit në lidhje me skemat e menaxhimit të mbetjeve dhe detyrimin për pagesën e tarifës së pastrimit

6.7 Politika mbulimit të kostos nga të ardhurat nga tarifat e pastrimit

6.7.1 Metodologji për mbulimin e kostos

Politika e mbulimit të kostos: 'Mbulimi i kostos' përfshin një sistem tarifash dhe taksash, të cilat kanë si qëllim specifikisht të mbulojnë disa ose të gjitha kostot e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve nga përdoruesit e këtij shërbimi, në përputhje me principin "ndotësi – paguan". Avantazhet e sistemit të mbulimit të kostos qëndrojnë në faktin se të gjitha kategoritë e konsumatorëve të shërbimit njihen me koston e plotë të tij, janë të përfshirë në mënyrë më të drejtëpërdrejtë me problemet e cilësisë së shërbimit, vlerësojnë peshën që merr pagesa e tarifës së tyre në mbledhjen e të ardhurave si dhe mundësitë reale të bashkive për t'i ofuar konsumatorëve këtë shërbim. Hartimi i politikave të mbulimit të kostos është përgjegjësi e bashkive dhe synon të përcaktojë nivelin e rikuperimit të kostos që duhet të arrihet për një periudhë të caktuar kohore, duke përcaktuar më parë:

- Llogaritjen e kostos së plotë të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve të ngurta bashkiake;

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

- Planifikimin e buxhetit të bashkisë mbi këtë kosto;
- Përcaktimin e tarifave për kategoritë e ndryshme që përfitojnë shërbimin bazuar mbi nivelin e rikuperimit të koston të përcaktuar;
- Procedurat e zbatimit dhe monitorimit.

Konkretisht bashkia duke analizuar gjendjen e saj mund të kuptojë se në cilat nga këto opsione ajo është aktualisht dhe ku ajo kërkon të shkojë, në sajë të objektivave që ajo do të vendosë:

- Kosto të pambuluara, kur të ardhurat janë më të ulta se shpenzimet direkte operative
- Parashikon vetëm mbulimin e kostove operative direkte dhe të mirëmbajtjes (KODM)
- Parashikon vetëm mbulimin e KODM-mostos operative të depozitimit dhe mirëmbajtjes si dhe të interesit të kredisë së marrë për të përmirësuar shërbimin
- Parashikon të mbulojë KODM si dhe pagesën e kredisë dhe të interesave të marrë
- Parashikon mbulimin e KODM, interesin e kredisë, shpenzimet për amortizimin si dhe parashikimet për investime në periudhën afatgjatë
- Parashikon mbulimin e KODM të amortizimit (kosto kapitale dhe kthimin e investimeve) si dhe parashikimin e investimeve në periudhën afatgjatë (ose kosto marxhinale në terma afatgjatë)
- Parashikon mbulimin e koston marxhinale në terma afatgjatë plus kostot mjedisore (eksternalitetet) të shprehura mundësisht përmes taksës së asgjësimit në Lendfill.

Megjithatë për të ndërtuar një politikë të qëndrueshme dhe mbi të gjitha të zbatueshme të rikuperimit apo mbulimit të plotë të koston, bashkia ka nevojë për një bashkëpunim me nivelin qendror të politikë bërjes. Kështu në nivelin qendror duhet të zhvillohen standartet e ofrimit të shërbimit për të pasur një kuptim të përbashkët për të gjitha bashkitë për nivelin e ofrimit të shërbimit. Vetëm në këtë mënyrë mund të kemi procedura të standartizuara për monitorimin e shërbimit si dhe nivele të standartizuara (klasa) të krahasueshme në ofrimin e tij. Gjithashtu duhet të hartohen guidat e reja të përgatitjes së buxhetit sipas "qëndrave të buxhetimit apo të koston" për elemente të veçantë të shërbimit të mbetjeve (grumbullim, transport, riciklim, programe ndërgjegjësimi etj). Vetëm në këtë mënyrë bashkia do të ketë mundësi të njohë koston e plotë të shërbimit që ajo ofron.

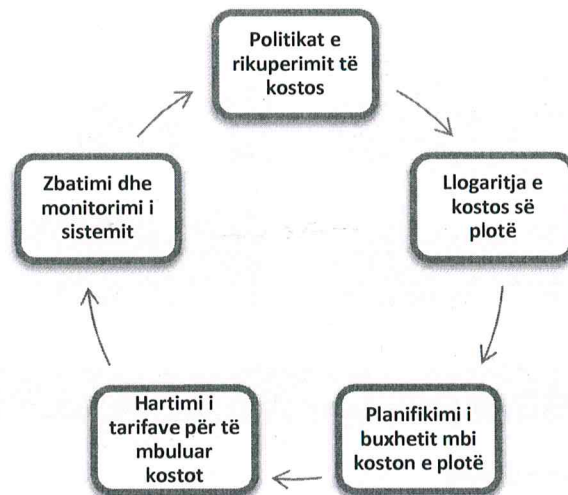

Figura 17 Hapat që duhen ndjekur për të zbatuar politikën e rikuperimit të koston

[Burimi: zhvilluar nga autori]

Strategjia për vjeljen e tarifave: Bazat për qëndrueshmërinë financiare të shërbimeve të mbetjeve mund të arrihen nëpërmjet sigurimit të shërbimeve efektive dhe me kosto eficiente, si dhe me sigurimin e një sistemi të qëndrueshëm financiar të bazuar në një politikë të drejtë dhe efektive të rikuperimit të koston. Aspektet financiare janë thelbësore për shërbimet dhe për qëndrueshmërinë.

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

Performanca financiare është e lidhur me përmbushjen e objektivave mbi çështjet financiare dhe matet nëpërmjet disa treguesve financiarë që shqyrtohen përmes pyetjeve të mëposhtme:

- Sa i mbulon buxheti vjetor shpenzimet që rezultojnë nga nevojat (përkatësisht kostot kapitale, kostot operative, apo kostot e amortizimit)?
- Sa të ndryshme janë tarifat e miratuara në krahasim me ato që janë parashikuar në procesin e planifikimit?
- Sa mbliidhen të ardhurat kundrejt planifikimit të tyre?
- Sa nga buxheti në përqindje mbulohet nga të ardhurat?
- Cili është raporti i mbulimit të shpenzimeve nga tarifat e mbetjeve dhe të ardhurave specifike të bashkisë?
- Sa të gatshëm janë konsumatorët (familjet, bizneset etj.) për të paguar për një shërbim më të mirë?

Bazuar në konstatimet teorike dhe praktike për strategjinë e vjeljes së tarifës dhe politikës për mbulimin e kostos së shërbimit, në figurën më poshtë jepet skematikisht struktura që duhet të ngrihet dhe konsolidohet nga bashkia për grumbullimin e tarifës dhe rritjen e nivelit të grumbullimit:

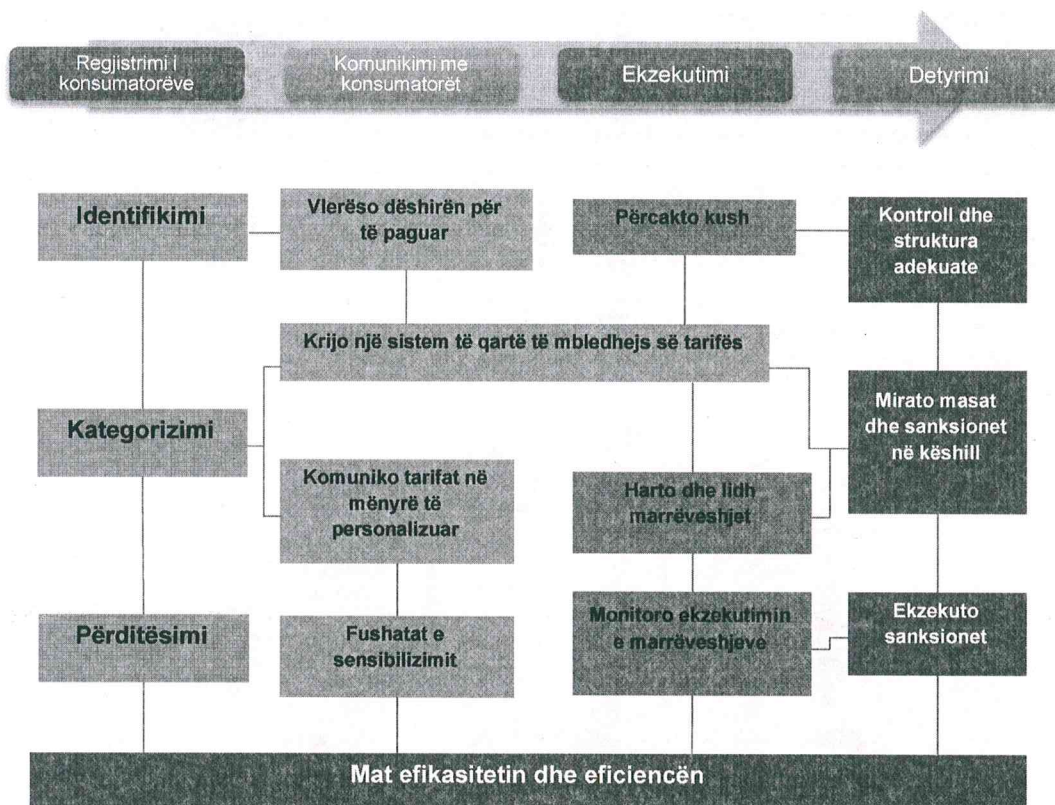

Figura 18 Strategjia për vjeljen e tarifave

[Burimi: zhvilluar nga autori]

- *Rregjistrimi i konsumatorëve*, që është edhe hapi i parë, përfshin identifikimin e të gjitha subjekteve që përfitojnë shërbimin e menaxhimit të mbetjeve, kategorizimin e tyre sipas karakteristikave (tipi, madhësia, natyra e mbetjeve që gjenerojnë, sasia, etj.) duke synuar ngritjen dhe mirëmbajtjen e një sistemi të përditësuar të dhënash brenda kufijve të bashkisë. Ky sistem duhet të kontrollohet rregullisht të paktën një herë në vit për të reflektuar të gjitha lëvizjet e popullsisë si dhe regjistrimin e të gjitha bizneseve të reja.

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

- *Komunikimi me konsumatorët* që përfitojnë shërbimin është një moment tjetër shumë i rëndësishëm në ndërtimin e një sistemi efikas në vjeljen e tarifave. Ky hap synon diferencimin e tarifave për konsumatorët e ndryshëm të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve si dhe lidhja e tarifës me nivelin e cilësisë të shërbimit. Marrja e opinionit qytetar përmes pyetësorëve në lidhje me cilësinë e shërbimit të ofruar synon jo vetëm evidentimin e problemeve, por ka për qëllim edhe matjen e dëshirës dhe mundësive për të paguar duke kontribuar në krijimin e një sistemi të qartë procedurash për hartimin dhe vjeljen e tarifave. Një pikë tjetër e rëndësishme përse i përket komunikimit me konsumatorët është bërja transparente e tarifave përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit (media e shkruar dhe vizive, ëeb site etj).
- Pjesa më e madhe e autoriteteve vendore e kryejnë vetë procesin e *vjeljes së tarifave* nëpërmjet zyrave të tyre vendore të taksave apo drejtorisë vendore të taksave dhe tarifave. Ndonjëherë tarifat e mbetjeve vendosen së bashku me tarifat e tjera vendore (të tilla si fatura e furnizimit me ujë, ashtu siç e aplikon Bashkia Vau Dejës aktualisht) apo taksa të tjera vendore (tatimi mbi pronën) brenda së njëjtës faturë. Për të siguruar qëndrueshmërinë e sistemit është e rëndësishme që të hartohen edhe disa mekanizma të rëndësishëm, duke filluar me mjetet e njoftimit për t'i bërë konsumatorët më të vetëdijshëm për përgjegjësinë ose detyrimin për të paguar, deri në aplikimin e mjeteve të zbatimit të tilla si sanksionet, gjobat, etj.
- Hapi i fundit, por jo më pak i rëndësishëm është edhe *detyrimi*, i cili përfshin ngritjen e një sistemi me struktura adekuate kontrolli, të cilat do të hartojnë masat dhe sanksionet në rastet e mospagimit. Krijimi i strukturave të tilla me detyra dhe përgjegjësi të qarta duhet të jetë subjekt i çdo plani vendor për menaxhimin e mbetjeve. Të gjitha masat dhe sanksionet duhet të hartohen në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe politikat lokale të menaxhimit të mbetjeve. Gjithësesi shumë e rëndësishme për ekzekutimin efikas është që këto masa dhe sanksione të miratohen me Vendim Këshilli Bashkiak dhe t'i komunikohen të gjithë konsumatorëve të shërbimit përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit. Bashkia duhet të ndërmarrë një fushatë të fuqishme sensibilizimi për të gjithë konsumatorët, veçanërisht për banorët, duke reklamuar shërbimin e grumbullimit të mbetjeve, rregullat dhe përgjegjësitë.

6.7.2 Planifikimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit për skenarin I&II të menaxhimit të mbetjeve

SKENARI I

Bashkia Vau Dejës është angazhuar në përditësimin e databazës së klientëve (konsumatorët familjarë dhe biznese) për të përmirësuar planifikimin e tarifave vendore, jo vetëm tarifave të pastrimit, për të kuptuar më mirë potencialin fiskal të saj për të përballuar koston e shërbimit. Ky proces, specifikisht kërkon një iniciativë jo vetëm nga qendra e Bashkisë Vau Dejës, por nga të gjithë administratorët e NJA për të regjistruar të gjithë klientët në databazën e bashkisë.

Nga analiza që kemi zhvilluar në lidhje me politikën fiskale që duhet të ndjekë bashkia për të përballuar rritjen e koston me 34%, në tabelën më poshtë kemi parashikuar potenciaisht nivelin e mundshëm të të ardhurave nga tarifa ekzistuese dhe sa duhe të të shkojë kjo tarofë për të përballuar rritjen e koston për kategorinë familjeve dhe bizneseve. Si përqindje të barrës fiskale, kemi përcaktuar që familjet zënë 55% të barrës fiskale për mbulimin e koston operative, biznesi i vogël 20% dhe biznesi i madh 25%.

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025**

Familjet	Tarifa ekzistuese (lek/familje/vit)	Nr. Familjeve	Të ardhurat e mundshme	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat	% e familjeve kundrejt totalit	Rritja e tarifës nga skenari ekzistues (lek)	Tarifa e re sipas Skenarit të propozuar	Të ardhurat e mundshme	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat
Bushat	1,500	4,378	6,567,000	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat	46.06%	403.95	1,900	8,318,200	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat
Vau Dejës	1,500	2,576	3,864,000		27.10%	403.95	1,900	4,894,400	
Hajmel	1,500	1,260	1,990,000		13.25%	403.95	1,900	2,394,000	
Vig Mirellë	-	483	-		5.08%	403.95	500	241,500	
Temal	-	506	-		5.32%	403.95	-	-	
Shllak	-	303	-		3.19%	403.95	500	151,500	
Totali		9,506	12,321,000	60%			15,999,600	77%	

BV	Tarifa ekzistuese (lek/vit)	Nr. BV	Të ardhurat e mundshme	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat	% e familjeve kundrejt totalit	Rritja e tarifës nga skenari ekzistues (lek)	Tarifa e re sipas Skenarit (lek/vit)	Të ardhurat e mundshme nga tarifa e re	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat
Subjekte me xhiro 0-8 milion lekë	2,400	466	1,118,400	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat	93%	2,782	4,000	1,864,000	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat
Profesione të Lira	13,000	18	234,000		4%	2,782	15,000	270,000	
Transport për pasagjerë	8,000	14	112,000		3%	2,782	10,000	140,000	
Transport Mallrash	8,000	4	32,000		1%	2,782	10,000	40,000	
Totali		502	1,496,400	7%				2,314,000	11%

BM	Tarifa ekzistuese (lek/vit)	Nr. BM	Të ardhurat e mundshme	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat	% e familjeve kundrejt totalit	Rritja e tarifës nga skenari ekzistues (lek)	Tarifa e re sipas Skenarit (lek/vit)	Të ardhurat e mundshme nga tarifa e re	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat
Tregtim karburanti me pakicë	35,000	16	560,000	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat	13.2%	14,425	50,000	800,000	Mbulimi i kostos nëse mbledhen të gjitha tarifat
Tregtim karburanti me shumice	60,000	1	60,000		0.8%	14,425	75,000	75,000	
Subjekte prodhimi asfalto-be-ton, bilocqe, tullia, memmer, etj	50,000	6	300,000		5.0%	14,425	65,000	390,000	
Subjekte ndërtimi të regjistruar pranë Bashkisë Vau Dejës	60,000	4	240,000		3.3%	14,425	75,000	300,000	
Subjekte me aktivitet punime & përpunime duralumini, metalesh, druri etj.	50,000	8	400,000		6.6%	14,425	65,000	520,000	

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2020-2025

Subjekte tregti artikuj të ndryshëm	60,000	53	3,180,000			43.8%	14,425	75,000	3,975,000
Subjekte që ushtrojnë aktivitet në fushën e inerteve	100,000	3	300,000			2.5%	14,425	115,000	345,000
Subjekte dege të shoqërive së huaj	200,000	1	200,000			0.8%	14,425	215,000	215,000
Subjekte shërbimi, agjensi sigurimi, transporti, loto, banka	40,000	6	240,000			5.0%	14,425	55,000	330,000
Subjekte tregtare, shërbime telefoni fikse, mobile, internet	40,000	9	360,000			7.4%	14,425	55,000	495,000
Subjekte të transmetimit të energjisë, OSHE, OST	5,000	3	15,000			2.5%	14,425	20,000	60,000
Njësia e prodhimit të gjatë H/C	5,000	3	15,000			2.5%	14,425	20,000	60,000
Reparati Ushtrarak 1010	5,000	1	5,000			0.8%	14,425	20,000	20,000
Subjektet prodhim mishi, peshku, qumështi, stalla derrash, lopesh eji	60,000	5	300,000			4.1%	14,425	75,000	375,000
Subjektet Juridike të Medha me xhiro mbi 200 mijlion leke	200,000	2	400,000			1.7%	14,425	215,000	430,000
Total		121	6,575,000			32%			8,390,000
									41%

Tabela 26 Planifikimi i të ardhurave dhe nivelit të tarifave nga rritja e kostos aktuale për në skenarin I
[Burimi: Punuar nga Autori]

Siç mund ta shohim nga tabela, në kushte e nivelit aktual të tarifave të pastrimit, nëse ajo do të grumbullohej 100% nga të gjithë klientët në sistemin e bashkisë, të cilët kanë detyrimin për pagesën e tarifës, familjet do të mbulonin 60% të mbulonin 60% të kostos operative për skenarin I, BV 7% dhe BM 32%. Në total kosto e bashkisë do të mbulohej me 99% dhe ajo do të duhej të suvenciononte një shumë prej vetëm 206,690 lek/vit. Në kushtet kur niveli i grumbullimit të tarifës nga familjet është shumë i ulët, nëse bashkia do të fillonte me një fushatë komunikimi dhe ndërgjegjësimi për rritjen e nivelit të grumbullimit të tarifës nga komuniteti, performanca e saj fiskale dhe financiare do të përmirësohej mjaftueshëm. Ndërkohë nëse në sistem do të përfshihim edhe familjet e njësive administrative, të cilat do të hyjnë në sistem kjo performancë do të jetë akoma më e mirë.

Për të përballuar këtë rritje të kostos, në tabelë janë propozuar edhe niveli i tarifave të reja, të cilat bashkia duhet t'i marrë në konsideratë gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit për të parë mundësinë e rritjes graduale të tyre, për të bërë të mundur mbulimin e kostos së re e cila pritet të rritet me 34% nga ajo ekzistuesja.

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE - BASHKIA VAU DEJËS

Nisur nga analiza më lart, në tabelën më poshtë kemi parashikuar se sa përqind e kostos operative do të mbulohet nga familjet, në sajë të një rritje prej 1% çdo vit të numrit të familjeve, ku tarifa e pastrimit do të pësojë rritjen e propozuar deri në vitin e pestë të planit për të mbuluar gradualisht përqindjen e rritjes së kosotos operative nga zbatimi i skenarit I. Si fillim janë marrë si referencë nivelet e grumbullimit të të ardhurave të raportuara nga bashkia për vitin 2019-2020, ku vit pas viti është propozuar një rritje me 5% e nivelit të grumbullimit të të ardhurave.

Në rastin e bizneseve ato janë marrë të përmbledhura në dy tabela (biznesi i madh dhe biznesi i vogël) në ndryshim nga familjet, ku ato janë marrë më vetë për secilën zonë të mbetjeve.

Tarifa familjare nga kosto operative e shërbimit (Bushat)		2020	2021	2022	2023	2024	2025
1.1	Nr. i familjeve	4,378	4,422	4,466	4,511	4,556	4,601
1.2	Tarifa vjetore e familjeve	1,500	1,500	1,900	1,900	1,900	2,000
1.3	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa (100% paguajnë)	6,567,000	6,632,670	8,485,396	8,570,250	8,655,952	9,202,644
1.4	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	35%	40%	45%	55%	60%	65%
1.5	Të ardhurat e grumbulluara	2,298,450	2,653,068	3,818,428	4,713,637	5,193,571	5,981,719
1.6	Pjese e koston operative për familjet	3,796,954	4,366,497	4,746,193	5,125,888	5,505,584	6,075,127
1.7	Përqindja e mbulimit të koston	61%	61%	80%	92%	94%	98%
Tarifa familjare nga kosto operative e shërbimit (Vau Dejës-Hajmel)		2020	2021	2022	2023	2024	2025
2.1	Nr. i familjeve	3,836	3,874	3,913	3,952	3,992	4,032
2.2	Tarifa vjetore e familjeve	1,500	1,500	1,900	2,000	2,000	2,000
2.3	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa (100% paguajnë)	5,754,000	5,811,540	7,434,897	7,904,469	7,983,514	8,063,349
2.4	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	35%	40%	45%	55%	60%	65%
2.5	Të ardhurat e grumbulluara	2,013,900	2,324,616	3,345,704	4,347,458	4,790,108	5,241,177
2.6	Pjese e koston operative për familjet	3,796,954	4,366,497	4,746,193	5,125,888	5,505,584	6,075,127
2.7	Përqindja e mbulimit të koston	53%	53%	70%	85%	87%	86%
Tarifa familjare nga kosto operative e shërbimit (Temal)		2020	2021	2022	2023	2024	2025
3.1	Nr. i familjeve	506	511	516	521	527	532
3.2	Tarifa vjetore e familjeve	-	400	500	500	500	1,000
3.3	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa (100% paguajnë)	-	204,424	258,085	260,666	263,273	531,811
3.4	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	0%	20%	30%	40%	50%	60%
3.5	Të ardhurat e grumbulluara	-	40,885	77,426	104,266	131,636	319,087
3.6	Pjese e koston operative për familjet	2,156,409	2,479,871	2,695,512	2,911,152	3,126,793	3,450,255
3.7	Përqindja e mbulimit të koston	0%	1.65%	3%	4%	4%	9%
Tarifa familjare nga kosto operative e shërbimit (Vig Mnelë)		2020	2021	2022	2023	2024	2025
4.1	Nr. i familjeve	438	442	447	451	456	460
4.2	Tarifa vjetore e familjeve	-	400	500	500	500	1,000
4.3	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa (100% paguajnë)	-	176,952	223,402	225,636	227,892	460,342
4.4	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	0%	20%	30%	40%	50%	60%
4.5	Të ardhurat e grumbulluara	-	35,390	67,021	90,254	113,946	276,205
4.6	Pjese e koston operative për familjet	1,995,386	2,294,694	2,494,233	2,693,771	2,893,310	3,292,387
4.7	Përqindja e mbulimit të koston	0%	2%	3%	3%	4%	8%
Tarifa familjare nga kosto operative e shërbimit (Shllak)		2020	2021	2022	2023	2024	2025
5.1	Nr. i familjeve	303	312	321	331	341	351
5.2	Tarifa vjetore e familjeve	-	-	-	-	-	500

5.3	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa (100% paguajnë)	-	-	-	-	-	175,630
5.4	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	0%	0%	0%	0%	0%	30%
5.5	Të ardhurat e grumbulluara	-	-	-	-	-	52,689
5.6	Pjese e kostos operative për familjet						
5.7	Përqindja e mbulimit të kostos	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Tabela 27 Mbulimi i kostos nga tarifa e pastrimit nga familjet për Skenarin I
[Burimi: Punuar nga Autori]

Në grafikët më poshtë tregohet përqindja e nivelit të të ardhurave që grumbullohen kundrejt përqindjes të mbulimit të kostos gjatë 5 viteve të zbatimit të planit, për secilën NJA të Zonës Sub Urbane:

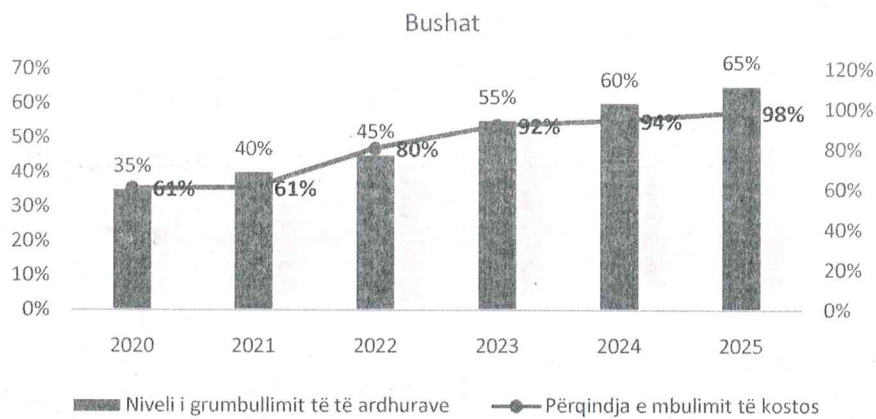

Figura 19 Niveli i të ardhurave nga familjet kundrejt mbulimit të kostos – NJA Bushat
[Burimi: zhvilluar nga autori]

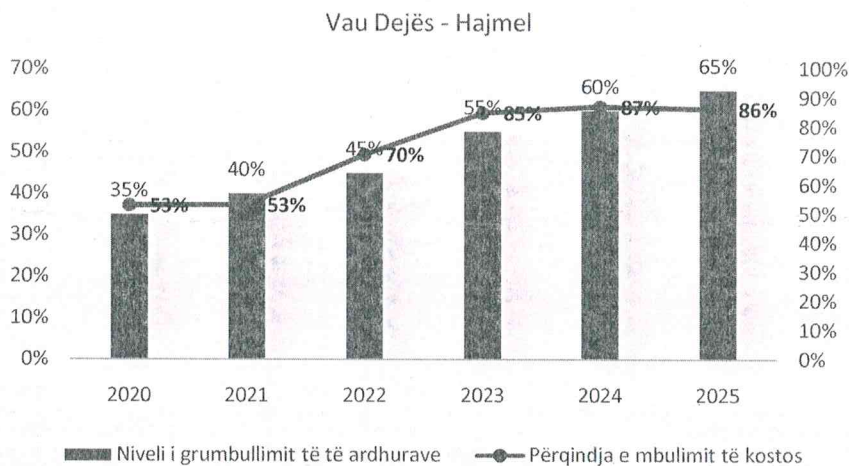

Figura 20 Niveli i të ardhurave nga familjet kundrejt mbulimit të kostos – NJA Vau Dejës-Hajmel
[Burimi: zhvilluar nga autori]

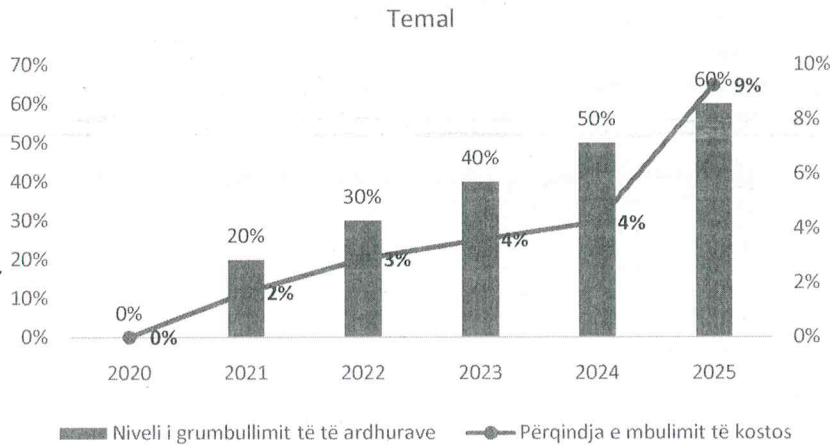

Figura 21 Niveli i të ardhurave nga familjet kundrejt mbulimit të kostos – NJA Temal
[Burimi: zhvilluar nga autori]

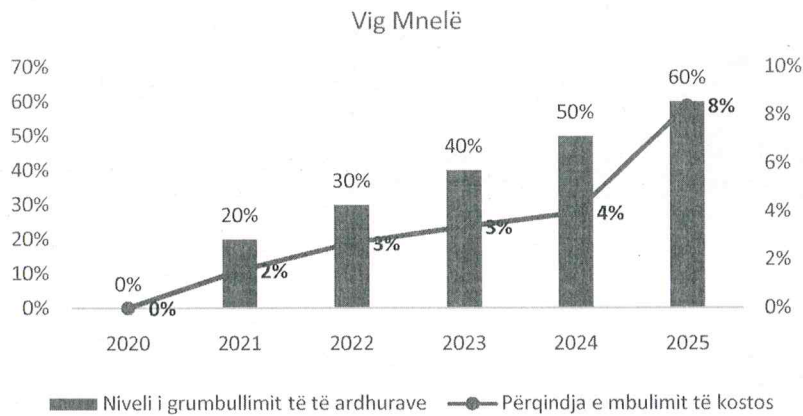

Figura 22 Niveli i të ardhurave nga familjet kundrejt mbulimit të kostos – NJA Vig Mnelë
[Burimi: zhvilluar nga autori]

Siç mund ta shohim si nga tabela ashtu edhe nga grafikët, niveli i grumbullimit të të ardhurave nga tarifa e pastrimit nga familjet, për njësitë e Zonës Sub-Urbane, ka qënë i ulët gjatë vitit 2020, ku NJA Bushat, Vau Dejës – Hajmel kanë patur një performancë të grumbullimit të të ardhurave nga tarifa e pastrimit nga familjet me 35% dhe dy njësitë e tjera që do të hyjnë në sistem nuk paguanin tarifën e pastrimit.

Në parashikimin e bërë për 5 vjeçarin e zbatimit të planit, është parashikuar një rritje 5% çdo vit për secilën njësi të nivelit të grumbullimit të tarifës nga familjet dhe 10% të kostos operative çdo vit, duke marrë parasysh edhe nivelin e informimit të qytetarëve.

Në fund të 5 vjeçarit parashikohet që NJA Bushat, NJA Vau Dejës dhe NJA Hajmel të kenë performancën më të mirë duke arritur nivele të grumbullimit të tarifës deri në 65% dhe nivelin e mbulimit të kostos deri në 98%. Ndërkohë njësitë e tjera, të cilat do të hyjnë në skemën e ofrimit të shërbimit dhe pagesës së tarifës së pastrimit, relativisht do të kenë një performancë më të ulët, ku niveli i grumbullimit të tarifës potencialisht mund të shkojë deri në 60% dhe mbulimi i kostos operative nuk do t'i kalojë 10%. Kjo shifër e ulët e mbulimit të kostos nga NJA Vig-Mnelë dhe Temal lidhet me faktin e nivelit të ulët të tarifës që propozohet t'i prezantohet këtyre njësive dhe numrit të ulët të familjeve në zonë.

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE - BASHKIA VAU DEJËS

Ndërkohë përsa i takon planifikimit të të ardhurave për bizneset e vogla dhe të mëdha, është parashikuar niveli i grumbullimit të të ardhurave dhe mbulimi i kostos gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit, duke marrë në konsideratë rritjen e kostos dhe rrjedhimisht rritjen e tarifës nga zbatimi i Skenarit I. Në tabelën më poshtë paraqitet planifikimi i të ardhurave, kostove operative dhe mbulimi i kostos, ku potencialisht merret një rritje e numrit të bizneseve me 1% në vit:

Tarifa e biznesit të vogël nga kosto operative e shërbimit		2020	2021	2022	2023	2024	2025
1.1	Nr. i bizneseve të vogla	502	507	512	517	522	528
a.	Subjekte me xhiro 0-8 milion lekë	466	471	475	480	485	490
b.	Profesione të Lira	18	18	18	19	19	19
c.	Transport për pasagjerë	14	14	14	14	15	15
d.	Transport Mallrash	4	4	4	4	4	4
1.2	Tarifa e pastrimit për secilën kategori						
a.	Subjekte me xhiro 0-8 milion lekë	2,400	2,400	3,000	3,000	3,500	4,000
b.	Profesione të Lira	13,000	13,000	13,000	14,000	14,000	15,000
c.	Transport për pasagjerë	8,000	8,000	8,000	8,500	9,000	10,000
d.	Transport Mallrash	8,000	8,000	8,000	8,500	9,000	10,000
1.3	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa (100% paguajnë)	1,496,400	1,511,364	1,811,698	1,857,633	2,128,035	2,432,037
1.4	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	70%	80%	90%	90%	100%	100%
1.5	Të ardhurat e grumbulluara	1,047,480	1,209,091	1,630,528	1,671,869	2,128,035	2,432,037
1.6	Pjesë e kostos operative për bizneset e mëdha	4,547,177	5,229,253	5,683,971	6,138,689	6,593,407	7,502,842
1.7	Përqindja e mbulimit të kostos	23%	23%	29%	27%	32%	32%
Tarifa e biznesit të madh nga kosto operative e shërbimit		2020	2021	2022	2023	2024	2025
2.1	Nr. i bizneseve të mëdha	121	133	146	161	177	195
a.	Tregtim karburanti me pakicë	16	18	19	21	23	26
b.	Tregtim karburanti me shumice	1	1	1	1	1	2
c.	Subjekte prodhimi asfalto-beton, bloqe, tulla, memmer, etj	6	7	7	8	9	10
d.	Subjekte ndërtimi të regjistruar pranë Bashkisë Vau Dejës.	4	4	5	5	6	6
e.	Subjekte me aktivitet punime & përpunime duralumini, metalesh, druri etj.	8	9	10	11	12	13
f.	Subjekte tregti artikuj të ndryshëm	53	58	64	71	78	85
g.	Subjekte që ushtrojnë aktivitet në fushen e inerteve	3	3	4	4	4	5
h.	Subjekte dege të shoqërive së huaj	1	1	1	1	1	2
i.	Subjekte shërbimi, agjensi sigurimi, transporti, loto, banka	6	7	7	8	9	10
j.	Subjekte tregtare, shërbime telefoni fikse, mobile, internet	9	10	11	12	13	14
k.	Subjekte të transmetimit të energjisë, OSHE, OST	3	3	4	4	4	5
l.	Njësia e prodhimit të gjithë H/C	3	3	4	4	4	5
m.	Repartit Ushtarak 1010	1	1	1	1	1	2
n.	Subjektet prodhim mishi, peshku, qumështi, stalla derrash, lopesh etj	5	6	6	7	7	8
o.	Subjektet Juridike të Mëdha me xhiro mbi 200 milion leke	2	2	2	3	3	3
1.2	Tarifa e pastrimit për secilën kategori						
a.	Tregtim karburanti me pakicë	35,000	35,000	35,000	40,000	45,000	50,000
b.	Tregtim karburanti me shumice	60,000	60,000	60,000	60,000	70,000	75,000
c.	Subjekte prodhimi asfalto-beton, bloqe, tulla, memmer, etj	50,000	50,000	50,000	50,000	60,000	65,000
d.	Subjekte ndërtimi të regjistruar pranë Bashkisë Vau Dejës.	60,000	60,000	60,000	60,000	70,000	75,000
e.	Subjekte me aktivitet punime & përpunime duralumini, metalesh,	50,000	50,000	50,000	50,000	60,000	65,000

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE - BASHKIA VAU DEJËS

	druri etj.						
f.	Subjekte tregti artikuj të ndryshëm	60,000	60,000	60,000	60,000	70,000	75,000
g.	Subjekte që ushtrojnë aktivitet në fushen e inerteve	100,000	100,000	100,000	100,000	110,000	115,000
h.	Subjekte dege të shoqërive së huaj	200,000	200,000	200,000	200,000	210,000	215,000
i.	Subjekte shërbimi, agjensi sigurimi, transporti, loto, banka	40,000	40,000	40,000	40,000	50,000	55,000
j.	Subjekte tregtare, shërbime telefoni fikse, mobile, internet	40,000	40,000	40,000	40,000	50,000	55,000
k.	Subjekte të transmetimit të energjisë, OSHE, OST	5,000	5,000	5,000	10,000	15,000	20,000
l.	Njësia e prodhimit të gjithë H/C	5,000	5,000	5,000	10,000	15,000	20,000
m.	Reparti Usharak 1010	5,000	5,000	5,000	10,000	15,000	20,000
n.	Subjektet prodhim mishi, peshku, qumështi, stalla derrash, lopesh etj	60,000	60,000	60,000	60,000	70,000	75,000
o.	Subjektet Juridike te Medha me xhiro mbi 200 mijon leke	200,000	200,000	200,000	200,000	210,000	215,000
2.2	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa (100% paguajnë)	6,575,000	7,232,500	7,955,750	8,904,390	11,398,019	13,512,179
2.3	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	70%	80%	85%	85%	90%	90%
2.4	Të ardhurat e grumbulluara	4,602,500	5,786,000	6,762,388	7,568,732	10,258,217	12,160,961
2.5	Pjesë e koston operative për bizneset e mëdha	5,167,247	5,942,333	6,459,058	6,975,783	7,518,344	8,525,957
2.6	Përqindja e mbulimit të koston	89%	97%	105%	109%	136%	143%

Tabela 28 Mbulimi i koston nga tarifa e pastrimit nga BV dhe BM për Skenarin I [Burimi: Punuar nga Autori]

Nga tabela për planifikimin e të ardhurave dhe mbulimin e koston nga bizneset shohim se ato relativisht performojnë mjaft mirë, duke e tejkaluar edhe mbulimin e koston të skenarit të ri. Në tabelën më poshtë bëhet një përmbledhje e të ardhurave të grumbulluara dhe përqindja e mbulimit të koston nga të gjithë konsumatorët e bashkisë përgjatë 5 viteve të zbatimit të planit:

Performanca e grumbullimit të tarifës - Skenari I		2020	2021	2022	2023	2024	2025
I	Të ardhurat e grumbulluara në total nga familjet e bashkisë	4,312,350	5,053,959	7,308,578	9,255,616	10,229,262	11,870,877
II	Pjesë e koston operative për familjet në total për Bashkinë	11,745,704	13,507,559	14,682,130	15,856,700	17,031,270	18,892,895
III	Përqindja e mbulimit të koston nga familjet për të gjithë Bashkinë	37%	37%	50%	58%	60%	63%
IV	Të ardhurat e grumbulluara në total nga BV	1,047,480	1,209,091	1,630,528	1,671,869	2,128,035	2,432,037
V	Pjesë e koston operative për BV në total për Bashkinë	4,547,177	5,229,253	5,683,971	6,138,689	6,593,407	7,502,842
VI	Përqindja e mbulimit të koston nga BV për të gjithë Bashkinë	23%	23%	29%	27%	32%	32%
VII	Të ardhurat e grumbulluara në total nga BM	4,602,500	5,786,000	6,762,388	7,568,732	10,258,217	12,160,961
VIII	Pjesë e koston operative për BM në total për Bashkinë	5,167,247	5,942,333	6,459,058	6,975,783	7,518,344	8,525,957
IX	Përqindja e mbulimit të koston nga BM për të gjithë Bashkinë	89%	97%	105%	109%	136%	143%
VII	Të ardhurat e grumbulluara në total Bashkia	9,962,330	12,049,050	15,701,493	18,496,217	22,615,514	26,463,875
VIII	Kosto Operative e Bashkisë	21,460,127	24,679,146	26,825,159	28,971,172	31,143,021	34,921,694
IX	Përqindja e mbulimit të koston për të gjithë Bashkinë	46%	49%	59%	64%	73%	76%

Tabela 29 Të ardhurat dhe mbulimi i koston nga tarifa e pastrimit gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit në Bashkinë Vau Dejës [Burimi: Punuar nga Autori]

Nga tabela shohim se Bashkia Vau Dejës gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit, sipas parashikimeve për rritjen e nivelit të grumbullimit të tarifës së pastrimit me 5% çdo vit dhe rritjen e kostos operative me 10% çdo vit, do të arrijë të mbulojë koston e shërbimit deri në masën 76%, nëse të gjithë konsumatorët do të jenë të gatshëm të paguajnë tarifën e pastrimit. Këto shifra mund të jenë më të larta, nëse bashkia ka ambicie dhe përkushtim për të vendosur objektiva më të larta nivelin e grumbullimit të tarifës, në mënyrë të tillë që të ardhurat e grumbulluara të mbulojnë deri në 100% të koston të shërbimit.

SKENARI II

Nëse Bashkia Vau Dejës do të marrë përsipër realizimin e skenarit të dytë, është e qartë që niveli i tarifave dhe i koston për dy njësitë ku planifikohet të shtrihet shërbimi do të rriten. Konkretisht nga Skenari I për në skenarin e dytë kosto për NJA Bushat do të rritet me 23% dhe për NJA Vau Dejës do të rritet me 27%. Megjithatë, nisur nga fakti që Bashkia Vau Dejës duhe të përmbushë standardin minimal për shtrirjen e shërbimit në të gjithë territorin e saj (NJA Shllak është e pambuluar me shërbim dhe rrjeti rrugor krijon vështirësi dhe kosoto shumë të lartë në ofrimin e shërbimit në këtë zonë) bashkia mund të zgjedhë që ofrimin e këtij skenari ta mbulojë me koston aktuale, duke rritur nivelin e grumbullimit të të ardhurave nga familjet, je moë 5% vit, por me 20-30% çdo vit, për të kompesuar koston operative të skemës së re.

VII. PLANIFIKIMI I FUSHATAVE TË NDËRGJEGJËSIMIT DHE INFORMIMIT TË KOMUNITETIT

Për të siguruar mirëfunksionimin e sistemit të manaxhimit të mbetjeve, rritjen e efikasitetit dhe efektivitetit të shërbimeve si dhe sigurimin e pastërtisë në territorin e bashkisë, është shumë i domosdoshëm përfshirja dhe ndërgjegjësimi i komunitetit. Komuniteti jo vetëm duhet të kuptojë funksionimin e sistemit, por duhet ta mbështesë atë. **Suksesi i çdo skeme bazohet plotësisht nga mbështetja e përdoruesve. Është me rëndësi që të sigurohet zbatueshmëria e planit në 5 vjeçarin e ardhshëm, bashkia duhet të sigurojë një marrëdhënie partneriteti me komunitetin, ku ai:**

- Të ketë aksesueshmëri në shprehjen e mendimit, ankesave, sugjerimeve në lidhje me shërbimin e menaxhimit të mbetjeve (anketa të zhvilluar rregullisht nga bashkia, njoftime të rregullta në stendën e bashkisë dhe në faqet online të saja dhe rrjetet sociale)
- Të informohet rregullisht në lidhje me skemën e menaxhimit të mbetjeve që aplikohet në territorin e bashkisë
- Të mundësohet transparenca e nivelit të tarifave të pastrimit dhe sistemit të faturimit për grumbullimin e saj
- Të njihet me detyrimet fiskale për pagesën e tarifës, detyrime të tjera në lidhje me skemën e menaxhimit dhe detyrimin për mbajtjen pastër të territorit të bashkisë

Konsumatorët si familjet, bizneset apo institucionet, në sajë të një fushatë të fortë ndërgjegjësimi mund të ndikojnë në përmirësimin e sistemit të mbledhjes, duke zbatuar kërkesat të hedhjes së mbetjeve në vendet e caktuara. Ndërgjegjësimi publik ndaj çështjeve të mbetjeve, pastërtisë së territorit dhe plotësimin e detyrimeve fiskale, konsiderohet si një prioritet dhe objektiv primar krahas objektivave të tjerë që lidhen me infrastrukturën apo me depozitimin e sigurtë të mbetjeve. Ka disa mënyrë për të rritur ndërgjegjësimin publik për çështjet e mbetjeve dhe për të dhënë informacion se si mund të trajtohen ato, me një kosto relativisht të ulët, por mjaft efektiv për arritjen e objektivit. Kjo mund të arrihet duke hartuar një plan ndërgjegjësimi i cili do të mundësojë:

- Ofrimin e një informacioni të përgjithshëm dhe të veçantë për komunitetin në lidhje me nismat vendore të mbledhjes, riciklimit të mbetjeve, pastërtisë së bashkisë dhe koston të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve;

- Transparenca me komunitetin në lidhje me sistemin e faturimit dhe nivelin e tarifave të pastrimit;
- Ndërgjegjësimin e komunitetit për detyrimet ligjore për pagesën e tarifës së pastrimit, rregullat dhe detyrimet vendore;
- Nxitjen e qëndrimit miqësor ndaj mjedisit.

Metoda për komunikim dhe informim

Metodat më të përdorura të komunikimit të informacionit janë broshurat, artikujt në gazeta, njoftimet, dhe reklamat në TV dhe radio lokale, dhe fletëpalosje që shpërndahen në shkolla. Një zhvillim të lartë sot në vend ka edhe teknologjia e informacionit si edhe aksesin në internet. Kjo teknologji si edhe tërheqja pas rrjeteve sociale të komunitetit (kryesisht atij në moshë të re) mund të jetë një mundësi e mirë për komunikimin dhe informimin e publikut për shkak edhe të kostos së ulët si edhe shpejtësisë që ofron. Gjithashtu mund të shfrytëzohen dhe evente të karaktereve të ndryshme (festa, tubime, koncerte), ku ka grumbullime të mëdha njerëzish dhe ku informi dhe komunikimi me publikun bëhet më i lehtë.

Në programet e informimit të komunitetit për sistemin e menaxhimit të mbetjeve që po aplikohet në zonën e tyre metoda më e mirë është ajo "derë më derë". Kjo metodë fton konsumatorët në njohjen e sistemit të grumbullimit të mbetjeve që aplikohet, në nismat e riciklimit dhe kompostimit, për të përmirësuar qëndrimin e tyre ndaj ndarjes së mbetjeve në burim, për të zbatuar rregullat dhe respektuar oraret si dhe informimi për nivelin e tarifës së pastrimit, sistemit të faturimit të përcaktuar dhe detyrimin për pagesën e tarifës.

Banorëve dhe bizneseve iu shpërndahen fletë informative për çështje të ndryshme që lidhen me sistemin menaxhimit të mbetjeve në zonën e tyre, duke filluar që nga frekuenca e shërbimit, niveli i tarifave, sistemi i faturimit për pagesën e tarifës apo llojet e mbetjeve që duhet të ndahen në burim, në varësi të skemës së grumbullimit që janë duke aplikuar.

Përdorimi i mjeteve teknologjike që shërbejnë për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve apo kontenierët për informim: Tek të gjithë makinat dhe nëse është e mundur tek kontenierët e mbetjeve duhet të shkruhet qartë dhe lehtësisht e lexueshme (me germa të paktën 10 cm të mëdha) një slogan domethënës për të mbajtur pastër zonën, numrin e telefonit të ofruesit të shërbimit si dhe numrin e telefonit falas që caktohet nga autoritetet vendore, sipas një formati të miratuar paraprakisht.

Marrja e opinionëve të qytetarëve

Një tjetër çështje e rëndësishme është krijimi i mekanizmave për marrjen e mendimeve dhe reagimit të qytetarëve: si mund të ftohet publiku t'i japë bashkisë mendime apo opinione ose komente për shërbimin e mbetjeve?

Dy metodat kryesore për të marrë mendimin e komunitetit janë:

- Mundësia e komunitetit për t'u ankuar: Bashkia apo operatori i shërbimit duhet të ketë zyrën e kontaktit/informacioni për të marrë ankesat. Numri i ankesave dhe zgjidhja e tyre është një nga parametrat e matjes së performancës së institucionit lidhur me menaxhimin e mbetjeve.
- Vlerësimi i kërkesës dhe sondazhi/studimi i "vullnetit për të paguar": Për të vlerësuar kërkesën, vullnetin dhe mundësinë për të paguar, del nevoja për të komunikuar me përfituesit e mundshëm të shërbimit lidhur me alternativat e shërbimit, kostot, buxhetin dhe tarifën. Për secilën zonë të komunitetit apo zonë për t'u përfshirë në sondazh, mostra që duhet të realizohet është midis 100 dhe 200 të intervistuar. Kjo praktikë duhet të kryhet në periodikisht nga bashkia, ose sa herë ajo e shikon të arsyeshme për të marrë opinionin e publikut në lidhje me vlerësimin e performancës të shërbimit.

VIII. RISHIKIMI I PLANIT

Ndjekja e zbatimit të planit duhet të jetë një proces i vazhdueshëm me vlerësime periodike (çdo 5 vjet) ose më shpesh nëse është e nevojshme për vlerësimin dhe rishikimin e objektivave dhe masave. Monitorimi dhe vlerësimi mund të funksionojë si një bazë për rishikimin e planit.

Çështje të rëndësishme për t'u marrë në konsideratë kur të analizohet ky plan janë sigurisht vlerësimi nëse objektivat janë përmbushur, nëse masat e parashikuara kanë qenë efektive apo jo. Një plan duhet të rishikohet gjithashtu, kur politika kombëtare e mbetjeve rekomandon apo detyron ndryshime thelbësore në mënyrën e menaxhimit të mbetjeve apo vendos objektiva të ndryshëm në funksion të obligimeve ndërkombëtare. Në këto raste, plani duhet të përballet me ndryshime të thella ose mund të jetë i nevojshëm hartimi i një plani të ri.

Përgjatë zbatimit të planit, duhen analizuar në mënyrë të vazhdueshme faktorët kryesorë që impaktojnë në parashikimet dhe objektivat e vëna në plan, si zhvillimi i popullsisë, ndryshimet lidhur me konsumin dhe llojin e mbetjeve të gjeneruara nga industrinë apo ekonominë shtëpiake. Gjithashtu analizimi i këtyre faktorëve shërben për të vlerësuar programet dhe projektet në proces apo që priten të fillojnë.

8.1 Monitorimi i planit

Ky plan duhet të parashikojë hapat në vazhdim, indikatorët dhe mjetet për të vlerësuar punën e bërë, për të verifikuar nëse objektivat janë përmbushur dhe të raportojnë tek vendimmarrësit. Qëllimi është që të sigurojë që autoritetet përgjegjëse u është dhënë mundësia për të ndjekur zhvillimin dhe zbatimin e planit dhe të vendosin mbi masat shtesë, nëse është e nevojshme. Studimi bazë, i kryer për qëllim të këtij plani, do të shërbejë si një status bazë mbi të cilën do të vlerësohen arritja e objektivave dhe targeteve dhe mbi të cilin do të maten ndryshimi i indikatorëve të performancës së planit.

Monitorimi i planit duhet të jetë një proces i vazhdueshëm me vlerësime periodike dhe, nëse është e nevojshme mund të kërkojë rishikimin e objektivave dhe masave të planit. Monitorimi i planit do të shërbejë për:

- Për të dhënë informacion të vazhdueshëm tek bashkëpunëtorët dhe grupet e interesit, mbi statusin e zbatimit të planit;
- Për të analizuar statusin dhe për të vlerësuar efektivitetin e skemave të zbatuara;
- Për të përshtatur, modifikuar ose forcuar skemat apo programet në proces, ose për të krijuar të reja më të përshtatshme apo të efektshme;
- Për të mësuar, përditësuar dhe shpërndarë informacion dhe njohuri.

Procesi i monitorimit dhe vlerësimit të shërbimit

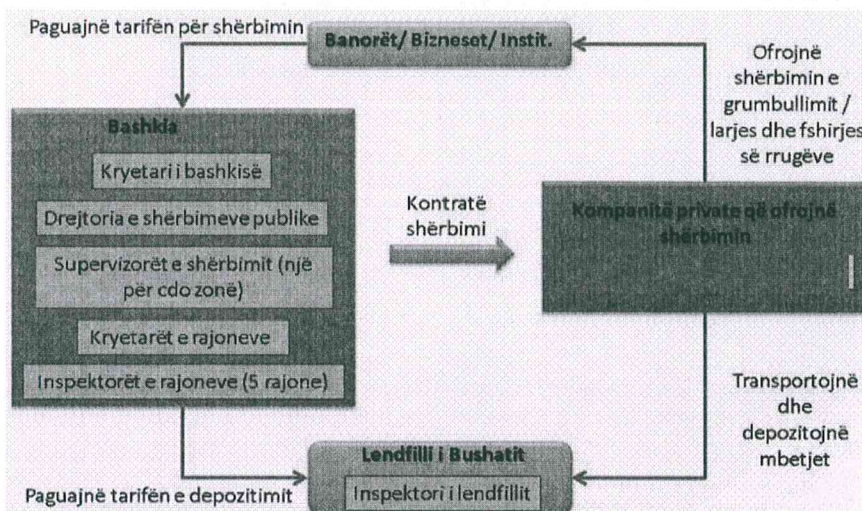
Bashkia duhet të ndjekë këto hapa në kryerjen e procesit të monitorimit dhe të vlerësimit të planit, si më poshtë:

- Rishikimi i situatës: Rishikimi i objektivave dhe synimeve, kontrolli nëse ato i përshtaten kontekstit real dhe vlerësimi i tyre me anë të indikatorëve
- Mbledhja e evidencave sasiore dhe cilësore që lidhen me mbetjet
- Analizimi i evidencave: Analizimi i të dhënave për të matur progresin, krahasimi i rezultateve me objektivat dhe synimet, kontrolli nëse objektivat janë arritur në një afat kohor të dëshiruar;
- Dokumentimi i konkluzioneve
- Ndarja dhe diskutimi i konkluzioneve: Gjetjet duhet të ndahen me palët e interesuara dhe domosdoshmërisht me vendimmarrësit.

Kryetari i bashkisë duhet të ngarkojë një grup pune përgjegjës apo zyrtarë të caktuar, brenda stafit të bashkisë, me përgjegjësinë e monitorimit dhe vlerësimit të planit.

- Grupi i punës duhet të përfshijë zyrtarë të administrimit të mbetjeve, administrimi financiar, struktura të mjedisit dhe kontrollit të territorit dhe konsulentëve të jashtë.
- Grupi i punës duhet të evidentojë të gjitha PGM në të gjithë territorin e bashkisë dhe duhet t'i hedhë në hartë.
- Grupi i punës duhet të njihet me qëllimin e zhvillimit të sistemeve të monitorimit të shërbimit, pavarësisht nëse shërbimi ofrohet nga bashkia apo nga privati, ku monitorimi shërben:
 - Për të matur progresin e çdo operacioni më vete në menaxhimin e mbetjeve kundrejt objektivave dhe targeteve të dakortësuara. Në këtë mënyrë bashkia do ta dijë paraprakisht në qoftë se objektivat e shërbimit të MM kanë mundësi që të plotësohen
 - Për të matur efektivitetin e paisjeve dhe stafit të përdorur në çdo operacion të menaxhimit të mbetjeve
 - Për të hartuar dhe adresuar masa korrektuese dhe rregulatore për të përmirësuar shërbimin bazuar mbi informacionin e mbledhur përmes monitorimit
 - Për të vlerësuar shpenzimet dhe për të kontrolluar kostot e çdo operacioni në menaxhimin e mbetjeve, për t'u siguruar që buxheti ekzistues është i shpërndarë në mënyrën e duhur dhe është i mjaftueshëm për të mbuluar kostot
 - Për të vlerësuar sjelljen e përdoruesve si dhe për të matur kënaqësinë e konsumatorit për të parë dhe vlerësuar sesi këto parametra ndikojnë në performancën e shërbimit
 - Për të planifikuar më mirë shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në të ardhmen dhe për të vlerësuar mundësinë dhe potencialet e zgjerimit dhe riplanifikimit të shërbimit.

Grupi i punës në Bashki mund të zgjedhë që të identifikojë aktorët të cilët duhet të jenë të përfshirë në procesin e monitorimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve siç paraqitet në skemat më poshtë:

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE - BASHKIA VAU DEJËS

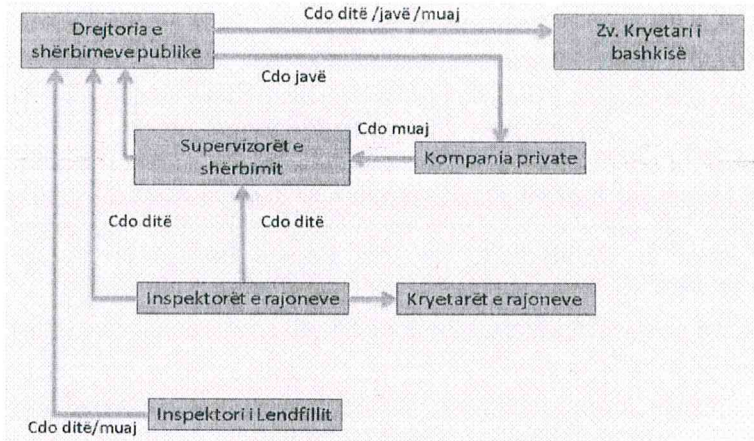

Figura 23 Aktorët që mund të përfshihen në operacionet e monitorimit të shërbimit

[Burimi: zhvilluar nga autori]

Ndërkohë për të gjitha njësitë vendore, pas evidentimit të PGM në terren, grupi i punës mund të hartojë modele të raporteve ditore në lidhje me gjendjen e PGM në të gjithë territorin tyre. Këto raporte duhet të plotësohen nga supervzori përpara se të raportohen në Drejtorinë e Shërbimeve Publike në Bashki:

Grumbullimi i mbetjeve dhe transport							Koha e shërbimit				
Raport ditor	Zona	Rajoni	Emri i supervizorit			Data	Ora				
	Emri i rrugës/ishati	Koha e monitorimit	PGM	Nr. i kontenerëve	Frekuenca e grumbullimit	Nr. i kontenerëve të grumbulluar	Data e largës	Nr. i kontenerëve të larë apo jo	Nr. i kontenerëve të dëmtuar	Shënime	
1			1	2	2 ditë/javë						
			2	1							
			3	5							
			4	1							
			5	4							
			6	2							
			7	2							
			8	1							
2			9	2	2 ditë/javë						
			10	1							
			11	1							
			12	2							
			13	2							
			14	3							
3			15	2	2 ditë/javë						
			16	1							
			17	2							
			18	1							
4			19	1	2 ditë/javë						
			20	2							
			21	1							
			22	1							
			23	1							
			24	1							
			25	1							
			26	2							
5			27	1	2 ditë/javë						
			28	1							
			29	1							

Tabela 30 Model të raportimi ditor për gjendjen e PGM

[Burimi: Punuar nga Autori]

IX. KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL

9.1 Rregullorja vendore

Bashkia Vau Dejës duhet të përgatisë dhe miratojë rregulloren lokale për administrimin e shërbimit të mbetjeve, ku të përcaktohet qartë roli dhe përgjegjësia e prodhuesve dhe operatorëve të mbetjeve, me qëllim administrimin e suksesshëm të tyre brenda territorit të saj administrativ. Kjo rregullore duhet të përcaktojë rregullat dhe procedurat për administrimin vendor të mbetjeve, procedurat për trajtimin e ankesave të qytetarëve si dhe gamën e sanksioneve për mosrespektim të rregullave.

Më konkretisht kjo rregullore duhet të përfshijë:

- a. Standardet lokale të punës dhe cilësisë, metodologjitë dhe teknologjitë, rregullat e sigurisë dhe të shëndetit për shërbimet e pastrimit dhe të administrimit të mbetjeve;
- b. Rregullat dhe detyrimet e prodhuesve të mbetjeve;
- c. Sanksione në raste të dëmtimit të kontenierëve, të ndryshimit të funksionit apo vendodhjes së PGM apo kontenierëve;
- d. Marrjen e masave parandaluese për mos-djegjen e mbetjeve në kazanë, për moshedhjen e mbetjeve në rrymat ujore dhe kanalizimet, apo në vende të tjera nga ato të miratuara nga bashkia;
- e. Marrjen e masave parandaluese për mos-hedhjen e mbetjeve voluminoze dhe atyre të rrezikshme, mos-depozitimin e kafshëve të ngordhura dhe mbetjeve të rrezikshme;
- f. Shmangien e parkimit të automjeteve përballë apo pranë pikave të caktuara të grumbullimit të mbetjeve;
- g. Marrjen e masave për pastrimin nga ana e pronarëve të hapësirave rreth dyqaneve dhe pikave ambulatore të shitjes;
- h. Marrjen e masave për sigurimin e një pastertie të pranueshme, duke dezinfektuar kontenierët dhe koshat rrugorë të depozitimit të mbetjeve;
- i. Mbajtja e uniformave gjatë proceseve të punës nga punonjësit e pastrimit;
- j. Përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të administruesve të mbetjeve (operatorët e mbetjeve, industria e mbetjeve)
 - Veprimet të kryhen vetëm nga kontraktorë të licencuar;
 - Procedurat administrative për dhënien dhe heqjen e licencave;
 - Pagesa e tarifave dhe taksave të vendosura nga autoriteti vendor;
 - Përdorimi i makinerive dhe kontenierëve të përshtatshëm;
 - Përdorim i vendeve të licensuara të depozitimit;
 - Regjistrimi i konsumatorëve që përfitojnë shërbim e pastrimi;
 - Mbajtja e të dhënave historike për mbetjet;
 - Parandalimi i problemeve për shëndetin publik.

9.2 Zbatimi dhe sanksionet

Rregullorja vendore e administrimit të mbetjeve duhet të përcaktojë një sërë gjobash dhe sanksionet që duhet të caktohen dhe miratohen nga Këshilli Bashkiak. Niveli i gjobave dhe sanksioneve duhet të bazohen në shërbimin e ofruar dhe në parimin "ndotësi paguan", ku shkelësi duhet të ndëshkohet me qëllim që të merren parasysh kostot e pastrimit apo mbledhjes së mbetjeve, kostot mjedisore dhe për më tepër të krijohet një sistem i drejtë për shkurajimin dhe parandalimin e ndotësve.

Gjobat lokale duhet të vendosen nga inspektorët bashkiakë që janë nën juridiksionin e bashkisë. Përgjegjësia kryesore e këtyre inspektorëve është të vendosin sanksione për personat fizikë apo juridikë që shkelin kushtet ligjore në lidhje me mbledhjen, largimin dhe transportin e mbetjeve.

9.3 Licencimi mjedisor

Zbatimi me sukses i kuadrit ligjor vendor do të kërkojë përmirësime në sistemin e licencimit mjedisor, i cili përbën mekanizmin kryesor të kontrollit. Sipas legjislacionit kombëtar:

- Bashkitë duhet të bashkëpunojnë me ARM (Agjencia Rajonale e Mjedisit) kur japim miratime për njerëz që ushtrojnë veprimtari apo projekt për administrimin e mbetjeve;
- Të japin miratimin për vendet e depozitimit të mbetjeve të rrezikshme për qëllime të marrjes së lejeve mjedisore (Neni 13 i Ligjit për Mbetjet e Rrezikshme);
- Të kontrollojnë vazhdimisht përmbushjen e detyrimeve ligjore në veprimtaritë e administrimit të mbetjeve (përfshirë jo vetëm mbetjet urbane por edhe mbetje ndërtimore dhe të tjera jo-urbane). Në këtë aspekt, ajo duhet të marrë herë pas here raporte nga personat e përfshirë në këto veprimtari.

9.4 Pjesëmarrja e sektorit privat

Ekzistojnë një sërë përfitimesh dhe avantazhesh lidhur me përfshirjen e sektorit privat në sektorin e manaxhimit të mbetjeve:

- Sektori privat zotëron një ekspertizë më të mirë teknike dhe akses më të madh ndaj kapitaleve financiare sesa sektori publik;
- Skemat e minimizimit të mbetjeve që kërkojnë financime në teknologji (makineri dhe kontenierë) mund të jenë shumë të përshatshme për një bashkëpunim PPP;
- Administrata e sektorit privat është më efektive se ajo e sektorit publik;
- Aty ku sektori privat mund të realizojë shërbimet me standarde të njëjta apo më të mira dhe me kosto më të ulët për njësi, dhënia me kontratë e shërbimeve është një mundësi mjaft e mirë për të përmirësuar performancën e përgjithshme të shërbimeve të bashkisë;
- Dukë qënë që është i orientuar drejt fitimit, sektori privat ofron kontroll më të mirë të standardeve operative dhe teknike, etj.

Kontraktimi i shërbimeve të largimit të mbetjeve voluminoze, mbetjeve të riciklueshme apo dhënia me koncesion e impianteve apo aktiviteteve për trajtimin mbetjeve (përfshirë edhe Stacionin e Transferimit të Mbetjeve), duhet të shihet si një mundësi për të tërhequr investime nga sektori privat në infrastrukturën e mbetjeve. Përfshirja e sektorit privat me anë të koncesionit apo partneritetit publik-privat duhet të nxitet si një mekanizëm për të ofruar një zgjidhje më të mirë ekonomike dhe që mund të jetë e pranueshme nga pikëpamja mjedisore.

Sektori privat mund të marrë pjesë në secilën nga veprimtaritë e administrimit të mbetjeve të ngurta, siç jepet edhe më poshtë:

Ofrimi i kamionëve apo makinerive të rënda – me qira ose marrëveshje qiraje me pronarët e pajisjeve	Fshirja apo pastrimi i rrugëve dhe zonave të hapura – me kontratë shërbimi
Mbledhja e mbetjeve të përgjithshme urbane nga të gjitha lagjet / i gjithë qyteti – me kontratë shërbimi	Riparimi i makinerive të bashkisë për mbetjet urbane – me kontratë shërbimi sipas nevojave apo me kontratë afatgjatë
Ofrimi i kontenierëve të posaçëm për skemat e minimizimit të mbetjeve	Operimi i ST – me kontratë shërbimi ose koncesion
Mbledhja e mbetjeve komerciale nga hotelet, zyrat, tregjet apo dyqanet	Vjelja e tarifave të përdoruesit apo taksave të mbetjeve – me të drejtë ekskluzive për mbledhjen e tarifave me agentë, si ndërmarrja e ujësjellësit, apo elektriku.

Tabela 31 Pjesëmarrja e sektorit privat në administrimin e mbetjeve të ngurta
[Burimi: Punuar nga autori]

9.5 Mbështetja politike

Menaxhimi i mbetjeve dhe pastërtia e qytetit duhet të konsiderohen të një rëndësie të veçantë për qytetin dhe banorët e tij dhe do të kërkojë një mbështetje dhe inkurajim të fortë nga Këshilli Bashkiak për të arritur objektivat e tij. Në këtë kuadër, nga njëra anë Këshilli Bashkiak duhet të shikojë me prioritet mbështetjen e projekteve, iniciativave lokale për modernizimin e këtij sektori, përmirësimin e buxhetit, investimet dhe përmirësimin e paketës fiskale, dhe nga ana tjetër bashkia duhet të sigurojë transparencën maksimale ndaj këshillit dhe publikut për të gjitha veprimet që ajo ndërmerr. Kjo marrëdhënie reciproke do të mundësojë paanësinë politike për çështjet që lidhen me mjedisin dhe pastërtinë e qytetit. Mbetet detyrë e stafit të Bashkisë që këtë çështje t'ia argumentojë dhe adresojë në mënyrë sa më profesionale Këshillit Bashkiak me qëllim marrjen e dakordësisë në miratimin e planit lokal të menaxhimit të mbetjeve si dhe buxhetin përkatës për zbatimin e tij.

X. PLANI I VEPRIMIT

Komponenti	Objektivi Strategjik	Veprimi i detajuar	Indikator matës i performancës	Përgjegjësia	Afati kohor
<p>1.1</p> <p>Mbulimi i zonës me shërbim (të dhënat e bashkisë)</p>	<p>Mbulimi i territorit të Bashkisë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbejeve dhe konsolidimi i tij në zonat ku aktualisht ofrohet shërbimi</p> <ul style="list-style-type: none"> Shiritja e shërbimit në 100% të territorit urban në NJA Vau Dejës, NJA Bushat, NJA Hajmel Shiritja e shërbimit në 90% të territorit rural në NJA Vlg Mnelë dhe NJA Temal Shiritja e shërbimit në 50% të territorit rural në NJA Shllak, (kur të mundësohet ruga automobilistike) Përmirësimi dhe zgjerimi i infrastrukturës për grumbullimin me kontenerë 1,1 m³ si dhe transportin efektiv të mbejeve në të gjithë territorin e Bashkisë Vau Dejës 	<p>1. Rrëzimi i zonave të shërbimit të mbejeve (ndarje e Bashkisë në katër zona shërbimi: Zona Semi- Urbane (NJA Bushat, NJA Vau Dejës, NJA Hajmel); Zona Rurale (NJA Temal, NJA Vlg Mnelë),</p> <p>2. Shiritja e shërbimit në NJA në të cilat nuk ofrohet shërbimi i mbejeve (NJA Temal, NJA Vlg Mnelë) dhe konsolidimi i shërbimit në NJA të cilat kanë palur shërbim. Investim në infrastrukturë duke e përmirësuar atë, në sajë të nevojës të reja që ka Bashkia e re (bierje kontenerë dhe mjete teknologjike</p>	<p>Numri i klientëve që marrin shërbim kundrejt atyre që nuk marrin shërbim</p> <p>Sasia e mbejeve që grumbullohen kundrejt atyre që generohen</p>	<p>Bashkia Vau Dejës; (Kryetari, Drejtori i shërbimeve, Përgjegjësi i shërbimit të mbejeve)</p>	<p>2020-2021</p>
<p>1.2</p> <p>Pasërtia e bashkisë</p>	<p>Sigurimi i pasërtisë të pikave të grumbullimit të mbejeve (evitimi i pikave të tejmbushura)</p> <p>Sigurimi i pasërtisë të regullit të rregulluar nga hedhurinat</p> <p>Reduktimi i depozitimeve ilegale të mbejeve urbane dhe atyre inerte në territorin e Bashkisë Vau Dejës</p>	<p>1. Shiritja e shërbimit në territore të pa mbuluara me shërbim (NJA Vlg Mnelë dhe NJA Temal)</p> <p>2. Konsolidimi dhe përmirësimi i infrastrukturës mbështetëse për grumbullimin dhe transportin e mbejeve në 3 NJA ku aktualisht ofrohet shërbimi i menaxhimit të mbejeve</p> <p>3. Zbatimi i sistemit të monitorimit të rregullit të pikave të grumbullimit të mbejeve dhe nivellit të pasërtisë</p> <p>4. Zbatimi i masave të përcaktuara në studimin e djep "Zbulja e Riskut në Vend depozitime – Raporti Final 2018" për rehabilitimin dhe në mbylljen përfundimtare të venddepozitimeve në Bashkinë Vau Dejës;</p> <p>5. Sigurimi i financimit për zbatimin e projektit të rehabilitimit</p> <p>6. Hartimi dhe miratimi i një plani mjedisor të monitorimit dhe kujdesit pas mbylljes të</p>	<p>Niveli i pasërtisë të pikave të grumbullimit të mbejeve (prania e mbejeve jashtë kontenerëve)</p> <p>Niveli i pasërtisë të rregullit kryesor të bashkisë</p> <p>Numri i depozitimeve ilegale kundrejt atyre të pasuara</p>	<p>Bashkia Vau Dejës (Administratorët e NJA Përgjegjësi i shërbimeve publike)</p>	<p>2021-2022</p>

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE - BASHKIA VAU DEJËS

1.3	Gadishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat e komunitetit	Ngritja e një sistemi komunikimi dhe partneriteti me komunitetin për krijimin e mundësisë për akses të vazhdueshëm për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve	<p>vendepozitimeve</p> <p>Hartimi i një strategjie dhe plani veprimi për mundësimin e vazhdueshëm të informacionit për kategoritë e konsumatorëve në lidhje me çështje që kanë të bëjnë me shërbimin e menaxhimit të mbetjeve:</p> <ol style="list-style-type: none"> Sistemi i menaxhimit të mbetjeve që zbatohet Regullat që duhen zbatuar dhe specifikat në lidhje em eorarie e shërbimit Kosto e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve Nivelet e tarifave të pasurimit për secilën kategori të konsumatorëve Detyrimi për pagesën e larofës dhe format e pagesës <p>2. Aplikimi i mjeteve të informimit dhe komunikimit si broshura informative, buletinë, postera, rreze sociale, standat e bashkisë apo anketat periodike për të informuar rregullisht komunitetin</p> <p>3. Krijimi i një faqeje për shërbim klienti nga bashkia ku të adresohen të gjitha ankesat e qytetarëve në kohë reale dhe të regjistrohen sa prej tyre kanë marrë përgjigje nga bashkia dhe niveli i kënaqësisë së komunitetit.</p>	Numri i fushatave të ndërgjegjësimit të ndërmarrë gjatë një viti Numri i materialeve ndërgjegjësuese të përgatitura dhe shpërndara gjatë vitit me njëzet e komunikimit të bashkisë Numri i ankesave të marra kundrejt atyre të adresuara	Bashkia Vau Dejës, zyra e informimit dhe komunikimit me komunitetin	2020-2021
II. QENDRUESHMERIA MËDISORE						
2.1	Shkalla e grumbullimit të diferencuar	Promovimi i ndarjes dhe minimizimit të mbetjeve në burim si dhe në të gjitha statet e gjenerimit të tyre.	<p>1. Mobilizimi i përfshirjes së komunitetit në skemat pilot</p> <p>2. Zhvillimi i anketimeve paraprake për vlerësimin e vullnetit për t'u përfshirë në skemat e ndarjes në burim</p> <p>3. Përcaktimi i zonës pilot për skemën e ndarjes në burim të mbetjeve në NJA Bushat dhe NJA Vau Dejës</p> <p>4. Hartimi i një plani-pune specifik për zbatimin e skemave të ndarjes së mbetjeve, i cili duhet të koordinohet me sistemin ekzistues të grumbullimit të mbetjeve të tjera urbane</p> <p>5. Organizimi i takimeve në komunitet dhe me bizneset, para dhe gjatë fillimit të skemave pilot për të mbështetur përplekjet/programet e ndërgjegjësimit</p>	Numri i skemave pilot të aplikuar në Bashkinë Vau Dejës Numri i rrymave të mbetjeve që ndahen në burim nga komuniteti Sasia e mbetjeve vjetore që ndahen në burim kundrejt totalit të mbetjeve	Bashkia Vau Dejës, sektori i shërbimeve publike, komuniteti i përfshirë në ndarjen në burim	2023-2025

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE - BASHKIA VAU DEJËS

	<p>dhe edukimit për rritur cilësinë dhe nivelin e përfshirjes së komunitetit</p> <p>6. Organizimi i takimeve me grupet e interesit në rajon dhe me gjerë.</p> <p>7. Aplikimi i infrastrukturës të përshatshme për grumbullimin e ndarë të mbetjeve</p> <p>8. Lidhja e marrvëshjeve bashkëpunimi/ pjesëmarrje me bizneset e mëdhenj ashtu dhe nëse është e mundur me komunitetin e skemave pilot për detyrimet dhe përfutimet e palëve.</p>		
<p>Bashkia Vau Dejës, sektori shërbimeve publike, komuniteti i përfshirë në ndarjen ën burim</p>	<p>1. Prezantimi i skemave të kompostimit të mbetjeve të biodegradueshme.</p> <p>2. Aplikimi i infrastrukturës të përshatshme për grumbullimin e ndarë të mbetjeve të biodegradueshme. Investim në kontenerë dhe mjete teknologjike të posaçme për grumbullimin e këtyre mbetjeve</p> <p>3. Projektimi dhe ndërtimi i pikave të hapura (në zonën Vau Dejës- Bushat) për kompostimin e mbetjeve të biodegradueshme dhe kontrolli i vazhdueshëm i këtyre pikave</p> <p>4. Kyerja e studimeve të fizibilitetit dhe kompostimit në nivel lokal ose ndër-lokal.</p> <p>5. Inkurajimi i shtirjes së skemave të kompostimit në territorin e bashkisë përmes bashkë-financimit me bizneset dhe komunitetin.</p>	<p>Promovimi i trajtimit të veçantë të mbetjeve organike, kryesisht nga kopshtet duke instaluar skemat e ndarjes në burim për zona pilot në bashki</p>	
<p>Bashkia Vau Dejës, sektori shërbimeve publike, komuniteti i përfshirë në ndarjen ën burim</p>	<p>1. Ofrimi i informacioneve specifike për grupet e interesit (konsumatorët në zonat pilot)</p> <p>2. Lançimi i nismave të reja (grumbullimi individual i mbetjeve, riciklimi dhe kompostimi) duke përdorur promovimin në TV, radio lokale dhe gazeta</p> <p>3. Krijimi i grupeve në komunitet për promovimin e edukimit dhe ndërgjegjësimit në zonat pilot dhe konsumatorët pilot</p> <p>4. Hartimi dhe shpërndarja e paketave të informacionit sipas grupeve të interesit (gjetëtarët, bizneset, shkollat, industria, etj)</p> <p>5. Përdorimi i mjeteve teknologjike dhe</p>	<p>Sensibilizimi i komunitetit dhe bizneseve për t'u bërë pjesë e iniciativave të bashkisë për mbajtjen pastër të territorit si dhe për aplikimin e skemave inovative për minimizimin e mbetjeve</p>	<p>Numri i konsumatorëve të informuar</p> <p>Numri i fushatave ndërgjegjëse të realizuara për sensibilizimin e komunitetit</p>

<p>2.2 Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave</p>		<p>kontenierët për të ofruar informacion të përgjithshëm (slogan, numrat e kontaktit, grafikët e shërbimit) Realizimi i fushatës "derë më derë" për të përfshirë popullatën dhe bizneset në mënyrë eficiente mbi aktivitetet e riciklimit dhe ndarjes në burim dhe pagesës së tarifës së pasirimit Hartimi i programeve dhe fushatave "vijuese" të riciklimit për të përmirësuar cilësinë e ndarjes në burim përmes programeve të riciklimit të mbejtjeve organike Hartimi dhe shpërndarja e udhëzuesve dhe ilustrimeve për riciklimin dhe kompostimin, për shkollat, bizneset, banorët.</p>		
<p>III. QENDRUESHMERIA EKONOMIKE DHE FINANCIARE</p>				
<p>3.1 Mbulimi i kostos</p>	<p>Forcimi i kuadrantit financiar të menaxhimit të mbejtjeve, marrëveshjeve dhe kontratave. Logaritja vjetore e kostos sipas modeilit të miratuar me VKM dhe rishikimi i nivelit të tarifave, bazuar në koston reale të shërbimit. Rifreskimi i databazës së Klientëve për planifikimin e saktë të grumbullimit të tarifës</p>	<p>Niveli i mbullimit të kostos nga tarifat e pasirimit</p>	<p>Bashkia Vau Dejës, sektori i shërbimeve publike, zyra e financës dhe e taksave dhe tarifatve vendore</p>	<p>2021-2025</p>
<p>3.2 Niveli i grumbullimit të të ardhurave</p>	<p>Hartimi i një strategjie për rritjen e nivelit të të ardhurave nga tarifat për të gjitha njësitë administrative Konsolidimi i infrastrukturës për mbledhjen e plotë të tarifës deri në fund të 5 vjeçarit nga të gjitha</p>	<p>Niveli i realizimit të tarifave kundrejt planifikimit Niveli i mbullimit të kostos së shërbimit nga realizimi i tarifave</p>	<p>Bashkia Vau Dejës (Policia Bashkiake, Përgj. Shërbimesh, publike), Këshilli Bashkiake</p>	<p>2021-2025</p>

3.3	Transparenca në sistemin e faturimit	<p>Informimi i qytetarëve në lidhje me shërbimet e pastrimit që do të mbulojnë nga tarifa</p> <p>Aplikimi i fushatave ndërgjegjësuese në lidhje me pagesën e tarifës së pastrimit dhe rritjet progresive në saje të përmirësimit dhe shtimit të shërbimeve për mbetjet</p>	<p>3. Planifikimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit për të gjitha kategoritë e konsumatorëve, bazuar në databazën e rifreskuar të klientëve dhe paketës fiskale të vitit aktual</p> <p>4. Planifikimi dhe aplikimi i penaliteve të qarta efektive, dhe procedurave detyruese për mos pagimin e tarifave të mbejeve</p> <p>5. Planifikimi i zbritjes të nivelit të tarifave dhe heqja e tyre për konsumatorët e pëfshirë në programet pilot të minimizimit të mbejeve</p> <p>6. Rishikimi dhe përmirësimi i tarifimit të biznesëve, në përputhje të plotë me parimin "ndolësi paguan"</p> <p>7. Kryerja e studimeve periodike (vjetore) mbi "Dëshirën për të paguar" dhe "Mundësinë për të paguar" nga komuniteti</p> <p>8. Rishikimi i strategjisë së mbulimit të kostove dhe nivelit të tarifave, bazuar në analizën e zhvilluar në plan dhe marrja në konsideratë e performancës së grumbullimit, studimin e dëshirës për të paguar, kostove dhe objektivave si dhe indikatorët financiar të përcaktuar në këtë plan</p>	<p>Aplikimi i një sistemi faturimi transparent për komunitetin</p> <p>% e komunitetit që është i informuar në lidhje me sistemin e faturimit të tarifës së pastrimit</p>	2020-2022
IV. QËNDRUESHMERIA INSTITUCIONALE					
4.1	Transparenca në aspektet institucionale	<p>Plotësimi i kuadrit ligjor dhe rregullator lokal për menaxhimin e integruar të mbejeve urbane:</p>	<p>1. Miratimi i Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbejeve Ngurta Bashkiake</p> <p>2. Përditësimi i Rregullores Lokale të Menaxhimit të Mbejeve në kushtet e ndarjes së re administrative</p>	<p>Numri i dokumentave ligjorë të miratuar për shërbimin e menaxhimit të mbejeve</p> <p>Frekuenca e fushatave të monitorimit të shërbimit të menaxhimit të mbejeve</p>	<p>Bashkia Vau Dejës, sektori i shërbimeve publike, zyra e financave dhe taksave & tarifave vendore</p> <p>Bashkia Vau Dejës, (Përgjegjësi i Shërbimeve, Dep. Juridik, Drejtoria e menaxhimit financiar) Këshilli i Bashkiake</p> <p>2020-2021</p>

PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE - BASHKIA VAU DEJËS

<ul style="list-style-type: none"> • Miratimi i planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve • Hartimi i rregulloreve për shërbime të caktuara të mbetjeve • Adoptimi i modelit të dëdpsë, miratuar me VKM për llogaritjen e kostos dhe tarifave • Përmirësimi i sistemit të klientëve dhe rifreskimi databases 	<p>3. Hartimi i një plani për monitorimin e e regullit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve nga sektori i shërbimeve publike në bashki</p> <p>4. Hartimi i formateve ditore dhe mujore për monitorimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve</p> <p>5. Hartimi i një plani për zhvillimin e trajnimeve periodike për stafin lokal në fushën e menaxhimit të mbetjeve</p>	<p>Numri i formateve të monitorimit të hartuar nga bashkia</p> <p>Numri i raportimeve javore dhe mujore për nivelin e ofrimit të shërbimit</p>
<p>Monitorimi i regullit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve nga bashkia</p> <p>Ngritja e kapaciteteve të stafit lokal në fushën e menaxhimit të mbetjeve</p>		

ANEKS I: PLAN I DETAJUAR PËR PROGRAMIN E NDËRGJEGJËSIMIT NË LIDHJE ME PROCESIN E MANAXHIMIT TË MBETJEVE DHE SKEMAVE TË MINIMIZIMIT TË TYRE

Objektivat e projektit dhe të programit të ndërgjegjësimit

Ky program, do t'iu vijë në ndihmë jo vetëm komunitetit, i cili do të njihet me skemat e reja dhe iniciativat pilot të kompostimit, por edhe nxënësve të shkollave, të cilët do të marrin iniciativën për të zhvilluar procesin e kompostimit, në nivel komuniteti apo në ambientet e shkollave.

Objektivat e fushatës ndërgjegjësuese dhe informuese do të konsistojë si më poshtë:

1. Ndërgjegjësimin dhe informimin e qytetarëve në të gjithë zonën e parashikuar në lidhje me skemat e reja të manaxhimit të mbetjeve, si do të kryhen, si dhe angazhimin e tyre konkret në aplikimin e tyre;
2. Ndërgjegjësimin dhe rritja e numrit të qytetarëve që paguajnë tarifën për shërbimet e mbetjeve;
3. Mbështetje në aplikimin e skemave nxitëse për tarifa më të ulta të mbetjeve në sajë të angazhimit të komunitetit në aplikimin e skemave të kompostimit, duke përmirësuar në këtë mënyrë edhe shërbimin dhe cilësinë e mjedisit;
4. Rritja e numrit të qytetarëve dhe nr. nxënësve të shkollave të informuar në lidhje me procesin e kompostimit, dhe njëkohësisht që janë gati të ndërmarrin iniciativën për kompostimin e mbetjeve organike;
5. Ndërgjegjësimin dhe informimin e qytetarëve në të gjithë zonën e parashikuar në lidhje me procesin se si do të kryhet kompostimi, si dhe angazhimi i tyre konkret në aplikimin e skemave të kompostimit;
6. Prezantimin e skemave të ndryshme të kompostimit për kategori të ndryshme të qytetarëve dhe aktorëve që do të përfshihen në këtë iniciativë;
7. Prezantimin e modeleve/metodave që do të ndihmojnë në informimin dhe trajnimin e aktorëve të interesuar në aplikimin konkret të kompostimit të mbetjeve organike;
8. Prezantimin e skemave nxitëse për rritjen e pjesëmarrjes të aktorëve që do të aplikojnë skemat e kompostimit;
9. Promovimi i mbrojtjes së mjedisit urban dhe rural.

Fushata ndërgjegjësuese dhe komunikuese do të jetë pjesë e programit të njësive vendore dhe do të jenë ato, të cilat do të zbatojnë këtë program në territorin e njësive të tyre. Konkretisht me anë të këtij programi stafet lokale të njësive do të synojnë që periodikisht (ashtu siç është përcaktuar edhe në hapat më poshtë) gjatë gjithë vitit, të zhvillojë fushata intensive ndërgjegjësimi dhe informimi për komunitetin dhe specifikisht për nxënësit e shkollave. Njësitë vendore duhet të sigurojnë burimet e nevojshme financiare dhe njerëzore për të realizuar periodikisht gjatë vitit këtë program.

Në lidhje me burimet financiare njësitë vendore duhet të parashikojnë si fillim në buxhetet e tyre një zë të veçantë për programin e ndërgjegjësimit dhe informimit, ku duhet të merret në konsideratë elementet si më poshtë:

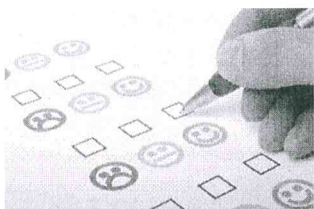
1. Përgatitja e materialeve informuese, si kalendari periodik i fushateve ndërgjegjësuese, si broshura, postera apo stenda për në ambientet e njësive vendore dhe shkollave
2. Përgatitja e spotit publicitar informues për fushatat intensive periodike gjatë vitit kalendarik
3. Hedhja e informacioneve informuese në faqen e internetit të njësive lokale dhe shpërndarja e informacionit në rrjete sociale
4. Përfshirja e ekspertëve/ trajnuesve të jashtëm që do të kryejnë sesionet e trajnimit në shkolla dhe në komunitet
5. Përgatitja dhe printimi i materialeve trajnuese për shkollat dhe komunitetin

Si fillim përfaqësuesit e njësive vendore do të jenë pjesë e ëorkshopeve që do të zhvillohen në kuadër të projektit, ku do të njihen fillimisht me skemën e re të manaxhimit të mbetjeve dhe skema specifike e kompostimit të mbetjeve në komunitet të kompostimit të mbetjeve, mundësitë që ka zona për të zhvilluar këto skemë, grupet e interesit që realisht kanë mundësi dhe interes, përfitimet ekonomike të

tregut nga aplikimi i skemës, vendosja e sistemit të tarifave për të përfituar shërbime më të mira mjedisore si dhe paraqitja e një plani informues dhe ndërgjegjësues për komunitetin.

Programi i fushatës ndërgjegjësuese dhe informuese për manaxhimin e mbetjeve

Rritja e njohurive të komunitetit dhe nxënësve në lidhje me skemat ndërvendore të manaxhimit të mbetjeve

HAPI 1- VEPRIMTARITË PARAPRAKE TË NDËRGJEGJËSIMIT

Njësia vendore duhet të promovojnë në komunitet apo në zonat pilot, ide dhe mënyra të reja për manaxhimin e mbetjeve, si prezantimi i skemave të reja për grumbullimin e mbetjeve (në burim), ndarjen e mbetjeve, ripërdorimi i mbetjeve, metodat alternative të dorëzimit të mbetjeve, etj., duke ndërmarrë fushata ndërgjegjësimi për publikun e gjerë, të fokusuar për disa konsumatorë apo në një zonë pilot.

Synimi për këtë fazë është t'i informojë njerëzit se është marrë një vendim për aplikimin e një skeme të re; apo se ekziston një mënyrë tjetër më e preferueshme për manaxhimin e mbetjeve në krahasim me mënyrën tradicionale; dhe se ekzistojnë arsye të mira për të ndërmarrë një ndryshim në praktikat aktuale të manaxhimit të mbetjeve. Shpërndarja e këtij informacioni në publik duhet të vijë jo vetëm si një vendim i marrë në nivel bashkie, por edhe në formën e një kërkesë (me anë të një pyetësoari, i cili do të vlerësojë nevojat e komunitetit dhe mendimi që ka komuniteti për aplikimin e skemave të reja të manaxhimit të mbetjeve).

Nisur nga ky fakt, njësitet vendore mund të fillojnë fushatën e ndërgjegjësimit me anë të një **pyetësoari**, i cili mund të përsëritet periodikisht (**1-2 herë në vit**), për të vlerësuar si fillim opinionin e tyre në lidhje me gjendjen ekzistuese të manaxhimit të mbetjeve dhe prezantimit të metodave të reja të manaxhimit të mbetjeve, si ndarja në burim, riciklimi, kompostimi i mbetjeve. Në këtë pyetësor do të parashikohet edhe një pjesë në **lidhje me opinionin/sjelljen e banorëve kundrejt tarifës së mbetjeve**, a janë ata të informuar në lidhje me shërbimet të cilat ata paguajnë, mendimi i tyre në lidhje me propozimin e tarifave të reja për mbetjet etj.

Metodat më të preferuara të ndërgjegjësimit publik, të cilat mund të përdoren nga njësitet vendore si fazë fillestare e ndërgjegjësimit të komunitetit për manaxhimin e mbetjeve është **metoda derë më derë** duke përfshirë vullnetarë apo studentë të interesuar të bëhen pjesë e fushatave aktive.

HAPI 2- RITJA E INTERESIT

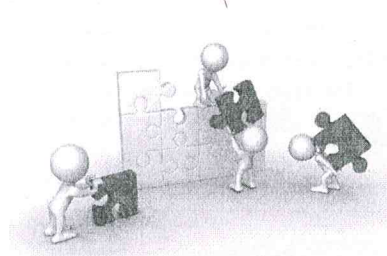
Një një fazë të dytë, komuniteti që tashmë është informuar dhe ndërgjegjësuar për çështjet e manaxhimit të mbetjeve, si dhe për idetë apo programet e reja, do të kërkojë informacione të tjera shtesë, ose do të jetë në pritje për të kërkuar informacione shtesë, përderisa njësia do të vendosë që të zbatojë këto skema të manaxhimit të mbetjeve në territorin që ata administrojnë.

Qëllimi është që t'i bëjnë ata më shumë me dije psh. **për praktikën e kompostimit dhe riciklimit të mbetjeve ose për praktikën e ndarjes së mbetjeve**. Kryesisht në zonën e përzgjedhur do të zbatohen skemat e kompostimit të mbetjeve në nivel komuniteti dhe shkollash²⁶. Gjatë kësaj faze duhet që njësitet vendore të fillojnë të hartojnë një program të detajuar, i cili duhet të ketë si qëllim jo vetëm informimin e komunitetit në lidhje me iniciativat e reja që janë ndërmarrë për manaxhimin e

²⁶ Në pjesën më poshtë ka informacion të zgjeruar në lidhje me programe konkrete ndërgjegjësimi dhe informimi për kompostimin në nivel komuniteti dhe shkollash.

mbetjeve, por edhe konkretisht ku do të konsistojnë, infrastruktura e nevojshme, cili do të jetë roli i tyre në këto iniciativa, përfitimet konkrete që ata do të kenë, niveli i tarifave dhe metodat nxitëse financiare etj.

Kjo fazë e rritjes së interesit do të propozojë konkretisht hapat që do të ndjekë njësi vendore për të realizuar këtë fushatë ndërgjegjësimit, ku do të parashikohet të organizohen takime, seminare, vizita në terren, në impiantet e mbetjeve apo të riciklimit, etj., me pjesëmarrjen e individëve dhe grupeve të interesit duke përfshirë profesionistë dhe manaxherë të mbetjeve.

HAPI 3- VLERËSIMI DHE PËRMIRËSIMI

Në këtë fazë, drejtuesit e programeve, që janë përfaqësuesit e njësisve vendore, duhet të jenë në gjendje të vlerësojnë programin dhe rezultatet e tij të për një periudhë **çdo 3 mujore**, për të parë nëse programi është **realizuar sipas parashikimeve, nëse ka rezultuar i suksesshëm, i përshtatshëm dhe financiarisht i përballueshëm për të përmbushur mjaftueshmërisht pritshmëritë dhe objektivat.**

Falë vlerësimit mund të **përmirësohen aktivitetet, grafikët ose rrugët e operimit, të merren vendime nëse do të vazhdohet me programin, apo merren vendime për përmirësimin dhe mbështetjen e tij etj.** Nga ana tjetër, autoritetet vendore synojnë të përfshijnë njerëzit më pranë programit, të rrisin pjesëmarrjen dhe kontributin e tyre.

Ky vlerësim mund të zhvillohet në fund të çdo fushate aktive (1 herë në muaj ose 1 herë në 3 muaj), ku njësi vendore përcakton disa forma të kontrollit si më poshtë:

1. **Vlerësim vizual** në zonat, të cilat kanë filluar të zbatojnë skemat e reja të manaxhimit të mbetjeve;
2. **Vlerësim sasior**, në lidhje me sasinë e mbetjeve të cilat janë reduktuar nga rryma e përgjithshme e mbetjeve (pra kanë shkuar për riciklim apo kompostim);
3. **Vlerësim cilësor** i zonave në të cilat janë vendosur infrastruktura të posaçme për trajtimin e mbetjeve, si kosha për riciklim apo për kompostimin e mbetjeve, nëse ato janë funksionale apo jo dhe nëse janë të mirëmbajtura apo jo;
4. **Vlerësim i opinionit të qytetarëve**, kryesisht të atyre të cilët kanë filluar zbatimin e skemave të reja të manaxhimit të mbetjeve me anë të një pyetësi të shkurtër, i cili duhet të nxjerrë në pah: i) **A është e përshatshme skema për qytetarët;** ii) **A janë ata të ndërgjegjësuar dhe informuar mjaftueshëm për operimin e suksesshëm të skemës;** iii) **Sistemi i aplikuar i tarifave a justifikon mjaftueshëm skemën e re të manaxhimit të mbetjeve etj.**

Gjatë kësaj faze, si autoritetet ashtu edhe konsumatorët do të kërkojnë prova të qëndrueshmërisë nga partneriteti i tyre i deritanishëm, me qëllim që palët të sigurohen se kontributi i gjithsecilit ka vlerë dhe se pala tjetër tregon përkushtimin e duhur. Në këtë fazë rekomandohen intervistat, takimet publike dhe seminarët për të treguar rezultatet dhe për të prezantuar hapat për të ardhmen.

Informimi për Sistemin e ri të tarifave

Njësitë vendore me fillimin e aplikimit të skemave të reja ndërvendore, do të fillojnë të aplikojnë edhe një sistem të ri të tarifave të mbetjeve, për një shërbim i cili do të ofrohet në një territor më të madh, ku në disa raste nuk ekzistonte më parë. Nisur nga ky fakt, njësitë vendore do të duhet të fillojnë një fushatë ndërgjegjësimit për sistemin e ri të tarifave për mbetjet, e cila do të prekë qytetarët në dy nivele: i) ata që e paguanin më parë tashmë tani do të kenë një sistem të ri; ii) ata të cilët nuk kanë patur shërbim do tu duhet së pari të njihen dhe të kuptojnë se si funksionon sistemi, ku ata do të bëhen pjesë.

Në fushatën ndërgjegjësuere për sistemin e tarifave, e cila do të jetë pjesë e fushatës për promovimin e skemës së re ndërvendore, njësitë vendore duhet të marrin në konsideratë këto parime:

1. Alokimin eficient të burimeve që ka në dispozicion njësitë vendore
2. Ofrimi në mënyrë sa më eficiente të shërbimit - krijimi i incentivave për të ofruar shërbimin me kosto sa më të ulët
3. Përdorimi eficient i burimeve natyrore - përmbushja e objektivave mjedisore, si promovimi i skemave të riciklimit dhe kompostimit
4. Mbulimi i kostos – tarifave e vendosura duhet të reflektojë të gjitha shërbimet që kryhen për shërbimin e manaxhimit të mbetjeve
5. Qëndrueshmëria financiare – tarifave e vendosura duhet të reflektojnë një qëndrueshmëri të sistemit të manaxhimit të mbetjeve
6. Barazi horizontale mes përdoruesve, të cilët duhet të paguajnë të njëjtën shumë për të njëjtin nivel shërbimi të ofruar
7. Zbatimi i parimit "Ndotësi Pague" (Polluter Pays Principle)
8. Parimi i "Proporcionalitetit" – sasia e tarifës duhet të reflektojë sasinë e shërbimit të ofruar
9. Parimi i "Transparencës" – vendosja e tarifës duhet të jetë e qartë dhe nëse ka incentiva ato duhet të qartësohen për publikun

Procesi i vendosjes së tarifës së mbetjeve duhet të kalojë në 9 hapa kryesorë, të cilat duhet të jenë pjesë e fushatës ndërgjegjësuere për tarifave e mbetjeve:

1. **Njohja me konsumatorët** – njësitë vendore duhet të identifikojë kategoritë dhe numrin e konsumatorëve që gjenerojnë mbetje në territorin e saj. Ky informacion duhet të paraqitet në broshurat informuese.
2. **Sasia e mbetjeve që gjenerohen në njësinë vendore** – Pasi janë përcaktuar kategoritë dhe numri i konsumatorëve, njësitë vendore duhet të përcaktojë edhe sasinë e mbetjeve që gjenerohen në territorin e saj (sipas kategorive) dhe normat e gjenerimit të mbetjeve për kategoritë e konsumatorëve. Ky informacion që duhet të paraqitet në broshurat informuese do t'i japë mundësi konsumatorëve që të kuptojnë realisht sasinë e mbetjeve që gjenerohen në njësinë e tyre dhe sa e rëndësishme është pagesa e tarifës për të siguruar këtë shërbim.
3. **Vlerësimi i opsioneve teknike** – Skema e re ndërvendore do të parashikojë edhe aspekte të reja teknike për mënyrën e ofrimit të shërbimit. Ky informacion, në lidhje me aspektet e reja teknike të shërbimit (nr. i kontenerëve, lloji i tyre për mbetjet miqs apo të diferencuara, numri i makina për transport, stabilimentet për depozitimin e mbetjeve etj) duhet t'i vihet në dispozicion komunitetit, që ai të kuptojë realisht teknologjinë e ofrimit të shërbimit të ri.
4. **Vendosja e marrëdhënies institucionale** – Komuniteti duhet të njihet me ndarjen e përgjegjësisve dhe detyrave në skemën e re të ofrimit të shërbimit të mbetjeve. Cila do të jetë përgjegjësia dhe roli i secilit territor administrativ në skemën e re të manaxhimit të mbetjeve? Në këtë mënyrë ai do të kuptojë edhe dinamikën përkatëse në territorin ku ai ndodhet.
5. **Njohja me koston e ofrimit të shërbimit** – Për të vendosur tarifa sa më realiste duhet të përcaktojmë koston e plotë të shërbimit të manaxhimit të mbetjeve sipas shërbimeve që do të ofrohen: i) për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve; ii) fshirjen dhe larjen e rrugëve; iii) trajtimin e ndërmjetëm të mbetjeve; iv) trajtimin final të mbetjeve; v) kostot operative; vi) kostot kapitale; vii) kostot indirekte etj. Në këtë mënyrë komuniteti e ka më të qartë koston e shërbimeve që ai do të marrë.
6. **Identifikimi i burimit të të ardhurave** – Komuniteti duhet të njihet edhe me burimet financiare të cilat do të sigurojnë ofrimin e shërbimit sipas standardeve.
7. **Përzgjedhja e niveleve të duhura për tarifave dhe llogaritja e tyre** – Pasi njësitë vendore ka përcaktuar numrin dhe kategoritë e konsumatorëve, kosot e shërbimit dhe burimet e të ardhura, ajo ka mundësinë që të përcaktojë edhe nivelet e duhura të tarifave për kategoritë e ndryshme të konsumatorëve. Ky informacion është mëse i rëndësishëm për t'u ndarë me konsumatorët, ku ata njihen specifikisht se për cilat shërbime, me një kosto të caktuar, ata do të paguajnë.

8. **Vendim-marrja strategjike** – Në sajë të karakteristikave të njësive vendore merren disa vendime strategjike për vendosjen e nivelit të tarifave për kategoritë e konsumatorëve, ku përcaktohet sa përqind e koston pritët që të mbulohet nga mbledhja e tarifave.
9. **Komunikimi i sistemit të ri të tarifave** – Njësitë vendore mund të përcaktojnë mënyrën më të mirë për informimin e publikut në lidhje me 8 hapat më lart, **të cilat mund të realizohen me anë të ëorkshopeve periodike, stendave në hyrje të njësive vendore apo edhe me broshura informuese, ku japin rezultatet e 8 hapave më lart.**

Kompostimi i mbetjeve

a) Promovimi i kompostimit të mbetjeve në nivel komuniteti

Në njësitë vendore do të aplikohen skema kompostimi, si fillim për të informuar qytetarët në lidhje me këtë iniciativë të re. Për aplikimin e skemave të kompostimit propozohet që njësia vendore të hartojë një program, ku për një periudhë **3-4 muajore**, dy herë në vit (kryesisht në periudhën e pranverës dhe fundin e verës ku koha është më e thatë dhe më lehtë për të filluar këtë process), **çdo 2-3 javë** të realizohet një fushatë ndërgjegjësimit me titull **“Java lokale e ndërgjegjësimit për kompostimin e mbetjeve në zonën e Pukës”**

Në kuadër të kësaj jave, njësitë vendore mund të përgatisin një leaflets (flyer) informues për ta shpërdarë në komunitetin e gjërë, i cili mund të përmbajë informacionin si më poshtë:

- i) Njoftim për punëtori falas për kompostimin për komunitetin në ambjentet e përzgjedhura nga njësitë vendore: çfarë është ai, si mund të kryhet, kushtet e përshtatshme për realizimin e tij, llojet e vermi kompostit që duhet të përdoren. Duke qënë që fushata do të përsëritet për disa javë gjatë një periudhe 4 muajore, këto ëorkshope mund të realizohen në zona me komunitete të ndryshme për të mbuluar sa më shumë territorin me informacion;
- ii) Gjatë zhvillimit të punëtorive mund të zhvillohet një sesion i veçantë në lidhje me aplikimin e instrumentave nxitës financiarë për stimulimin e kompostit të mbetjeve (p.sh. kompostit i prodhuar do të blihet nga kompanitë e interesuara ose nga vetë bashkia për përdorimet e saja) etj;
- iii) Njoftim për ofrimin e vermi kompostit në tregun e fermerëve me një çmim të arsyeshëm, gjatë ditës që do të zhvillohet punëtorja. Nëse nuk ka një treg fermerësh mund të improvisohet nga ana e njësisë vendore një aktivitet, në sheshin kryesor të qytetit apo komunës, ku komuniteti mund të blejë vermi kompost të llojeve të ndryshme më një çmim të arsyeshëm. Të ardhurat e gjeneruara nga këto blerje, njësia mund t'i përdorë për të blerë kontenierë kompostimi për shkollat e qytetit që duan të zhvillojnë aktivitet kompostimi, si dhe për sigurimin e bazës së parë materiale për fillimin e kompostimit të mbetjeve organike;
- iv) Sipas periudhës kur do të zhvillohet java e ndërgjegjësimit, në ditët mjedisore si **22 Prill (dita e tokës), 5 Qershor (dita botërore e mjedisit), 24 Nëntor (Dita botërore e mbjelljes së pemëve)** të organizohen punëtoritë e mësipërme, apo tregu në sheshin e qytetit për blerjen e vermi kompostit, ose në leaflet informues mund të njoftohet se një nga shkollat “sot” të organizojë një demonstrim konkret të kompostimit të mbetjeve në oborrin e shkollës;
- v) Gjatë zhvillimit të fushatës ndërgjegjëse përgjatë 1 jave, njësia vendore me anë të një grupi studentësh vullnetarë mund të realizojë një pyetësor për komunitetin për të vlerësuar njohuritë aktuale dhe gadishmërinë që kanë qytetarët në zhvillimin e kompostimit të mbetjeve organike në nivel komuniteti;
- vi) Në leaflets informues, njësia vendore mund të vendosë një numër telefoni, ku qytetarët mund të telefonojnë për të marrë informacion më të shpejtë në lidhje me kompostimin, procesin si zhvillohet, aktorët që mund të përfshihen etj. Ky mund të quhet si **“Telefoni i mbetjeve”** ose **“Numri i gjelbërt për mbetjet”**;

- vii) Në ambjentet e njësisë vendore apo edhe në institucionet shtetërore ku do të aplikohen skemat e kompostimit mund të vendoset një kuti e Ankesave/ Sugjerimeve për qytetarët;
- viii) Në stendën kryesore të njësisë vendore në fillim të çdo javë ndërgjegjësimi mund të vendoset informacioni në lidhje me aktivitet që do të zhvillohen gjatë gjithë javës, ku mund të përfshihen edhe hartat, të cilat tregojnë më qartë vendodhjen e aktiviteteve etj.

Përgjegjësitë

Përgjegjësia për zhvillimin e fushatës do të jetë e punonjësit të bashkisë si dhe e grupeve të interesit, të cilët paraprakisht duhet të kenë nënshkruar një marrëveshje me njësitë vendore në lidhje me detyrimet dhe përgjegjësitë e tyre në këtë bashkëpunim.

b) Promovimi i kompostimit të mbetjeve në shkolla

HAPI 1

Të gjitha shkollat, të cilat do të duan të fillojnë të zbatojnë një program për kompostimin e mbetjeve duhet të **hartojnë një program fillestar njoftimi për këtë iniciativë**, i cili duhet të konsistojë në:

- i) Shpërndarjen e idesë për kompostimin e mbetjeve dhe kërkimin për aktorë, të cilët janë të interesuar të jenë pjesë e kësaj iniciative;
- ii) Rekrutimi i një grup të vogël për të zhvilluar idenë dhe themelimin e Komitetit të Drejtimit të procesit për kompostimin e mbetjeve organike;
- iii) Kërkime fillestare në lidhje me procedurën që duhet ndjekur për zhvillimin e procesit të kompostimit në shkollë;
- iv) Përcaktimi qartë i objektivave të projektit.

HAPI 2

Hartimin e një udhëzuesi për nxënësit e shkollave që duan të zhvillojnë kompostimin e mbetjeve organike në ambjentet e tyre. Ky udhëzues mund të bëhet pjesë e lëndëve mësimore, ku **nxënësit 1 herë në javë** mund të kenë dy orë mësimore. Në javët e para (gjatë muajit të parë) do të marrin mësim në lidhje me procesin e kompostimit, si kryhet, cilat janë karakteristikat, kushtet në të cilat do të kryhet etj. Ndërkohë në javët në vazhdim gjatë dy orëve mësimore ata do të zhvillojnë konkretisht kompostimin e mbetjeve organike në oborrin e shkollës dhe çdo javë do të kujdesen për kompostin deri sa ai të bëhet gati. **Kurrikulat e lëndës mësimore për kompostimin e mbetjeve mund të përmbajë konceptet më poshtë:**

- ii) **Përshkrimi i përfitimeve të aplikimit të këtyre skemave në shkolla:** Aplikimi i skemave të kompostimit në shkolla mund të sjellë një sërë përfitimesh: i) Komposti si një produkt final mund të përmirësojë cilësinë e tokës dhe të bimëve të mbjellta në shkolla apo në parqet e qytetit; ii) Promovimi i mundësive të edukimit për praktikën e zhvillimit të qëndrueshëm; iii) Reduktimin e kostos të transportit të mbetjeve në shkolla
- iii) **Përse duhet të kompostojmë dhe përfitimet që kemi nga kompostimi** – Nxënësit kanë nevojë të dinë nëse procesi që ata do të zhvillojnë do të sjellë njohuri të reja për ta, do të sjellë përfitime për shkollën dhe për komunitetin. Në thelb ata duhet të ndërgjegjësohen me konceptin e kompostimit të mbetjeve organike, si një proces i cili do të kontribuojë në manaxhimin e integruar të mbetjeve në njësinë e tyre vendore, dhe si rezultat reduktimin e mbetjeve për trajtim final dhe uljen e kostos së transportit, duke sjellë përfitime ekonomike dhe përmirësimin e shërbimit të mbetjeve.
- iv) **Propozimi i një skeme të thjeshtë për kompostimin e mbetjeve në shkollë:** i) llojet e mbetjeve që do të kompostohen; ii) procesi që duhet të zhvillojnë nxënësit; iii) Fazat gjatë të cilave do të zhvillohet komposti; iv) Çfarë do të ndodhë me kompostin e krijuar, si do të veprojë nxënësit, ku do ta dërgojnë, kush do të përfitojë etj.

HAPI 3

Kjo skemë ka nevojë edhe për hartimin e një rregullore të brendshme, ku përcaktohen qartë rolet e aktorëve që do të përfshihen në skemën e kompostimit të mbetjeve në shkolla, puna që do të kryejnë studentët etj. Kjo rregullore duhet të shoqërohet edhe me një manual për rregullat e higjienës dhe shëndetit që duhet të kenë parasysh drejtuesit e shkollave dhe nxënësit gjatë zbatimit të skemës së kompostimit.

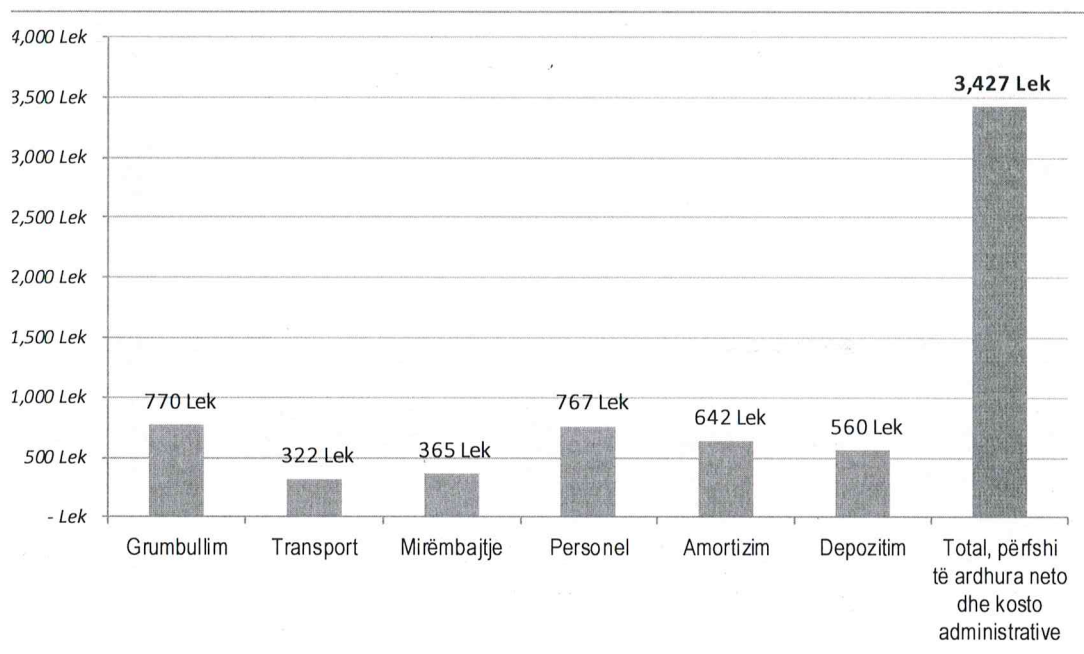
HAPI 4

Planifikimi i detajeve të tjera të fushatës ndërgjegjësuere në shkolla:

- i) **Në ambjentet e shkollës** mund të vendosen **postera promovues**, të cilët promovojnë fillimin e kësaj iniciative, shpjegojnë procesin e kompostimit që do të zhvillojnë nxënësit në shkollë (nëse në ambjentet e shkollës ka një zonë ushqimi është mirë që ato të vendosen edhe në këto ambiente posterat shpjegues). Punonjësit e zonës së ushqimit duhet të jenë të informuar në lidhje me ndarjen e mbetjeve ushqimore që do të shkojnë për kompostim;
- ii) **Ideimi i konkurseve të vogla**, ku nxënësit që ndajnë ashtu siç duhet mbetjet për kompost vlerësohen nga shkolla/promovohen për të udhëhequr procesin për një afat të caktuar deri në zhvillimin e konkursit tjetër;
- iii) Vetë nxënësit në bashkëpunim me stafin pedagogjik që ndjek procesin e kompostimit mund të ndërtojnë një **stendë, ku të paraqesin çdo javë rezultatet në lidhje me sasinë e mbetjeve** që gjenerojnë dhe sasinë e mbetjeve që kompostojnë;
- iv) Në kontenerët që do të hidhet komposti duhet të vendosen **letra që specifikojnë se çfarë konkretisht do të kompostohet**;
- v) **Hartimi i një plani trajnimi për nxënësit, stafin pedagogjik dhe prindërit**, të cilët janë të interesuar të kontribuojnë në këtë proces, i cili mund të shtrihet gjatë gjithë vitit i ndarë në dy pjesë: Gjatë semestrit të parë zhvillimi i seancave të trajnimit për nxënësit 1 herë në 2 javë dhe gjatë semestrit të dytë angazhimi i nxënësve që 1 herë në muaj të zhvillojnë ditë të veçanta në qytet për promovimin e kompostimit;
- vi) **1 herë në muaj mund të zhvillohen vizita në terren nga nxënësit e shkollave pranë fermave të mëdha**, ku ata mund të kërkojnë që fermerët të sjellin një pjesë të lëndës së tyre organike për ta kompostuar në ambjentet e shkollave. Gjithashtu nëse në këto ferma kryhet procesi i kompostimit, nxënësit mund të mësojnë më shumë dhe t'i zbatojnë në stendën e tyre të kompostimit në shkollë.

ANEKSI II – KOSTOT NJËSI SIPAS SISTEMIT TË LLOGARITJES SË KOSTOS PËR SKENARIN I & II

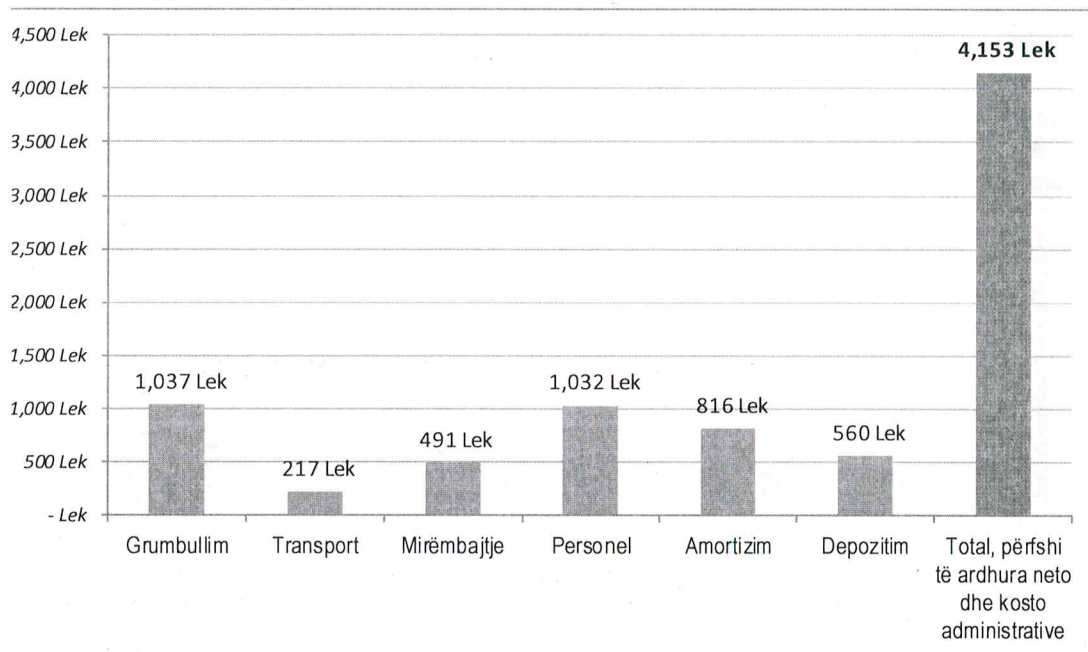
Zona e shërbimit	Zona 1
<i>Kostot totale të menaxhimit [LEK/vit]</i>	6,903,552.62

Kostot e menaxhimit të mbetjeve për banor		
<i>Grumbullim</i>	112 Lek	0.89 €
<i>Transport</i>	47 Lek	0.37 €
<i>Mirëmbajtje</i>	53 Lek	0.42 €
<i>Personel</i>	112 Lek	0.89 €
<i>Amortizim</i>	94 Lek	0.74 €
<i>Depozitim</i>	82 Lek	0.65 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto	500 Lek	3.97 €

Kosto për menaxhimin e mbetjeve për ton në vit		
<i>Grumbullim</i>	770 Lek	6.11 €
<i>Transport</i>	322 Lek	2.56 €
<i>Mirëmbajtje</i>	365 Lek	2.89 €
<i>Personel</i>	767 Lek	6.09 €
<i>Amortizim</i>	642 Lek	5.10 €
<i>Depozitim</i>	560 Lek	4.45 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto	3,427 Lek	27.20 €

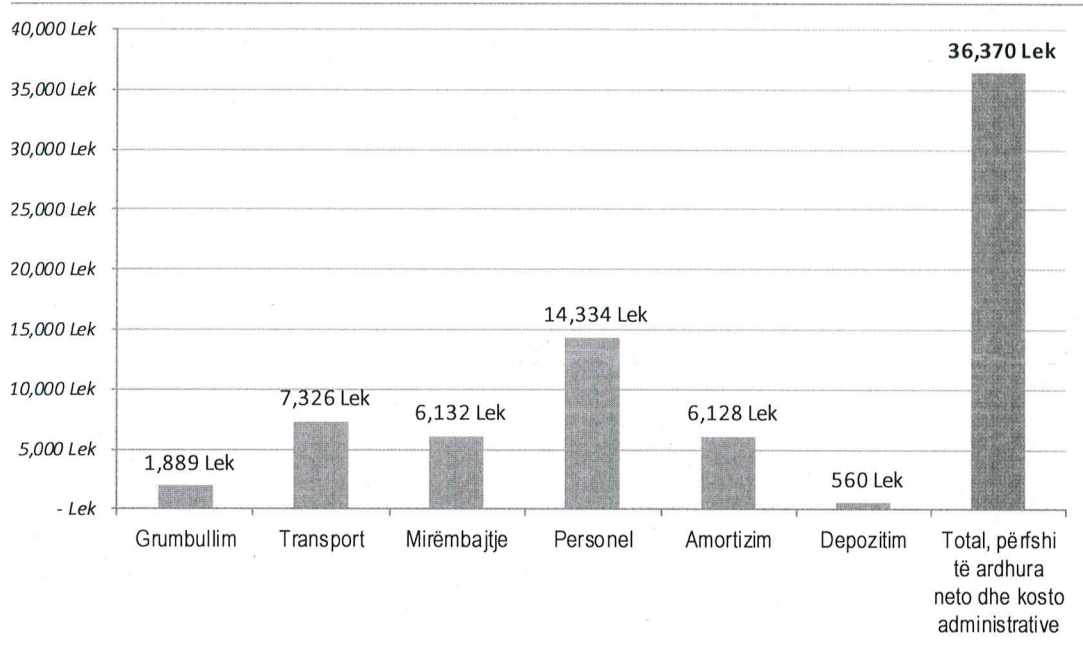
Zona e shërbimit	Zona 2
Kostot totale të menaxhimit [LEK/vit]	6,216,714.48

Kostot e menaxhimit të mbetjeve për banor		
Grumbullim	151 Lek	1.20 €
Transport	32 Lek	0.25 €
Mirëmbajtje	72 Lek	0.57 €
Personel	151 Lek	1.20 €
Amortizim	119 Lek	0.95 €
Depozitim	82 Lek	0.65 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto	606 Lek	4.81 €

Kosto për menaxhimin e mbetjeve për ton në vit		
Grumbullim	1,037 Lek	8.23 €
Transport	217 Lek	1.72 €
Mirëmbajtje	491 Lek	3.89 €
Personel	1,032 Lek	8.19 €
Amortizim	816 Lek	6.48 €
Depozitim	560 Lek	4.45 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto	4,153 Lek	32.96 €

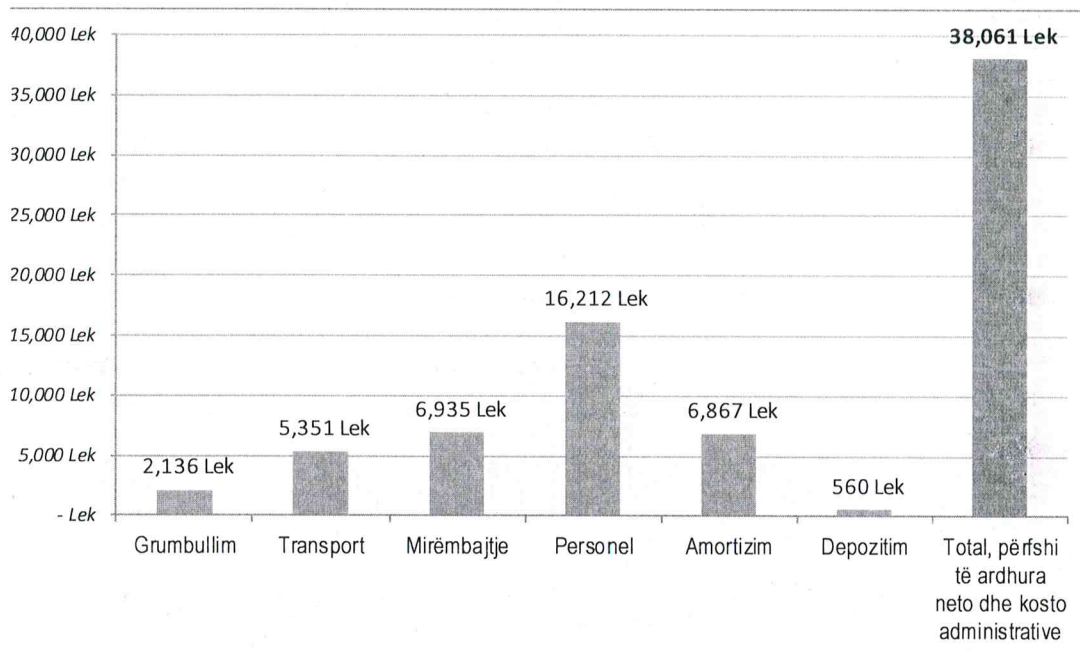
Zona e shërbimit	Zona 3
Kostot totale të menaxhimit [LEK/vit]	3,920,743.90

Kostot e menaxhimit të mbetjeve për banor		
Grumbullim	207 Lek	1.64 €
Transport	802 Lek	6.37 €
Mirëmbajtje	671 Lek	5.33 €
Personel	1,570 Lek	12.46 €
Amortizim	671 Lek	5.33 €
Depozitim	61 Lek	0.49 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto	3,982 Lek	31.61 €

Kosto për menaxhimin e mbetjeve për ton në vit		
Grumbullim	1,889 Lek	14.99 €
Transport	7,326 Lek	58.14 €
Mirëmbajtje	6,132 Lek	48.67 €
Personel	14,334 Lek	113.77 €
Amortizim	6,128 Lek	48.64 €
Depozitim	560 Lek	4.45 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto	36,370 Lek	288.65 €

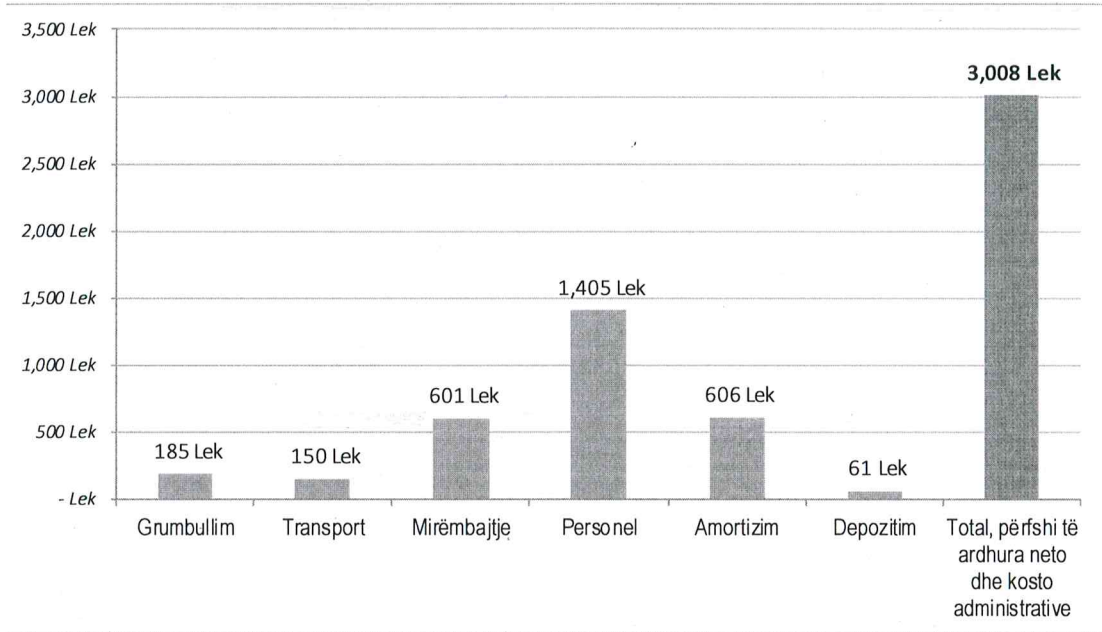
Zona e shërbimit	Zona 4
<i>Kostot totale të menaxhimit [LEK/vit]</i>	3,627,973.94

Kostot e menaxhimit të mbetjeve për banor		
<i>Grumbullim</i>	234 Lek	1.86 €
<i>Transport</i>	586 Lek	4.65 €
<i>Mirëmbajtje</i>	759 Lek	6.03 €
<i>Personel</i>	1,775 Lek	14.09 €
<i>Amortizim</i>	752 Lek	5.97 €
<i>Depozitim</i>	61 Lek	0.49 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto	4,168 Lek	33.08 €

Kosto për menaxhimin e mbetjeve për ton në vit		
<i>Grumbullim</i>	2,136 Lek	16.95 €
<i>Transport</i>	5,351 Lek	42.47 €
<i>Mirëmbajtje</i>	6,935 Lek	55.04 €
<i>Personel</i>	16,212 Lek	128.66 €
<i>Amortizim</i>	6,867 Lek	54.50 €
<i>Depozitim</i>	560 Lek	4.45 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto	38,061 Lek	302.07 €

Zona e shërbimit	Zona 5
<i>Total cost for mamagement [LEK/year]</i>	3,308,781.87

Kostot e menaxhimit të mbetjeve për banor		
<i>Grumbullim</i>	185 Lek	1.47 €
<i>Transport</i>	150 Lek	1.19 €
<i>Mirëmbajtje</i>	601 Lek	4.77 €
<i>Personel</i>	1,405 Lek	11.15 €
<i>Amortizim</i>	606 Lek	4.81 €
<i>Depozitim</i>	61 Lek	0.49 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto administrative	3,008 Lek	23.87 €

Kosto për menaxhimin e mbetjeve për ton në vit		
<i>Grumbullim</i>	1,690 Lek	13.42 €
<i>Transport</i>	1,366 Lek	10.84 €
<i>Mirëmbajtje</i>	5,488 Lek	43.56 €
<i>Personel</i>	12,829 Lek	101.82 €
<i>Amortizim</i>	5,536 Lek	43.94 €
<i>Depozitim</i>	560 Lek	4.45 €
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto administrative	27,470 Lek	218.02 €

